

1134
2000

პრილი

№10 (155)

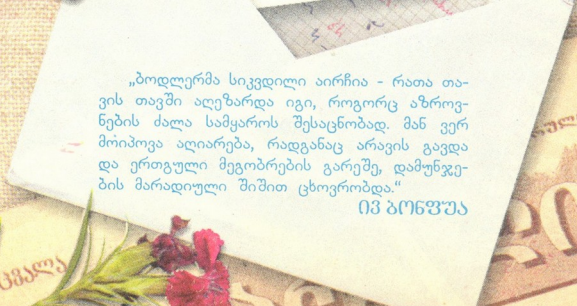
საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

22 ივნისი

ფასი 50 თეთრი

**LES
FLEURS DU
MAL**

**# 10
2000**

„ბოდლერმა სიკვდილი აირჩია - რათა თავის თავში აღეზარდა იგი, როგორც აზროვნების ძალა სამყაროს შესატყობად. მან ვერ მოიპოვა აღიარება, რადგანაც არავის გავდა და ერთგული მეგობრების გარეშე, დამუნჯების მარადიული შიშით ცხოვრობდა.“

ივ ბოწვაძე

ნალი ბაზუმი

20

არილი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "არლის" გაშენება

არილი - დასავლენებელი სიწმინდე(ნი)
სულხან-საბა

არილი - შვის შუკი, რამეზე დამდგარი
აართული მისი
განგაგრძობითი ლეზბიკური

მთავარი რედაქტორი
შალიშან შამანაძე

სარედაქციო საბჭო

- მალხაზ ხარბედია
(მთ.რედაქტორის მოადგილე)
ლევან აბაშიძე
ია ანთაძე
ირმა არჩუაშვილი
ანდრო ბუაჩიძე
გია გორგოძე
თამაზ ვასაძე
ნინო ზურიაშვილი
ზაზა თვარაძე
ვახტანგ კომახიძე
ვასილ მალაფერიძე
დავით ნინიკაშვილი
(პასუხისმგებელი მდივანი)
ზვიად რატიანი
ირაკლი სამსონაძე
სოზარ სუბელიანი
ზაზა ფაჩუაშვილი
ზაზა ჭილაძე
ბესო ხვედელიძე

ფირმატორი
მიხეილ ჩიტაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;
ფაქსი: 98-67-90;
e-mail: kharbedia@yahoo.com
მისამართი: პ. ინგოროყვას ქ. №5

ფურნალი იბეჭდება გავით
"კავკასიონის" სარედაქციო ბაზაზე

№10 სთუშაბათი, 22 ივნისი, 2000
გაშრომის ორ კვირაში ერთხელ

ლიბერატორა

საუბარი ნუზარ შატანიძესთან.....1

ემზარ კვიციანიშვილი
დღიურებიდან.....4

ეკა ღალანიძე
სტუმარ-მასპინძელი.....7

გურამ ოდიშარია
"წვიმის გამოზობა"11

გამუჟა ლეკიაშვილი, ლალი კაკელიძე,
ბასა ჯანიკაშვილი, გიბა მიძაუტაძე
ლექსები.....11

ლელა სამინაშვილი
როგორ გაჰყვა ფოლენერის ფანუსი პანის ძახილს.....16

ივ გონფაზა
"ბოროტების ყვაილები".....24

პერსონა

ისაბაღ ალინაძე:
„ყველაზე მნიშვნელოვანი სექსუალური ორგანო ტვინია“.....18

ისაბაღ ალინაძე
გზა ჩრდილოეთისაკენ.....20

ხელოვნება

დავით ანდრიაძე
თეთრი კვადრატი.....27

ვილჰელმ შმიდტი
"ექსკურსი ფილოსოფიაში"30

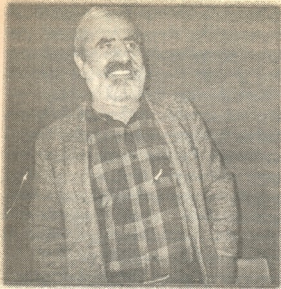
პუბლიცისტიკა

ზაზა ფაჩუაშვილი
და-და-და-დააა!33

ია ანთაძე
ჭაჭიას პაკეტი.....35

ნინო ხრუშჩოვა
პუტინი და პუშკინი.....38

ძეთინო ინჟიკიშვილი
ახალი სასწავლო წელი ახალი ქრესტომათიით.....40

“ჩემი სამოგლო ნოსტურნი მალია კამაჩია - რომელიც ვამეობიარი”

საუბარი ნუზარ შატაძისთან

ბატონო ნუზარ, მინდობა
- ბატონო ერთი პატარა მოთხ-
რობით დამეწყო საუბარი; “თხუ-
ნელას” ვგულისხმობ, სადაც შერის
სინათლეზე ამოსული პატარა
ცხოველი ვარდისფერ ხელებზე
დაიხედავს და “ჭეშმარიტებას”
აღმოაჩენს, კერძოდ კი იმას, რომ
მისა, თურმე “შავი ყოფილა” და
მეცნივე დედაბარის მიერ მოქეუ-
ლი თოხის მსხვერპლი ხდება. აქ
ჭეშმარიტება მიწასთანაა დაკავ-
შირებული... მოდი, ამის შესა-
ხებ ვისაუბროთ, ამ მინიერი სიბ-
რძის შესახებ.

- მე საერთოდ მგონია, კი არ
მგონია, დარწმუნებული ვარ, რომ
უშთაგრესი რომ, საერთოდ მიწაა.
ადამიანიც ხომ მინიდანაა შექმნილი
და მიწად იქცევა ბოლოს. აი ეს, რა-
ღაცნაირი ფატალური კონტაქტი მი-
წასთან ადამიანისთვის ამოზე მნიშ-
ველოვანია. მე მგონია, რომ ჩემქმ-
ნის ეგ და ნებისმიერ ჩვენგანში.
შეიძლება ზოგი მეტად აქცევს ყუ-
რადღებას, ზოგი ნაკლებად - ამას
არა აქვს მნიშვნელობა. შესაძლოა
გაღვი, რომელიც ყოველდღიურად
მიწასთან მუშაობს, ამას ვერ
გრწობდეს. ეგ, ეტყობა, რაღაც სხვა
განცდაა. რაც შეეხება ამ მოთხრობ-
ას, მაინცდამაინც არ მოწონს და
არ მიყვარს, მიიტომ, რომ ცოტა
ფოკუსზეა აგებული, იგავია...

- ჩემთვისაც სწორედ ეს მოქ-
ნილი, ავტობიუსტული ფორმა იყო
საინტერესო...

- მო, განაბე არის ეს ყველაფე-
რი მოგონილი. მახსოვს, ეგ მოთხ-
რობა დაბეჭდვად პირველად “ლიტე-
რატურულში” და მაშინ თამაზ ბი-
ბულურმა - ძალიან საინტერესო მწე-
რალმა და კაგმა ადამიანმა - რომ
ნაიკითხა, ძალიან გაუკვივრდა, უფ-
რო სწორად, მოეწონა. იქ კალია
უებნება თხუწელას, ვინ ხარ, ქრის-
ტიანო, თუ რაღაც ეგეთი და მოკ-
ვდა ამაზე სიცილით. მე რა მინდო-
და იგი, რომ ეს ყოველიყო არა რა-
ღაც ალევგორიული, იგავის ფორმის

წანარმოები, არამედ ძალიან დამინე-
ბული და რეალური. მართალი რომ
გიხთხრა, ეგეთი რამე აღარც კი და-
მინერია, თუ არ ვცდები. არ მიყ-
ვარა რა, ეგეთი რაღაცეები... ისე კი
ამბობენ, თხუწელას თვალები არა
აქვსო. არ შეიძლება, რომ არ ჰქონ-
დეს თვალები. მე მინახავს თხუწე-
ლა... ჭრილები კი აქვს, მაგრამ უბ-
რალოდ, არ სჭირდებათ ის თვალები,
ატროფირებული აქვს. თავივე ეტყ-
ვობა, ღმერთმა მინც მისცა ეს თვა-
ლები. როგორც მაგალითად, ადამი-
ანს: ჩვენ ხომ ყველას თვალები
გვაქვს, მაგრამ ზოგს არ სჭირდება.

- თქვენს ერთ მოთხრობაში
ასეთი ფრაზაა: “რაკი ფეხი აიღ-
და და საკუთარი თავი იცნო,
საქმეც გაუჩინესო”. აქაც, საკუ-
თარი არსების გაცნობიერების-
თანავე, უცებ ჩნდება კონტაქტი
მიწასთან...

- მო, იცი რა, მე ასე მგონია,
რომ შრომა არის კულტურის ძალი-
ან მნიშვნელოვანი ნაწილი; აუცილე-
ბული არაა, ადამიანი მიწასთან იყო-
ლის კონტაქტში ყოველდღე, თოხნი-
დეს, ბრაავდეს, თესავდეს, მკიდეს,
ხნავდეს... და ასევე არ არის აუცი-
ლებელი, რომ მან ეს პროცესი და-
ინახოს ისევე, როგორც მე და შენ
ცხედავთ და ვფიქრობთ ახლა. ეს
სხვადასხვა რამ არის, ცხადია, მაგ-
რამ არსებობს მეორე რამ, კულტურ-
აა, შრომა როგორც კულტურა. ეს
ჩემი მოგონილი არ არის, ცნობილი
მეცნიერების, ვთქვათ, იმავე ვიცილო-
ვის აზრია, რომ იქ, სადაც პირვე-
ლად განვითარდა კულტურული
სოფლის მეურნეობა, არის საკუცო-
ბრიო ცივილიზაციის აკვნა. ანუ
სოფლის მეურნეობას ვინ მისდევს?
მისდევს მკვიდრი მოსახლეობა. და
მნიშვნელოვან კულტურას ვინ ქმნი-
და? მკვიდრი მოსახლეობა და არა
მოშობაზე ტომები. მათ სახლის
მშენებლობის კულტურაც კი არ
ჰქონდათ, არათუ, ვთქვათ, ნივნის
თარგმნის, ან წერის. მკვიდრი მო-
სახლეობის ზურგსავე იყო უაბრე-
ვი რაღაც, თუნდაც საყდარი, ციხე-
სიმაგრე, გაჩეხილი ახო ტყეში, რო-
მელიც დამუშავებული იყო და იქ
ჰქონდა დათესილი, მაგალითად,
ხორბალი; იმის მიტოვება ელემენტ-

რულად სიკვდილს ნიშნავდა და ინ-
ყებოდა ბრძოლა კულტურისათვის.
აი დღეს, საშინელი მდგომარეობაა
ჩვენეთში და ეს მდგომარეობა უსა-
რულოდ გრძელდება... ერთხელ, რო-
მელიდაც რუსული არმია ვუყურე
გადაცემას, სადაც პატარა, 14 წლის,
ზურგზეაგამატივდაკიდებული ბიჭს,
ყურნალისტი მიკროფონს მიუჭანს
ცხვირით და ეკითხება - არ გემო-
ნია ამ ავტობიუსტო? მეუბნება რა,
ქართველი კი არ ვარო. აი, ეს უც-
ნაური რაღაც იყო, ჩარტყმა თავში;
მე ამაზე სწორად მიფიქვია, აღბათ
შენც გიფიქვია - ისეთ დღეში
ცვსოვრობით, რომ ამაზე ფიქრის მე-
ტი რა უნდა ვაკეთოთ - და ერთ
რამეს ვიფიქვდი, არ არსებობს ასეთი
ცნება, მხდალი ერთი და უშიშარი
ერთი. ამაზე მე ასეთი აზრი მაქვს,
იქნებ მართალიც ვარ, მოდი აბა,
ერთად ვიფიქროთ... რატომ იბრძვი-
ან ჩვენები ასე თავდაუზოგავად და
უკანმოუხედავად? მე ამას ვფიქვებ,
ცხადია, ეს დიდი რამ არის, როცა
შენი ქვეყნის თავისუფლებისთვის
იბრძვი, მაგრამ ასე უკანმოუხედა-
ვად, ასე დაუფიქრებლად ბრძოლა,
როდესაც შენს ერს მთლიანად წარ-
სიცვა ემუქრება, არ შეიძლება. ხომ
იცი, ვითარა გვაქვს საქმე, არა? ეს
ხომ დრაკონია, მომაკვდავი დრაკო-
ნი და ქართველებმა... კი, თავიდან
დაიწყეს ფეხბური, გავასოვს, რო-
გორ ურტყამდნენ ჯოხს ტანკებს,
მაგრამ მერე, როგორც კი მივხვდით,
რომ აქ სერიოზულად იყო საქმე,
შეიძებოდა მთელი ერთი საფრთხის
წინაშე აღმოგწინილიყავით, ცოტა
განვირდით და ეს იმითომ არის,
რომ - ამით არ მინდა ვაგამართლო
ჩვენების აზრით, ქართველების
მხდალი საქციელი - ჩვენს ზურგს
უკან დგას უზარმაზარი კულტურა...

- ე.ი. განსაკუთრებული, ფანა-
ტიკური თავგანწირვა გარკვეულ-
ნილად შეგვიძინა კულტურის
უკმარისობას დაგამართლო?

- ასე ნუ ვიტყვით... უბრალოდ,
მათ დასაკრგი არაფერი აქვთ, სი-
ცოცხლის მეტი და როდესაც ასეთ
სიტუაციაში ვარდებო ადამიანი, თავ-
განწირვა ინტეს წინ და საკუთარ
ნი სიცოცხლე უფასურდება, იგი
აღარაფერს ნიშნავს თხოვნე-

ვაში. მაგრამ როცა შესწავლილან უკვე ამის ის კულტურა, რომელიც შეიძლება მთლიანად მოიხსნოს, სულ სხვა საქმეა.

- მოდი, თქვენი პირველი ლიტერატურული ცდების შესახებ ვისაუბრო, რითი დინამიკა საერთოდ თქვენი ურთიერთობა ამ სამყაროსთან?

- მო, ეს მართლაც საოცარი რამ არის... მე სულ ვეუბნები ჩემს შვილს, ვახოს - ბიჭო, ნაიკითხე ნინოს იმიტომ, რომ ნინგი თავისთან ვადა არის უზარმაზარი სამყარო. მე პლესანოვზე ვარ გაზრდილი და მაშინ, იცო, ოჯახებში ბევრი ნინგი არ იყო, სამწუხაროდ; მასსოვს, "ვისრამიანი" გვქონდა ჩვენ, "ვეფხისტყაოსანში", კიდევ გრიშაშვილის რაღაც საბავშვო ნინგი და ვიღაც რუსი მწერალი, ნოსოვი. აი, ეგ იყო სულ, ოთხი-ხუთი ნინგი. მაგრამ ამ დანაკლისის ბიბლიოთეკებში ვიყავი, იჯდა ხოლმე ერთი ხსენიერი ქალი, ფაჩუჩები ეცვა, შლი ქონდა მოხვეული, იქვე ჩაიდანიც თუხთუხებდა და ყველაფერი ეს მშვენიერი იყო. ეს იყო სამოთხე. ნინგს მესამე დღეს ვაბრუნებდი ხოლმე და ქალი მეკითხებოდა - არ ნაიკითხე ბიჭო? - კი-მეთქი, ნაიკითხე! ბაა, მომიყვითო - მეტყაოდა და მეც მოუყვებოდა. ო, ნაიკითხიათ! მერე ისეთი ავტორიტეტი შემექმნა, რომ უკვე თვითონ მიშვებდა თორეებში, ეს იყო რაღაც საოცრება, ბედნიერება - ამდენ ნინგს შორის დაბრძოლილ და არჩევ, რაც გინდა. მასსოვს გიტანჯებოდა, რომ მაღლა ვერ ვწავდებოდი.

- მე მგონია, ძალიან მნიშვნელოვანი მომენტია, როცა პირველად გამოვლვა არჩევანის უფლება.

ბა.
- ძალიან, ეს არის უბრწყინვალესი პროცესი, რომელსაც ეძებ შესწავლის. მაღალ ვერ ვწვდები და ვთხოვე... არ მიშვებდა კიბეზე, იმიტომ, რომ ეწონოდა, პატარა ვიყავი. მაგრამ როცა ნინგს გამოვიხსენდი, ერთი სული მქონდა, სახსოვო როდის მივიღო, ყოველგვარი სენტიმენტალობის გარეშე გეტყვი, რომ ეს იყო ყველაზე ბედნიერი დრო ჩემთვის, რომელიც ნინგთან იყო დაკავშირებული. ახლაც ხომ ნინგთან მაქვს საქმე, მაგრამ ის სულ სხვა იყო, სხვა გემო ჰქონდა.

- მოდი, იმ ადამიანებზე ვისაუბროთ, ვინც გადამაწყვეტი რლი ითამაშა თქვენს ცხოვრებაში, ვინც გავლენა იქონია თქვენზე, როგორც ადამიანზე და როგორც ლიტერატორზე.

- გავლენა, ჩემი აზრით, უფრო ნინგებმა, ავტორებმა იქონიეს. ეს იყო 60-იანი წლების დასაწყისი, როცა წერა დავიწყე, ძალიან რომანტიული პერიოდი. მე მაშინ უნივერსიტეტში ვსწავლობდი, ფიზიკის ფაკულტეტზე და რეგბის ვიამაშობდი. ბევრს ვკითხულობდი, ნინგები იმდენი არ იყო, როგორც ახლა, მაგრამ მინც... მაგალითად, მასსოვს კაფკა და კამიუ პირველად საჯარო ბიბლიოთეკაში ნაიკითხე. ამ დროს შემოვიდა თანამედროვე ევროპული ლიტერატურა, ვახტანგ ქლიძე თარგმნიდა, მაგალითად, შპინდგუის და პირველად ეს კაცი მე ქართულად ნაიკითხე, რუსულად არც მქონდა ნაიკითხული. და რატომღაც სულ ქართულად ვცდლობდი წამეკითხა, თუ არ იყო, იმ შემთხვევაში, ცხადია, რუსულად ვკითხულობდი. ამასთან ერთად, გუარამ რჩეულიძის მოხსენებები დაიბეჭდა მაშინ, 1962 წელი იყო, თუ არ ვცდები, გიორგი შენგელიამ გადაიღო "ალა-

ვერდობა", მასსოვს რუსთაველის კონოტაციები, როცა პირველად ენახეთ "ალავერდობა", ის განწყობილობა... ეს იყო რაღაცა ახალი კულტურული ცალია. მერე ამას ვიყავი ოთარ ოხელავანი, რეზო ინანიშვილი, რეზო ჭიჭიშვილი, ჭილაძეები, ნოდარ დუმბაძე... შეიქმნა ხელსაყრელი ნივადგი იმისათვის, რომ შენც გვისწავა, დაგწერა, თუ გამოგვივიდოდა რამე. დაახლოებით ასეთი ატმოსფერო იყო იმის განმსაზღვრელი, რომ მე წერა დავიწყე. ძალიან უსუსურ რაღაცეებს ვწერდი, მრცხვინია კიდევ, სუვეველადი დაბეჭდა და გადავიღე, არც დამიბეჭდავს. სენტიმენტალური... სხვათაშორის, ისიც გავლენით იყო დაწვარული.

ერთხელ შეკითხვა მომცეს, რომელმა ნინგმა მოახლოვე ყველაზე დიდი გავლენა; "სამმა მუშუკებერმა", რა თქმა უნდა! ძალიან დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა. იმ მომენტში სამი მუშუკებერი მართლა გმირები იყვნენ ჩემთვის, ეს ოთხი კაცი... ერთი სიტყვით, მხეცები რა! მერე ახლახან ნაიკითხე, 45-50 წლის ასაკში და მივხვდი, რომ ისინი არიან ელემენტარული პრაზატიკი (იცი-ნის). კარდინალი საფრანგეთის ძლიერებისთვის იბრძობს და ესენი კიდევ ხელს უშლიან.

გაანჩია, როდის კითხულობ ნანარობებს და ვისი დანიშნობა.

ჩემს ცხოვრებაში ბევრი პირადი მაგალითიც იყო, პაპაჩეები, ორივე, ძალიან მშრომელი კაცები იყვნენ. მამისს ყოველზე დგებოდნენ და მთელი დღის განმავლობაში ფეხაუბრულად მშრომობდნენ, სადე ბებიეიც. სოფელში რომ ახადიოდი, მეც ვმუშაობდი ხოლმე იქა. სხვანაირად არ შეიძლება. მერე რა არის იცი, ამასწინათ ვთქვი ერთგან... ვიღაც მწერალს უთქვამს, ჩემი სამშობლო ჩემი ენააო... მართლაც ყველას თავის სამშობლო აქვს და მე ერთხელ ვთქვი სადღეგრძელოში, ცოცხა ნასკამი ვიყავი... ჩემი სამშობლო არის-მეთქი ნოსტურნი მალა კამეჩი, რომელიც ვამშობიარე... მთელი, შენც იქ იყავი, არა? სადღაცა ვთქვი... მო, ვანოსთან ვთქვი. მერე ვანომ დაიწყო შაყრიო... იქიდან მოდის ძალიან ბევრი რამე. თვალწინ მიდგას, ექვსი-შვიდი წლის ბავშვი ვიყავი და პაპაჩემა გამაზავანა, ნადი, ნახე - მალა კამეჩი მაკვდ იყო, მონეული იყო და ბოსელში ჰყავდა დაამყვდეული, ნახიში არ გაუშვა - ნახო, როგორ არისო და რომ მივდი, ფეხები და დრუნჩი გამოყოფილი ჰქონდა უკვე ზაქს. მეც მივებმარე, ინსტიტუტურად ვიტყვოდი, მივხვდი, რომ კამეჩი ფეხზე იდგა და თუ ჩა-

ბალონ ფაქული, პაპაჩე, სობაძეები და ნახაზი ზაქსი

მოვარდებოდა ზაქი, თავს გაიტყვდა... მოვუტანე იქ, უამრავი თევზი გაფუთენ, მოკვიდე ხელი ფეხებში და ნელ-ნელა გამოვადრე...

- ექვსი-შვიდი წლის ბიჭმა?

- შო, ეგრე ვიყავი, ალბათ, შეიძლება რეისაც ვიყავი. ხუთის ნაღდად არ ვიწებოდი. აი, ის არის ჩემი სამშობლო, დღესაც თვალწინ მიდგას. მინდა ამაზე დაწერო რაღაც, მაგრამ ისეთი რაღაც არის ეს, ისეთი მნიშვნელოვანი, რომ, როგორც კი აზრს მოუძებნი, ეგრევე ბანალური ხდება, ძალიან ბანალური... როგორც სამშობლო, საერთოდ. სამშობლოს სიყვარულზე იწყებ თუ არა ლაპარაკს, პრინციპში, რაღაც სისულელეებს ლაპარაკობ. იქნებ ცოტა სხვანაირად უნდა თქვა, არა?

- კიდევ ერთ საინტერესო თემას მინდა შევუბო. თქვენს მოთხრობებში ხშირად არის აღწერილი ე.წ. კულნარული დეტალები, ვთქვათ, რომელიმე კერძის მომზადების პროცესი. რამდენიმე მაგან პირდაპირ ჩაქაფულის რეცეპტი შეგიძლია კაცმა გადმოწერო. მე მაგონი, ძალიან მნიშვნელოვანია, როცა ამას ლიტერატურაში აკეთებს ადამიანი - გავიხსენოთ იგივე მეტრონიფისი - აქედან, ალბათ ორი ნაბიჯია ენის დაგემოვნებამდეც. მოილო, ამის შესახებ ვისაუბროთ.

- საერთოდ, ძალიან მიკვირს იმ მწერლისა, ვინც - არ მინდა, სხვანაირად გამოვიტ - ენა არ იცის, ენის ის მუღამი არ შეუფრძნებია, არ შეუძლია მისით ვთქვობა და რატომც კაც წერს. მე პირადად, ქართლში გავიზარდე, მთელი ზაფხული იქ ვიყავი, ქართლი საერთოდ... ახლა, სამსუბაროდ, აღარ, მაგრამ მე რომ ვაწერა ვიყავი, მაშინ იქ რაღაც ფანტასტიკური ენით ლაპარაკობდნენ... სოფლებიც; მაგრამ მათ შორისაც გამოიჩინებდნენ ადამიანთ. ვთქვათ, ბებიარქმე, დედაჩემის დედა და დედაჩემიც, თეთონი. ამათთვის რომ გესმინა... ეს იყო რაღაც კასკადი, არაფერსულებრივად ხმარობდნენ ზმნას, რომელმაც ლამის ფუნქცია დაკარგა ჩვენს დღევანდელ მტყუველობაში. გარდა ზმნისა, კუქსიკა კაც... ე.ი. ყველაფერი იყოდნენ, დღემდე ამაზე ვფიქრობ ხოლმე. აი, ჩიტი რომ გავფრენდა, მერე ბუმბული რომ გაქოვდა ან მიგეტანა, გეტყვოდა, რა ჩიტი იყო; ხმაზეც გეტყვოდა. ნებისმიერ ბალახს მიუტანდი, იმის სახელსაც გეტყვოდა. ახლა ეს დაიკარგა, ეს ცოდნა. დაფუშვა, მე რაღაც ნაწილი მასხვოს აქედან - ეტყვიან, მანიჭტრეყვება, თორემ ბებიარქმეს შვილიშვილები ბევრი

საქართველოს მემკვიდრეობის მინისტრის განყოფილება

ყვავდა და ისინი ახლაც იქ არიან, მაგრამ იმით არ იციან. ვეკითხები, ვთქვათ, რომელიმე ყვავილის სახელს... რა ვიცე, ბალახია, რა! სხვათადად ხოლმე. გესმის? არ აინტერესებს. არ ვიცე, რატომ მოხდა ეს? აი, იმ ხალხს ხო აინტერესებდა?! არადა, ზუსტად ეს არის ენა, მეტი არაფერი.

აი, შეიქმნა ენის პალატა. სანამ შეიქმნებოდა, მასხვოს, რაღაც აქტიურობადა ეგ ხალხი, მაგრამ ახლა მხმსაც არ იღებენ. მე მაგონი, ამიტომ შეიქმნა.

ის ენაც საიდან მოიოდა?! ეგ იყო შრომის ენა... აი, გიორგი შაბტერაშვილი წერდა, ცხოვრებული, რომ დედის ენა და მამის ენა განსხვავდება ერთმანეთისგან. დედის ენა არის უფრო სათონის ენა, ბოსტინის ენა, სახლის ენა. მამის ენა არის ტყის ენა, მინდორის ენა, ნისქვილის ენა, საქონლის ენა. ერთი სიტყვით, შრომის ენა. რატომ არის, რომ დედის ენა ასე დაკნინდა საქართველოში? იმიტომ, რომ აღარავინ შრომობს. სწორედშიც რომ ჩახვედ, ნახავ, რომ მთელი დღე სხედან და თამაშობენ კარტს, ნარდს, დომინოს. ამას კიდევ ენა არ სჭირდება.

ენა გადაგვარდა, იმიტომ, რომ ამ ენას საფუძველი აღარ არსებობდა, დეგრადაციის გაზაზღვა. ენის პალატაც ვერ უშველის ამას, მას ხომ არ შეუქმნია არა, ეს ენა ერთადერთი ხსნა მწერალია, რომელიც აფიქსირებს ენას. ავილოთ, ვთქვათ, რეზო ინანიშვილი. ხომ არსებობს მისი ნივთები, არა? და ღმერთმა ნუ ქნას და ხვალ აღარ იყოს ქართული ენა,

ვთქვათ, ინგლისურზე რომ გადავიდეთ, რეზო ინანიშვილის მიხედვით შესაძლებელი გახდება, ქართული ენა აღვადინოთ.

- ვიცე, რომ ბევრს კითხულობთ თანამედროვე ქართველ მწერლებს; ვის გამოყოფდით მათ შორის, ვინ მიგაჩნიათ ყველაზე საინტერესო მწერლად?

- ძალიან საინტერესო ხალხი მოვიდა, ძალიან გახარებული ვარ. ყოველგვარი ლიტერის გარეშე. მოვიდა უამრავი საინტერესო მწერალი, განსაკუთრებით პროზაში, პოეზიაშიც არიან, რა თქმა უნდა. აღარაფერს ვთქვი ავა მოჩილაქებე, ის უპვე პროფესიონალი მწერალია და ელემენტარულად, ენაც მაგარა იცის. ამ კაცს, მე მაგონი, შეუძლია, რაზეც უნდა, იმაზე წეროს და როგორც უნდა, ისე დაწეროს.

ზუსტად ახლა დამირევს და მითხრეს, შეიდეული ვიყავი, აი, ის შვიდნიცინათ კომპლექტი რომ არის...

- რომელი, ლევან თითმერიამ რომ გაძისხვა ახლახან?

- შო, აი ეგა. მერე კიდევ "XX საუკუნის" მთელი ნომერი. საოცარი ძალა - ირაკლი ჯვანაძეა, ლაშას ბიჭიც არის, რეზიკო, მაგრამ ამ დროს იქ არის ერთი საოცარი მოთხრობა, ჩემი მეგობარია ეგ კაცი, ვთუა გიგაშვილი, გადავიკრი რა! ჩემი ღრმა რწმენით, დიდი ამბავი ხდება ქართულ მწერლობაში. საჭოთა პერიოდში რაღაც ერთი კალაპოტი იყო მოჭრილი და იმ კალაპოტში მიდგოდა დინება, ზოგჯერ თუ ამოხტებოდა კალ-

მეზურ კვიპარიული

დღიურებიდან

30.10.93. თუ ამას უპირატესობა დავრქევა, სხვებისგან იმითაც განვიხილები, რომ შეგრილებულ, მოკრიდეულ ცაზე ტანმაღალი, მწვანედ დაფერილი ხეების დანახვა შემძლია. ცხადია, ყოველთვის არა. საამისოდ შესაფერისი დროა საჭირო - ოქტომბრის ბოლო ან ნოემბრის დამდეგი. მერე, სუსხი რომ მოუჭერს, ისინი წეროების გუნდითი ქრებიან. ამ დროიდან მთელი

წლის ლოდინი დაჰქირდება, იფივე რომ განმეორდეს.

ჯიშს ვერ ვიტყვი იმ ხეებისას - არც ფიჭვია, არც ნაძვი და უთხმელი, კვიპაროსსაც არ ვაგას, იმასავით არა აქვს წვერი წაწერილებული. იმაი დანახვას რომ არაფერი ჯობს, ეს კი ვიცი. მსგავსი რაღაც იაკობ ბემეს უნდა ჰქონდეს აღწერილი "ავრორაში". პაერის უხილავ ჰავლებზე ირხევიან. დროდადრო მათი ატყორცნილი ტანების ჭრიალი ჩამქმისი. ოროად ან სამ-სამად უყვართ ღვომა. იშვიათად ასეთი განმარტოებული ხსითვისაც მომიკრავს თვალი. ამ დროს უფრო ძლიერია შთაბეჭდილება. არაა საკამათო - ხეებს ნიადაგი, მიწის წვერი სჭირდებათ, მაგრამ იმათ, ეტყობა, სხვაგან აქეთ ფესვები გადგმული. მუქ მწვანედ ღიალებენ, არც ფერი ეცვლებათ და არც მოქნილობა აკლებათ.

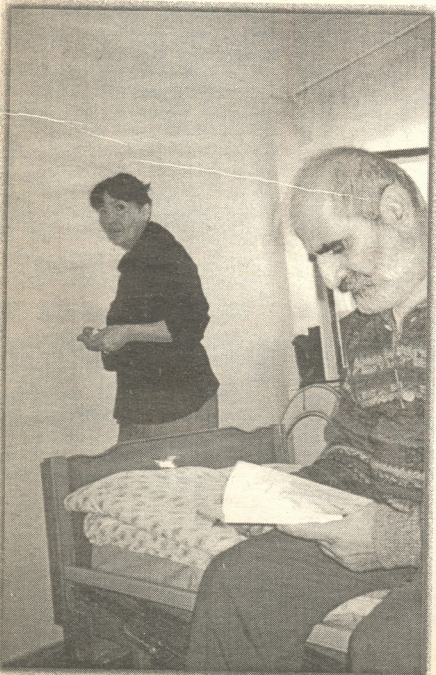
05.09.93. ამ ცოტა ხნის წინ რუსთაველის მეტროში ახალგაზრდა სათვალთან ქალს დაკუნახე უცნაური, ჩემგან ჯერ უნახავი ყვავილების მაღალი, წერწეტა კონა. ის ქალი ჩემთან ერთად ამოდიოდა, მსკალატორზე იდგა. მოზრდილ, ღია მწვანე ფერის ფოთლებს გარშემო ევლებოდა თეთრი სირმა; კენწერისკენ ამოეყარა თეთრი, შუა ალაგას მწვანეწერეული ყვავილები. ყვავილი და ფოთოლი თითქოს ერთმანეთში იყო გადასულ-შეჯვარებული. იმ ყვავილია ზემოთ კიდევ ესკუპა ციცქნა, ოთხჯამიანი ყვავილები (გარშემო ოთხი პატარა თეთრი ფურცელი და შუაგულში უფრო მომცრო ამდენივე მწვანე ფურცელი - უცნაური, თვალის მომტაცებელი სილამაზე იქმნებოდა). გართო როცა გამოვდილი, ვერ მოვიმინე და მეტროს გამოსასვლელთან ვკითხე, რა ყვავილი იყო. "ინდოეთის დედოფალს" ეძახიან, უცხოეთიდან ჩამოტანილიაო, მაასახა და ერთი ღერი გამოიმეფილა. გაღიებზე ეტყობოდა პოეტური, ნატივი სულის ადამიანი რომ იყო. ნაწუკარი ღერი თითქმის ათი დღე იქნება, ლარნაკში ყველგელობს და ფერი არ შეცვლია (ეჭვი არ მეპარება, ის ეგ ზოტიკური ყვავილი, სხვათა მსგავსად, საქართველოშიც მომრავლებდა). გულდასაწყვეტი ამბავია - ბუნების საოცრებათა უმცირეს ნაწილსაც კი ვერ ნახულობს ადამიანი, ისე ჩადის მიწაში.

მასივით ვილადა. ახლა აღარაა ეგრე... მაშინ სხვა რაღაცას აქეზებდნენ, ძალიან ცუდი რამე იყო ეს ყველაფერი. ანტილიტერატურული კლიმატი იყო. თუ ვინმე ამოხტებოდა ამ კალაპოტიდან, აი ის თუ გააკეთებდა რამეს და იმასაც თავში ურტყამდნენ, იდგნენ და თავში ურტყამდნენ, რომ არ ამომხტარიყო. ახლა, ეს რომ მოიშალა, რა თქმა უნდა, უფრო გაძნელდა მწერლის სახელის მოპოვება და ჩავდეით ბუნებრივ სიტუაციაში, მაგრამ შენ წარმოიდგინე, ასეთ პირობებში უფრო მეტად გამოჩნდა ნიჭიერი ხალხი. მით უმეტეს, თქვენ აკეთებთ ძალიან დიდ საქმეს, ვგეტ რაღაცას საქართველოში არავინ არ აკეთებს. აი, მწერალთა კავშირი ამას უნდა აკეთებდეს; მაგრამ ისინი სულ სხვა რაღაცით არიან დაკავებული, რაღაც სასაცილო საქმეებით, რაც სულ არ არის მაგათი საქმე. "არილი" ამ საქმეს ემსახურება, თქვენ აგაშენათ ღმერთმა. ამ ახალგაზრდებს, ამ ხალხს, მიხედავ უნდა.

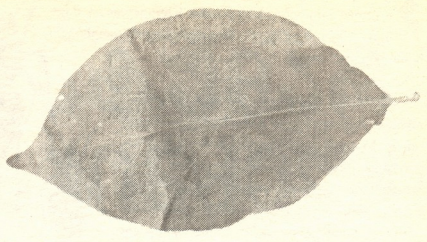
- დაბოლოს, რას უსურვებდით ამ ახალგაზრდებს?

- ერთადერთ რამეს ვუსურვებდი - დიდ ჯანმრთელობას. იმიტომ, რომ ამ პირობებში, როცა არც ჰორორარს გაძლევენ და არც არავინ კითხულობს შენს ნაწერებს (არ მინდა შეურაცხყოფა მივაყენო იმ მცირერიცხოვან ჯგუფს, ვინც კითხულობს), ძალიან ძნელია, შეინარჩუნეს ყველაფერი. არადა, კაცი რომ გადანყვეტს წერას - გადანყვეტს კი არა, ჭია რომ ყავს შეეჯდარი - იმას რომ ურჩიო, გაანებე შეილო წერას თავიო, სომ არ გაანებებს, არა?

არლი

04.11.94. გუშინდელი დღე საკვირველად ლამაზი იყო, თითქმის დაუჯერებელი. დილიდანვე ეტობოდა, ასევე უნდა ჩათვებულყო. ბაქარი შანიძის ქუჩაზე, სკოლა-ბაღში მივიყვანე. იქაურბა აუწყრელად მომხიბლავია. სულ სხვანაირი სიყვითლე დაკრავთ დიდფოთლება, მწყრივში ჩარიგებულ თუთის ხეებს. გაფრფულუ ფოთლებს აბრეშუმის სიღბო დაკვეება. ყოველთვის მაგიყვება და ახლაც მრევს კაკლის ტოტებზე აბრიალებული ქარვა. ეს აფორეჯებული ფერები კვებაზე ჩემს თვალებს და სულს წლიდან წლამდე, ძალას მამლევს, სიბერეს რომ არ დაუნებდე.

ბურმის ფოთლებს მთლად ცვეხლი უკიდა; ესეც სხვანაირი სიწითლეა, ახალმოცურებულ მთვარესავით, მუქი სპილენძის სიმხურვალითაა აღანბული. ნაყოფი ოქროს ბურთებდით არის დაყვითლებული. მალე ტოტები მთლად გამომეგებება და ეს რბილი, მდაბავთ გატენილი ნაყოფები ძირს დაზნიქავს ნაცრისფერ წკირებს.

ყველაზე მტრად ასევე ფერინაცვალ ფოთლებში შეფარებული შავი მტკენები მალღლეებს, ენისა და ხელის შეუხებლადვე ვგრძნობ მის ზოტსა და სიმკვრივას. ძალიან განვიციდი - ეს შემოდგომაზე შეუმჩნეველად მიპარავს, მიცოცავს. სწორად მივიჭრია, რომ გუშინდელი მშვენიერება აღარ განმეორდება. დღეს ამინდი აირია. ცა რუხს, ამერეულმა ღრუბლებმა გადაფარა. ძლიერი ქარიც აღმოვიარდა.

17.01.93. ზამთრის ცივი, ქარიანი დღე გათენდა, ქუჩაში გასვლა რომ დაგეზარება, ისეთი. პრატიმაც (შეიძლება ამის გამოც) ტერენტი გრანელის ლექსების კითხვის გუნებაზე დავექე, განსაკუთრებით, ტრავიკული ინტონაციის თავისუფალი რექსიისა. ვერგასაბო მთავისთვის ამოტივტივდა მისი ფრაზა - "იკივლებს ორთქლმაჰალი..."

დრო იყო (არრეული ბავშვობა), აივნადან ვხედავდი კახეთისკენ მიმავალ ორთქლმაკვალს, თვირ ბოლს რომ მიმოვიღებდა, ცოტა ზემოთ კი; ცის კიდეზე, ღრუბლები იყო გატრუნული, რვეული დაფირლ ფანქრის ფხვიდის თითით რომ მოსიროსლა, იმდაგვარი. ამხარი ამინდში ყველაზე შესაფერი და ბუნებრივი სიტყვაა "გაფიორება", ასე რომ ესადაგება საზაგვე ვთუბებს ნაწილ და სასაფლავს ეკლესიასთან ღამენათვე. უღვიოდ ნაწამებ პიუტს. იმ კაცმა ფსკერამდე, ძირძირობამდე შეიცირო თბილისის ერთი მხარე, ერთი, ღამღამობით ჩაქუფრული და დღისით მიყრუებული ნაწილი, სადაც სამერკლის ძირში, მტრედებთან ერთად ყინინად თავაღერილი ყვავი კაცითი დაიარება.

ტერენტი გრანელს სრულებით არ ესაჭიროება ზედმეტად განიდგება (მთაწმინდაზე ავასვენოთ, რომ გაიპაზინან და წერენ) ისევე, როგორც არასაკადრისი და უხერხულია მისი დამცირება, დაკინება და ეს არც არავის გამოუვა.

სამოციან წლებში, როცა "მერანს" თითოფორმადანი და ფოტოსურათიანი პატარა-პატარა წიგნები უნდა გამოეცა, თავის თავზე უზარმაზარი წარმოდგენის მქონე ერთმა ძველმა პროლეტპოეტმა, ხელისუფლების მიერ უწინ დიდად აღზევებულმა (იგი ადრე თვით ვალკითონ ტაბიძესაც ეტოქებოდა) გამომცემლობის საბჭოზე თურმე განაცხადა - არ ღირს გრანელის გამოცემა, ნამეტანი სუსტი პოეტიაო.

განვიღობა დრომ ცხადყო, ვინც არის სუსტი და უვარგისი. თუკი ნამდვილი და დირებული არაფერი დაგბოტყვება, პომპეზური მეომრიალი ვერ გიმშველის. ტერენტი გრანელს თავისი პოეტრეული ადგილი

აქვს ქართულ პოეზიაში - იგი გულით უყვართ და კვლავაც უყვართ. რეზო ჭვიშვილმა საუკეთესო ნოველა ("გუია ა") დაწერა ტერენტი გრანელის პოეტურ სამყაროზე - გულსაკლავი ამბავი ნატანაჯი, რედაქციებში ნაწოწილები ყვავად ქცეული პატარა კაცისა. ნოველას ეივირაფად აქვს ტერენტი გრანელის ერთი ლექსის ნაწყვეტი და სასურველი განწყობილება თავისდავე იქმნება.

27.11.92. დღეს შემოსრულდა 57 წელი. სამოცამდე სამი წელია დამჩრა. ამასვე ფიქრიც კი მზარავს; სიბერის კლანჭებში ვექცევი და ისე გავიდა ამდენი დრო, თითქმის ვერაფერი ვერ მოვასწარი. ჩავლილს წელსავით ვერ დააბრუნებ.

რატომაც მინტერესებს - დღეის შემდეგ თუ შეგქმნა რაიმე ღირებულს. უნდა ჩათვებო, რომ აქამდე არაფერი განსაკუთრებით საყურადღებო არ დამიწერია. ფრავმენტები, რაც სხვადასხვა საქალაქოღებში მიღვეს, საყვითეს სკარისია, რომ ოცოცდაათი წლის განმავლობაში ვაქციო წიგნბად, მაგრამ, ჩემი აზრით, არც ამას ექნება რაიმე განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

ძიძივე განვიღობა არ მშორდება. ამდენი უბედურების მომსწრეს და შემხუდვარეს, რა გასაკვირია, სიცოცხლე გამბულ ტანჯვად გეჩვენებოდას. საშინლად იმექმედა ჭაბავს ბიჭის, ირაკლის დაღუპვამ. მიხაროდა, ხანდახან რომ დაიფანახადი, ისეთი წარმოსადგეი და ლამაზი იყო. უკანასკნელად შარმან ნოემბერში ვნახე, მამამისის 70-ე წლისთავზე, 18 ნოემბერს. ჭაბუკ თითქმის მხნად, გაუტეხლად შეხვდა ამ ტრავადის, მაგრამ სახლში რომ მივედი და ვნახე ამდენმა ვაჟკაცს (დილას ელექტროსაპარსით ვწერს აპარსავდა) სიმწრისგან ცბები უკანსკეობა, ცრემლს იწურავდა. ამ დროს, რაც არ უნდა თავი შეიკავოს, კაცი შიგინდა ინგურა, ნადგურება.

ორი კვირის წინ სიზმარში ვნახე ჩემი საცოდავი დაუნა. სამხარეოლოში იჯდა პატარა მაგიდასთან და საუბრობდა, წინ ერბოკვერსი თუ რაღაც შემუშავდა, მოკეცილი, გრიულ ფეხებზე ვუყურებდი. სახეზეც ღვაგვირიდი, ჩემკენ ჰქონდა შემობრუნებული. ხმას არ ეღივებდი, არ დაავფითოეთუი. მაინც გაქრა უცაბოდ. წარმოუდგენლად მტანჯავს სურვილი, მეკრზე მივიკრა, ჩავიხუტო მისი მხრები. ბევრი რამის განდობა ვერ მოვასწარი მასთან. მაშინ რომ გადარჩენილიყო, ახლა უსათუოდ წავიდოდა აფხაზეთში საბრძოლველად და იქ დაღიუპებოდა.

არ არსებობს არანაირი წამალი, შემღმკვდარ მამას რომ დაუამებდეს სკივილს. არცაა საჭირო შევბის და მალამოსი მიება. ერთადერთი, რაც ბოლო ხანებში მაწყნარებს, თბილისის ქუჩებში მარტოდმარტო სიარულია. ბევრი რამე მახსენდება ამ დროს. შემოდ-

გომატ თითქმის ძველებურად მსიაოვნებს, თავის ეგერება, სხვანაირი ნაღველითაც მაე-სებს. მეტ ბევრჯერ მოვეყვებივარ ნემებებს, ჩემს უბედურ თვეს.

01.02.94. ქართველში მეტისმეტად ჭარბად არის ფესვგადგამული პარაზიტული ჩვეე-ბი. ჭიპი თუმცა დაბადებისთანავე მიჭრი-ლი აქვს, მაგრამ მაინც, თითქმის მთელი ცხოვრება ჭიპით არის მიზაგრებული მშობლებს, დედის კალთაზე დიდხანს არის გამობმული. მისი თანდაყოლილი სურვილია (უმრავლესობას ვგულისხმობ), მზამზარეულზე იჯდეს და არც აინტერესებს, საიდან მოდის ამქვეყნიური სიამინი. შერახნოშუბელი ჩვენი თანამებამკლავი სზირად მდებარედ და ასე შინაუ-რულად მიმართავენ თვით უფალს: "თუ გამაჩი-ნე, კიდევ მარჩინე..." ერთი შეხედვით ეს თითქმის მოლაზღანდარი ხუმრობაა, მაგრამ ის დალოცვილე-ბი სრულებითაც არ ხუმრობენ, მათი სულიერი წყობა ასე გამოვლინდა.

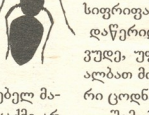
ბაილო იაშვილს აქვს ასეთი სტრიქონი: "მორთმეუ-ლია საყარო ვიბით". პოეტს შეუძლია ამის თქმა და ის-იც ცხადია, ეს არ ვახლავთ მცონარეობისკენ, უზ-რუნველი სმა-ჭამისკენ მოწოდება; მეტაფორა პირდაპირი აზრით არ უნდა გაევიგო. აქ ბუნების მადლი, სი-უსხე იგულისხმება და არა დარდიმანდული განცხ-რობა.

თითქმის უსაქმოდ არა ვარ, რაღაც-რაღაცეებს ყოველთვის ვაკეთებ, მაგრამ პარაზიტულობის, უქმად ყოფნის განცდა მთელი ცხოვრება დამეფეს; ერთ აღრიფლს პოემაში კიდევაც მიწერია: "სხვათა სარჩე-ნი ანუ საზიდი... კეთილშობილი ვარ პარაზიტო..."

თუ ჩვენი ხალხის მოზრდილმა ნაწილმა ქვეყნიე-რებისაღმდ დაპირადებულება, ცხოვრების წესი საგრძობოდ არ შეცვალა, ძველ ჭიპის მრავა-ლი ახალი დაუმტა და განცხრობას არ შეეშვა, გადნობა და გადამუნება არ აგვეცდება; ჩვენს მიწა-წყალზე დამკვიდრებული უცხო ტომის მოზომად-ვენლები ისედაც ისე გვიყურებენ, როგორც ასათვისებელ მა-ხალას და ყველაფერი უნდა ვივლინოთ, რომ მათ ეს საქმე არ გაეუადვილოთ.

04.07.88. აღარ ვციც, მერამდნედ ხდება ეს. ჩემს საწერ მაგიდაზე დაცოცავ თავშავა, გრძელ, სიფრთხანფრთხიანი მწერი. ბუზი ნაღველიად არაა, ადრე ბევრჯერ მინახავს. მეტისმეტად ნატიფი; დახვეწილი აღნაგობა აქვს, მშვენიერი პაწაწკინტელა მოყვანილობა. რაა ამისი სიცოცხლე, ნეკს დააჭერ და აღარ იქნება. ფრთხილად ავიყვანე და დავსვი ფანჯრის გადაღმა, თუნუქის რაფაზე. გადაცოცდა, თვალს მიეფარა. ჩემს ხელში არ მინდოდა რაიმე ლამაზიონდა. წაგ-რძელბებული, კოსტად გამოყვანილი ტანი აქვს და ზურგზე დაწყოლილი ფრთები. როგორც ვთქვი, მეტისმეტად ლამაზია. არ შეიძლება სახელი რომ არ ჰქონდეს, მაგრამ მე არ ვციც. პაწა თავი შვად უპირაღებს, სამაგალითოდ სუფთაა. საჭ-მელზეც რომ გადაიაროს, არ შეგეზარება. ნეტაე არ ასაზრ-დოებს?

მასხენდება - რობერტ ფროსტს აქვს ლექსი ასეთ უცნაურ ნამცეცა მწერზე. წერისას მის ჯერ კიდევ მეღანაშეუმშროლო, ქათქათა ფურცელზე, სტრიქონებშუა, მარჯვედ რომ დაცო-ცავს და საკვირველ გონიერებას იჩენს, თავს უფრთხილიდება,

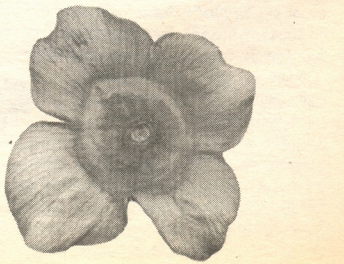
სიკვდილი არ უნდა. პოეტსაც ებრალება სიცოცხლის ეს პაწაწკინა წვეთი, თანაგრძობის. სხვა ლექსში იგი ზამთარ-ში შემთხვევით გამოჩეკილ და წველის საძებრად ამოდ მოფარებატე პეპელას ეუბნება - არც დაგდოპაე და შენი არც შველა შემოიღლიო. ბაღში მიმობნულ ციცინათე-ლებს იგივე ფროსტი ემასის "ვარსკვლავთა ორეუ-ლებს", რომელიაც ხანმოკლე წვეტილ-წვეტილი ნათე-ბა შეუძლიათ და არა მარადიული, ციურ სხეულთა მსგაე-სად...

10.09.90. სახლიდან გასული, ქუჩის თავში, სა-დაც ტრიბუნაი (ვიღას ვირდება მ ტრიბუნაი), ხელთურად გაკეთებულ მოედანზე გადასასვლე-ლია, უცნაურ სურათს გადაეყარე (სხვა ამას არავი-თარ ვურადლებს არ მიაქცევდა): ტრიტუარის კიდეში, ბორდოურთან, ეგლო მომაკვდავი, ძალაგამოცილილი ღია ლიმნისფერი პეპელა, ავად-ალავ შავად დაწინწკლილი. თვითონ არაფრის თავი აღარ ჰქონდა - ნიაეი ხან ერთ მხა-რეზე გადაუხრიდა ფრთებს, ხან - მფორზე. რიტმულად, ერთდროულად კი არ შლიდა ფრთებს იქეთ-აქეთ, რო-გორც ყვავილზე დაჯდომისას იცის (ამ დროს ალბათ სუნ-თქვს, მუცელზე ერხება), მორიგეობით წააქცეოდა ხოლმე მარჯვნივ და მარცხნივ, იმისად მიხედვით თუ საიდან დაუბერავდა ნიაეი.

უცებ საიდანაც განწადა პატარა, წელწერილი, ყვითელი კრახანა და მომაკვდავს (თუ უკვე მკვდარს) მიაჯდა. ჯერ ვიფიქრე - ყვავილზე ხომ არ შეეშალა-მეთ-ქი, მაგრამ უმღლ მიხვდი, რა სობორტესაც აკეთებდა: პეპე-ლასთვის სხეულში, მუცელში ჩაერგო ნესტარი და წვესს წუწნიდა. მიშველებს ავადავითარი აზრი აღარ ჰქონდა, ყველაფერი მითავეებული იყო, თორემ ი-გაწრაპულ, ახალგამოჩეკილ კრახანას იქვე მივას-რესდი. მაინც გამიფუჭდა გუნება; პეპელის მი-მართ, ცოტა არ იყოს, უცნაურად ვარ განწყობილი, გა-საოცრად მოზიზავს მათი ხლამრული, მოღანდებსასავით სიფრთხა და ულამაზესი სამყარო. მათზე ბევრი რამე მაქვს დაწერილი და სამომავლოდ, თუკი შევიძლია და გულე და-კუვად, უფრო მეტის და მნიშვნელოვანის დაწერას ვაპირებ. ალბათ მოზრდილიც იწვიე გამოიძვავ. ამისთვის ნაბოკოვისნაი-რი ცოდნა მაინც არის საჭირო, რაც ჩემთვის მიუწვდომელია.

შემთხვევას, რომელიც აქ აღწერე, არავინ ან ძალზე ცოტა ვინმე თუ მიაქცევდა ყურადღებას. რაღაც ამის მსგავსი შემწნეული და დაწერილი აქვს ბუნების დიდ მესაიდუმლოს მიხეილ პრიშვინს, ოღონდ იქ ყვავილზე დამჯდარ ულამაზეს პეპელას ქვემოდან ჩასაფრებული ობობა დაეძებება და მსხ-მიანი ნერწყვით ბოლოს უღებს, ისრუტავს.

სტილი

ძმას

ნოემბრის თვეში სუთსართულიანი სახლის სარდაფში მცხოვრები გივი სონას მეგობარი ხუთი კაციდან ერთ-ერთი ხეზე აძვრა და ველარ ასერხებდა ჩამოსვლას. ჭრელი ფუშფუშმა გაუნდა ბრჭყალებით ებლაუჭებოდა მსხვილ ტოტს და საშინლად ჩხაოდა. პატის დადარდნიებული პატრონი ბუტბუტითა და გრძელი ჯოხის ქნევით ხეს გარშემო უშლიდა. ხან ჯოხს უკაკუნებდა, ხანაც ჯაჯგუზით ცდილობდა აღვის ხის შერხევას. ბავშვებმა მიანებეს თავი ბურთის თამაშს და სონასთან ერთად გარის უვლიდნენ ხეს "ფისო, ფისო, ჩამოდი"-ს ძახილით. რამდენიმე დღის ხეწნამ არ გაჭრა. შემზებული პატა კუნწროსაგნ მიიწვედა და კვლავ აგრძელებდა ჩხავილს, რაც ღამ-ღამობით ძილს უფროსობდა კორპუსის მცხოვრებლებს. საბოლოოდ ბავშვების მშობლები იძულებული გახდნენ, აქტიურად ჩაბმულიყვნენ პატის გადარჩენის კეთილშობილურ საქმეში. ხელდახელ შეიქმნა ჯერ ფონდი, მერ გეგმა. მოიყვანეს აწვე და სპექტანსაცმლიანი მუშა კარგახანს ექაჩებოდა ტოტზე ბრჭყალებით ჩაბლაუჭებულ კატას, რათა შემდგომ უამეტაოთ დაჯილდოებული ძიროს დამკვეთულიყო, კომპინიზონი ამაყად დაეყვროსთა და მანქანის კაბინიდან ენერგიულად ექნია ხელი ათბინიდან გამოდევნებული ბავშვებისათვის.

ნოემბრის თვეში მეზობლები ღიმილით ულოცავდნენ ერთმანეთს კატის გადარჩენას, ნელ-ნელა იძლეოდადნენ და უბრუნდებოდნენ ღამის მშვიდობიან ძილს.

უკვე სადავო ღაღრა ეს გარემოება და სტატისტიკური მონაცემებიც ადასტურებენ - მსოფლიოში ყველაზე სტუმართმოყვარე ერი ქართველი ერია. ქართული ოჯახი, რომელიც არაბულ ადათ-წესებზე დაფუძნებით იქმნება, საუკუნეობით ინარჩუნებს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელ სამაჟო თვისებებს - სტუმარ-მასპინძლობის ჩვევას. სტუმრის მიღება-დახვედრა-გასტუმრება არავისგან გვესწავლება.

სტუმარ-მასპინძელი

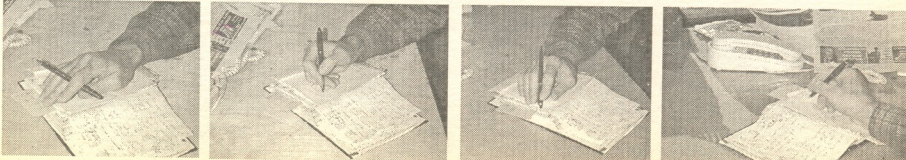
მსოფლიოში ყველაზე სტუმართმოყვარე ერის ისტორია ჯოჯოლა ალხასტაისძის ოჯახით იწყება. ჯოჯოლა - ოცდაათი წლის დროებითი უმუშევარი თბილისელია, რომლის ორკაციანი ოჯახი მუდამ მზადაა სასურველი თუ უსურველი სტუმრის მისაღებად.

კანალიზაცია-ვენტილაციის ფაქულტეტის დამთავრებისთანავე დასრულდა სტაჟინდის მიღებით ჯოჯოლას საოჯახო ბიუჯეტში მოკრძალებული წვლილის შეტანის ოთხწლიანი ეგ შენი დიპლომი დახიე და ქერტილად გადაიყარე თავზე არცერთი მისი თანაკურსელი არ მუშაობდა სპეციალობით, დრო იყო ასეთი. ასე რომ, არავის გააკვირვებია წითელ-დებილიმიანის უმუშევრობა. ჯოჯოლა რისი ჯოჯოლა იყო, ნადირობა და აქედან გამომდინარე, ხეტიალი რომ არ შეეარებოდა. ხოლო თუკი დავკონკრეტდებით ქალაქის მასშტაბით და მარტვი ახსითაც დავკვაყოფილდებით - ფეხით სიარული უყვარდა. ხშირად დადიოდა. უფრო ხშირად, ვიდრე თვით სიტყვა "ხშირად" იტყვას ამ მნიშვნელობას. ძილშიც დადიოდა, ტელევიზორის ყურებისას დადიოდა. თუმცა, ყველაზე მეტად მკვდარი ქალაქი დადიოდა, ბინძურ ტროტუარებზე, ბათქაშამაოყრილ კედლებთან დგამისას. ასე რომ, ხშირად დადიოდა. ფეხით. გზის ფულაც ენოგებოდა და ჯანმრთელობაც. ძირითადად ძველ უბნებს ეტანებოდა. მკვდარი ქალაქი მართლაც რომ ეპასუხებოდა მის უცვლელ განწყობილებას. მტკვრის მარცხენა სანაპიროსთან კლდეზე გადმოკონწიალებული ორსართულიანი სახლების დამსკდარი კედლები ნაპრღობებით უღიმოდნენ და უბანივით დაძველებულ, ნახევრად ჩაშლილ აგურებს უჩენდნენ. იგდა და

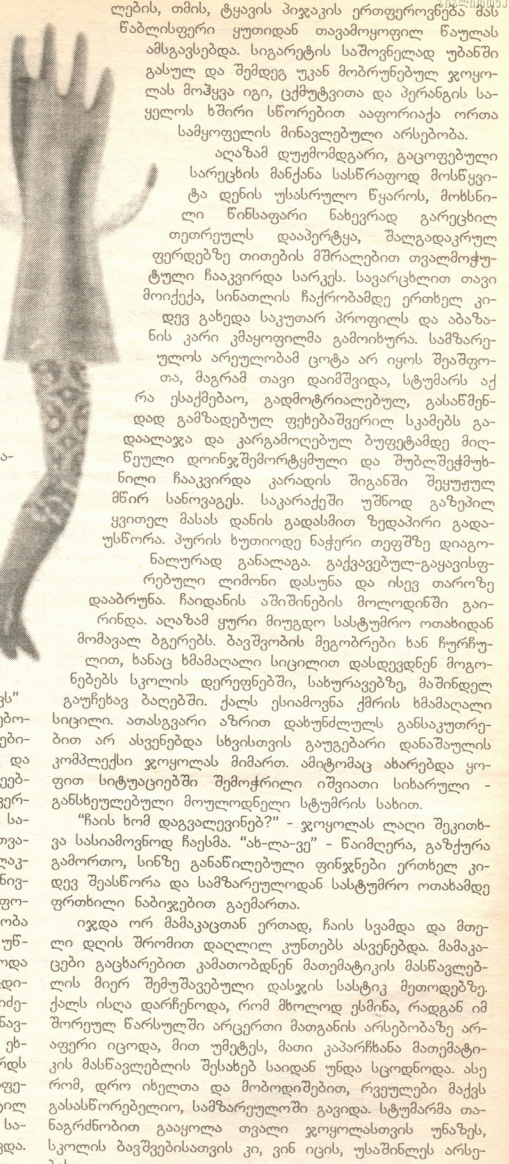
ათვლიერებდა ხის კიბის წარჩენებს, ან ხელში ატრიალებდა მინიდან აღებული, მისი ვარაუდით, მოაჯირის ყოფილ რკულს. შემთხვევით, თუკი ბავშვების მოყვინე ლაშქარი ჩაურბენდა, ან ვიღაც, ზედა სართულის დასახლისი გადმოასამდა ტაშტით საშინაი წყალს, მხოლოდ ნაკადის ჩხრაილი, ან გვერდით ჩაქროლითა ღრიალი აფიზლებდა და იგიც დამფრთხალი, ტალახის მხეგვებით დაწინკლული შარვლის ტოტების ფართხონით ტოვებდა აბლობელ, ღია სიძველესაცავს, რომლის დარავი სადალაც გამქარალიყო, ან საერთოდ გადაეტანა თავისი სადარაჯო მუქტი სხვა უფრო სარფიან ალაგას, თუნდაც ვიგინდარებვით მომრავლებული ბუტონის, ვიტრაჟული მრავალფეროვნებით დამწვეფული შენობების დასაცავად.

ძველი თბილისიდან გამოწვეული რუსთაველის პროსპექტისაკენ აუფხვებოდა ქუჩებს. თანამედრობიან წაცნობებს ჩამოუვლიდა, მოიკითხავდა, ისე, სვგათა შორის, ჰკითხავდა - საჩემო არაფერი გაქვიო? ისინი პირდებოდნენ, ბეჭტზე ხელებს უტყავუნებდნენ, ცოტა ხანში გამოიართო - ისტუმრებდნენ. ჯოჯოლაც დადიოდა. აკი არ ეზარებოდა სიარული. თუმცა არც ისეთი სულელი იყო, ვერ მიხვდარიყო, რომ სხვისი გახასხარი სადარბაზოს ფანჯრის რაფაზე შემოგდებულ სიგარეტის დაცლილი კოლოფით რობაა, რომელსაც იმ შემთხვევაში ენიჭება მნიშვნელობა, ნდომის ობიექტი ხდება და მინაშტრების სურნელი ეძლევა, თუ ეცხვარს ხურდაც არ გიყრია. თუმცა, სხვა დროს ფლტებდამტვერილი ვერც კი ამჩნევს მის არსებობას რაფაზე.

უმუშევრობაში შემოღლეული იმედი ჯოჯოლას თანდათანობით

ნელში ჩიდა. ნაცროსფერი ასფალტის ცქერიოთი თვალები მიიტრებოდა მონისფერი უხდებოდა. რცხენინდა, რომ ცოლი ინახავდა. ხანდახან დროებით სამუშაოს მოულოდბდა. სადაც ბოთლებს რევებავდა, სადაც ფიცრის ყუთებს ტვირთავდა. ცოლის უწურმად დაძვრებოდა და მოპარული დენი გადაჰყავდა-გადამოჰყავდა შემკვეთის სურვილისამებრ. ამაში ყველაზე კარგად უხდინენ. ორ კვირაში, ან უკეთეს შემთხვევაში, თვის ბოლოს გასამრჯელომხიებული სიხარულით მიარბენინებდა სანოვავით დატენილ პარკებს სახლში. ერთ მუჭა საღებ რეზინას ეზოს ბავშვებს ურიგებდა. აღაზას მოსვლამდე სადილის მომზადებასაც თუ მოასწრებდა, იმ საღამოს პატარა ბავშვებით ფანჯარასთან ატყულებდა ცოლის მოლოდინში თვალები და კოსტად დავარცხნილი თმა ერთნაირად უბრწყინავდა. მერე რა, რომ საყვარელი სილუეტის დანახვისას კარისკენ გაქცეული ჯოჯოლა შემხვევით სვამს ნამოჭრავდა ფესს, გადაყირავებული სკამი მაგიდას ევახებოდა, მაგიდიდან ფორთოხლის წვინანი გრავინი ვარდებოდა, იმხვეროდა, ხოლო აღაზას საყვარელი, საგანგებოდ მისთვის ნაყიდი სითხე იატაკზე იღვრებოდა და მართლაც საგანგებო ყურადღების ღირსი ხდებოდა. სამასურბიდან დაბრუნებული აღაზა ოთახში შემოსვლისთანავე ჟაკეტსა და დადლილობას ერთდროულად იძრობდა მხრებიდან და ცოლქმარი სიცილითა და ტილილით დასდევდა პარკეტზე რვაფეხას საცეცხვად გასრიალებულ ყვითად სლობინა სითხეს. ტილი ისრუტავდა გემრიელ სითხეს და არავინ იყო ამ ოთახში უპყყოფილი. ცოლქმარი ბუნდინერი იყო. მეტი არც არაფერი უხდაოდა. იმ დღეებში აკვიტებული აზრი: "კიდევ კარგი, შვილი არა გყავს" - არ ასხენდებოდა ჯოჯოლას. ეს სხვა დღეებში ხდებოდა. მაშინ, როცა დროებით სამუშაო არ იყო. დროებით სამუშაო კი უფრო ხშირად არ იყო, კიდრე იყო. და ეს დამორჩენელი აზრაც სწორედ იმ გაყინულ დღეებში არსებობდა. როცა ფრეჯერობით ცხოვრების უსკერზე არა, მაგრამ ჭიქის უსკერზე დანახული საკუთარი სახე საშინლად სწულდა. მართლაც რომ აკრობოდა თვალის მოძრავე გუგუები და ნარბებს შუა გამკრობალი კლავნილი. ჩაის სვამდა, თუ ყავას, სველი ფიფფური მშვენივრად ირეკლავდა მუქ ჩრდილებს. ჯოჯოლას მეტად აფორიადებდა ჩრდილად ქვეყნის შიში. არც თავმოყვარეობა ასვენებდა. თუმცა არავინ აყვიდრიდა ლუკმას. აღაზა უწინარი ქალი იყო, გაკვეთილებზე კი არ უყვიროდა თავსაფლად მოსწავლეებს. მუდამ ილიმობა. მაშინაც ცდილობდა გალიძობას, როცა ღამით შემთხვევით გამოღვიძებული ჯოჯოლას ჭერისკენ მიმართულ შერბას შინაგანად. ქმრისკენ გადატრიალებული მკვლავებით კისერზე ეხვეოდა და ამქარებულები სუნთქვით ამოძრავებულ მკერდს უკვირებდა. "სულ ესე ხომ არ ვიქნებოდა. მალე ყველაფერი კარგად იქნება" - ეთურთლებოდა თვალდამაწყვეტი ქმარს. "რა თქმა უნდა" - ეთანხმებოდა ჯოჯოლა და სავფეთქებზე ჩამოცურებული ცრემლები ყურებს უნვავდა.

სტუმარი უკვე შოლში იდგა და ფიცრის ღობესავით გახმბდა ხელს უწვდოდა. დიახალისმა სველი თითები უხერხულად შეითვალა, მცირე ყოყმანის შემდეგ ღიმილი და მოხირობი მავა ერთდროულად შეგება მოსულს. ჯოჯოლას ბავშვობის მეგობარი ცოტათი ჩამოჰგავდა კიდევ თავად მას. მოკვდე, შეჭრილი თმა ყველაღობთან კოსტად გამოყვანილი მოგრძო ბაკებს ყვრდნობოდა. თვა-

ლებს, თმის, ტყავის პიჯაკის ერთფეროვნებას ნაბლისფერი ყუთითა თავამოყვრულ წაულას ამსავსებდა. სიგარეტის საშოვნელად უბანში გასულ და შემდეგ უკან მობრუნებულ ჯოჯოლას მოჰყვია იგი, ცქმუტვითა და პერანგის საყვლოს ხშირით აწვორიჭა ორთა სამყოფელის მინავლებული არსებობა. აღაზამ დღემომდგარი, გაცოფებული სარტცხის მანქანა სასწრაფოდ მოსწყვიტა დენის უსასრულო წყაროს, მოხსნილი წინსაფარი ნახევრად გარეცხილი თეთრულს დააბურტვა, შალავადკრულ ფერდებზე თითების მშრალებით თვალმოჭუტული ჩააკვირდა სარკეს. სავარცხლით თავი მოიტყა, სინათლის წარბობამდე ერთხელ კიდევ გახედა საკუთარ პროფილს და აბაზანის კარი კმაყოფილმა გამოიხურა. სამზარეულოს არეულობამ ცოტა არ იყოს შეაშფოთა, მაგრამ თავი დამიშვია, სტუმარს აქრა ესაქმებო, გადმოტრიალებულ, გასანმენდა და მზადადგებულ ფეხბავშვებზე სავსეს გადააღავა და კარგამიღებულ ბუფეტამდე მიღწეული დირნეშუმორტყმული და შუბლშეჭმუნნილი ჩააკვირა კარადის შიგანში შეყუთულ მწირ სანოვავებს. საკარკეში უშინოდ გახედილ ყვივოდ მასას დანის გადაამბით ზედაპირი გადაუსწორა. პურის ხუთიოდ ნაჭერი თევშზე დიაგონალურად განალავა. გაქვავებულ-გაყვიფრებული ლომინი დასუნა და ისევ თარხი დააბრუნა. ჩაიდანის აშიშინების მოლოდინში გაიჩინდა. აღაზამ ყური მიუგოდა სასტუმრო ოთახიდან მომავალ ბებრებს. გაშვების მეგობარი ხას ჩურჩულით, ხანაც ხმამალალი სიცილით დასდევდნენ მოგონებებს სკოლის დერფენებში, სახურავებზე, მაშინდელი გაუჭეხავ ბაღებში. ქალს ესთაოფნა ქმრის ხმამალალი სიცილი. ათასგვარი აზრით დახუნძლულს განსაკუთრებით არ ასვენებდა სხვისთვის გაუგებარი დანაშაულის კომპლექსი ჯოჯოლას მიმართ. ამიტომაც ახარებდა ყოველი სიტუაცებში შემოჭრილი იშვიათი სიხარული - განსხეულებული მოულოდენი სტუმრის სახით. "ჩაის ხომ დაგავლივებ?" - ჯოჯოლას ღალი შეკითხვა სასიამოვნოდ ჩაესმა. "ახ-ალ-ვე" - ნაიმღერა, გაჭქურა გამოირო, სინე განაწილებული ფინჯნები ერთხელ კიდევ შეასწორა და სამზარეულოდან სასტუმრო ოთახამდე ფრთხილი ნახევებით გაემართა. ივდად ორ მამაკაცთან ერთად, ჩაის სვამდა და მთელი დღის შრომით დაღლილი კუნთებს ასვენებდა. მამაკაცები გაცხარებით კამათობდნენ მათემატიკის მასწავლებლის მიერ შემუშავებულ დავასის სასტუტ მეთოდებზე. ქალს ისღა დაბრუნდა, რომ შოლოდ ესმინა, რადგან იმ შორეულ წარსულში არცერთი მათგანის არსებობაზე არაფერი იცოდა, მით უმეტეს, მათი კაპარჩხანა მათემატიკის მასწავლებლის შესახებ საიდან უნდა სცოდნებოდა. ასე რომ, დრო ისეთია და მოოდიშებით, რვეულები მაქვს გაასანოობებელი, სამზარეულოში გავიდა. სტუმრანმა თანაგრძობით გაყოლა თვალთა ჯოჯოლასთვის უნახეს, სკოლას ბავშვებისათვის კი, ვინ იცის, უსაშინლეს არსებას.

ჩამობნულა. თებერვლის სუსხი ფანჯრებზე ზღაპრულ ფიგურებს ხატავდა. ღამასმა და აღაზას თაბები ჩახეხარი რვეულებსაკენ. ერთნაირი ინტერესით ჩასცქეროდნენ მქუთუქვასელებს აბდაუბას. უფერად აღაზა ჩვეულ საქმიანობას მხარზე მოხეულმა ქმრის მკვლემა და შუბლზე სისველედ შერჩენილმა კონანდ მონყვიტა.

“წევნთან რჩება”, - ჩაიდუღუნა ჯოჯოლაძე და ცოლის ტუჩებს ეძვრა. “წუღ, სირცხვილია”, - აღაზა ხელი აუწინა და თვალი გააპარა სასტუმრო ოთახისკენ, საიდანაც სტუმარი შუკრიკად გზავნიდა მოკლე-მოკლე ხელებებს და მაკასტურებდა მათთან დარჩენის აუცილებლობას.

შუალამის დანეცებას ხუთი წუთი აკლდა. წვრილ ბავშვებს ნინოსის ნაწებურებად გამოშროკრებულ ასოებს ერთხელ კიდევ ჩააყვრდა და წითელი მკვნიტი მოხაზულ ნიშანს მოხსნილი სათვალე დააფარა. შუშიდან თავი თამამად გააოჟო ორმაგად გაბერილმა ხუთიანმა. აღაზამ ითთები გაატატკაუნა და წამოდგა. ასანთი და საწითელი ქვედაბოლოს ვიბეში ჩაიღო. სინათლის ჩაქრობამდე ეთერულის სასტუმრო ოთახში გატანა უნდა მოესწრო. ასე რომ, მოგონებების საფარში აწყვეთული მამაკაცი რომ არ დაეფრთხო, ფრთხილად წყობდა ჯერ გახამებულ თეთრფერს დივანზე, მერე სახვალთო გვეგმებს: სკოლაში წასვლამდე ჩაირბენს მალაზიაში, წისიად აიღებს კვერცხს, ძეხვს, პურს. ოჯახის ბიუჯეტის გათვალისწინებით აირჩევს პროდუქტის ხარისხსაინაზებს. საუზმეს მოამზადებს, რათა გაღვიძებულებს სამზარეულოში გაშლილი სუფრა დახვდეთ დიასახლისის მაგერად. ძალიან თუ გათამამდება, შვიძლება რძის ნაწარმის ამოტანაც.

როგორც იქნა, დაწვნივ. სტუმარი სასტუმრო, ხოლო ცოლ-ქმარი საძინებელ ოთახებში განაწილდნენ და თავიანთი შესაფერისი სიხმრებიც გადაინაწილეს. სიწუმე, დამწვარი სანთლის სუნნი, ბავშვობის მოგონილი მოქვნიებები ხელბოლგადახვეულები მსუბუქი რწვეტი გარს უკლიდნენ საბნებებიდან ადენილ სუნთქვას.

აღაზამ მიერ ჩაფიქრებული საუხმის მომზადებამდე ხუთ საათზე მეტი რჩებოდა, როდესაც კარებზე ატყობლმა რახუნმა ერთდროულად წამოყარა სტუმარ-მასპინძელი. გარცვების დრო აღარ რჩებოდა. ღამისპერანგისანი მარბუკარებს ლოყით მიკვროდა და ამაოდ ცდილობდა აღაზაზე მოგდებულ ხალათში ხელის გაყრასა და აურზაურის მიზეზის გარკვევას. “ვინ არის? ვინ არის?” პასუხად - გააღეთ კარები, პოლიციაა. გარზე რკინის ნივთის დაკვრამ და გასაღების ღრეჭოში შემოგარდნილმა მკაცრი ტონის ტალღამ უკან დახია ქალი. ის ზურგით მისკდა ლოკინიდან ტრუსისამარა ნამომხტარ სტუმარს. სანთლის ძებნაში ჯოჯოლაძეს დაეჯახა. ქმარი აჩქარებით იცმედა შარვალს.

“გავაღებთ, გავაღებთ”, - ქალი ვედრებით ეწორწულეობდა კარის შემომტრეკვის მუქარით გამძვინვარებულ მომხდურებს.

“წუ გეშინია, რაღაც გაუფებრობაა, აღბა...” ჯოჯოლაძე ხელის ცვეცებით ექმბდა კარის საწელურს.

კარის გაღება შემოიღუნა, ხოლო კარნის მცველთა არმია დამშეულ ხროვას ჰჭავდა. ოცამდე მინც იქნებოდნენ. იარაღის ელარუნით შემოდოიდნენ, ზრდილობიანად უთმობდნენ ერთმანეთს გზას და ფრთხილად ალაჯებდნენ კარებთან ჩამჯდარი ქალის ფეხთან წამწვარი ცალ ქოშ. ფეხშიშველა სტუმარს შარვლის ამოცმა კი, მაგრამ აივნიდან გადახტომა ვეღარ მოესწრო. რკინის მოაჯირზე გადამჯდარს მოუსწრეს და ხელებგადატრიალებული ჰოლში შემოათრისეს.

“მკვლელს იფარავთ, თქვენი დედა...” - იღრიღრიღ მიანნა. მერე ქუსლებზე შემოტრიალდა და ბრძანა: “ქსეც წამოყვანიეთ”. გაფთვრებული მასპინძელი სტუმარს ამოუყვინეს გვერივით.

“რა ხდება, გამაგებინეთ” - “არ იცი, არა? უხ... შე, ნაბჭვარი!” - მრავალხანანა მუშტი პასუხად ჯოჯოლას. როცა ხელეგადატრიალებული ბავშვობის მეგობრები წაათრისეს, აღაზა კვლავ იატაკზე იჯდა და ცდილობდა მომხდურთა ვაგვების მიზეზის შეტყობას. “ვაიე მოკლა, თინამშრომელი მოგვიკლა მაგ ნაბჭვარმა... შენი ქმარიც მაგისნაინა... აბა, რა უნდოდა თქვენს სახლში?” - მოძღვრავდა ერთ-ერთი და ჯერ სტუმრის მიერ აივნიდან გადაგდებულ, ხოლო მერე პოლიციელის მიერ ნაპოვნ პისტოლეტს ნათქვამის დასადასტურებლად თვალეში თირინდა ქალს.

“ის... სკოლიდან... ბავშვობის მეგობრები... სიგარეტის სათხოვნელად ჩასულს შეხვდა...” ამის საპასუხოდ - “ქალო, რეებს ჩჩაბაქ ვის გაუზია დედააიი წლის კაცი სიგარეტის სათხოვნელად ქუჩაში ივადიდეს?”

ფეხშიშველი ორი დანაშავედ გისოსებიან შავ მანქანაში ჩაჩვენეს და პოლიციის განყოფილებაში წაიყვინეს. მკვლელის ასე ავდილად აყვანილი ემპოფილი გამომიხეხული უკვე სასტუმრო ოთახში იჯდა და ჩხრეკის დანეყვამდე დიასახლისთან გასაუბრების მოლოდინში კალამს აკაკუნებდა მაგიდის გალაქულ ზედაპირზე.

აღაზა წამოდგა, კოჭლობით ვაგიდა ფორმიანებით გაეხვეთა აბაზანაში, ონკანი მოუშვა, სახეზე ჩამოსხრა სიცივითა თუ შიშით ავანკალეუბით ითთები და სასტუმრო ოთახში შერდუნდა.

- ჩემი ქმარი არ არის დამაშავე, - მშვიდად უთხრა აღაზამ გამომიხეხილის კალამს.

- დანქმანად, ყველაფერი გაირკვევა, - უპასუხა კალამმა და საქმიანად ამორავეებულმა ლურჯი ასოები გამამწკრივა ფურცელზე.

მონეგებად შემოყვანილი მეზობლები უტყვი თანაგრძნობით აკვროდნენ მათთვის მიჩენილ კედელს. სადაცაა პროექტორების მოიტანდნენ და ჩხრეკასაც დაიწყებდნენ.

- ჩხრეკის ორდერი თუ გაქვთ? - გაუმბედავად იკითხა აღაზამ, მითუმეტეს, რომ უკვე პასუხს “საგანგებოდ მაგომარეობისას ორდერს არ ვსაჭიროებთ”, ისედაც ელოდა. რაღაც მალაპარაკებსო, მოიბუხა და იქვე კოხეში ჩაჯდა. სკამისკენ წაბრჯის გადადგმა უფრო მწელი იყო, ვიდრე უკუწო მამაკაცების თვლანი იატაკზე გაშლარტფის სირცხვილის დაძლევა. ქალმა თვალეტი დახუჭა, ნაოჭებში ჩამხმარ და ჩამუქებულ დერმაკოლივით ძნელად მოსაშორებლად რეალბას გულგრილად მიუგდო ყური.

აქამდე მხოლოდ ეკრანზე ნანახი პოლიციის უფროსის ქვედა ტუჩი და ღაბაჩამაგორძლებული სახე აღაზას კუთვნილ სავარძელში განყვნიდა. შუბლმეჭმეუნული ზონსი იარაღის არსენალის ამოღებთაა დაინტერესებული და ფესს არ იცვლის. ზის და მხედველობის მიხედვით არ უშვებს დაფუცრებულ მხრეკელთა არტრეთ მოძრაობას.

“ოქროლებომა პარკში ჩაანყვით და ხელში გეჭიროთ” მითითებაზე აღაზა ხმარებისგან გაცვეთილ, გალუულ, ოქროსოლნამომეულ თითს ზეითი სწებს და აცხადებს,

რომ მხოლოდ ესა მისი ქმნება.

შავ პალტო-ქუდიანი კაცი ქმნით იკვლევს გზას ფორმიანებს შორის, თავის დაკვრით ესაღებდა უფროსს, რის შემდეგაც იწყებს თავისი სამსახურებრივი მოვალეობის პირნათლად შესრულებას. ფარნებომარჯვებული რიგითები შავ პალტო-ქუდიანს დახედვენ და ცდას არ აკლებენ, რათა კარგად გაუნათონ ოთახის ყველა საეჭვო კუთხე-კუნჭული.

ასეთი რამ იშვიათად ხდება. არაფერი არ უნდა გამოგვაროს. აღაზა თითქმის მოქცეული თვალენით ასე-ქერის შავ პალტო-ქუდიანის თითებს და უტყრად უწინდებ პრეტორი სწრაფად მოძარკა თითების მიმართ. ეს თხელი თითები კლავიშებიან ინსტრუმენტზე შესებნი მიღებული სიამოვნებისათვის უფროა შექმნილი, ვიდრე ლენიხსა და სანლოს შუა სრილისათვის. პატრონისგან განსხვავებით, ფერმართალი თითები ექებდნენ და პოულობდნენ კიდევ ვერცხლისფერ ქალაღში გახვეულ, დაფასოებულ ნარკოტიკს. უფრო სწორად, პოულობდნენ და მერე ექებდნენ. ან ჯერ ექებდნენ, აფასებდნენ და მერე პოულობდნენ კიდევ. თუმცა რა მნიშვნელობა აქვს, თუ-ქი ცხოვრებაში ფაქტების ართმეტრიული გადანაცვლებით არ იცვლება შედეგი. შედეგი კი სახეზე და ხელზე-ზე იყო. ქალის დამფრთხალ სახეზე და კაცის ხელზე. შავ პალტო-ქუდიანის ყოველი თითის საზარო ხელისგულზე ესვენა ვერცხლისფერ ქალაღზე გაშლილი თეთრი ფხვნილი და ამავე კიდურის პატრონი ნესტობით ეხებოდა სათუთად.

"აჰა... ნარკოტიკი ამოვიღე!" - ლურჯი ფერი კვლავ განდარძობდა ასოების გადაბმას ფურცელზე.

ნარკოტიკი... ნარკოტიკი... ბევრისთვის სიტყვა მარცვალ-მარცვალ გაბნეული კედელს შეასკდა და იწერ-ცით უკანდაბრუნებული ქალის სხეულის ბუნდოვან ლაბორინთში ჩაიხიბა.

ჩხრეკა გრძელდებოდა. ფორმიანები კვლავ ბორიალობდნენ არეული ოთახების უსიერკობაში. აღაზა კი კვლავ იჯდა და უყურებდა, თუ რიგორ დაგროვდა გადაყრიაბული ვაზა წრეზე. ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ ოქროსფერი ყვავილები. ლოყებდაბეჩილი ვაზა ფორმიანებს ფეხებში ექანადებდა. ამიტომაც თავიდან მათ რისივან პანდურებს, ხოლო შემდეგ კარადის თავზე შემოდგომასაც კი იმსახურებს. პატრონივით გვარიანიად დაბეჭვილი, თუმცა პატრონისგან განსხვავებით უფროსად ზევიდან დააყურებდა მომედურთა ბორილას.

აღაზამ სხეული ძივლივით აიოჩა და სხვებით ისიც აუდგენა შავ ქუდ-პალტოანის ამაღას, რათა მკვირ განმარტობები მაინც მიერვინა მის კუთვნილ ნივთებში მქექვთათვის.

"ეს გამხმარი პიტნაა", - ბუფეტის გამოღებულ კარს ლოყით მიერდნო.

"გადი, რა ქალო" - ღმობის მხრეკველი, რომელიც მორიგეობით ჰყოფს ცვირსა და თითებს რკინის ყუთში. ყურადღებით სრისავს ღერობიან ფოთლებს. ყნოსავს. რამდენიმე წამში ინტერესს უკმაყოფილება ცვლის და მალე განზილებული, პიტნის სუნის ფრქვევით ტოვებს არეულ-დარეულ ბინას.

თითქოს ამას ელოდნენო, განრისხებულმა ფორმიანებმა კარები გაიჯახუნეს და გინებით ჩაათავეს სახლის კიბეებიცა და ჩხრეკაც. მონშებულ მოყვანილი მეზობლებიც გაიხვეტნენ და თან გაიყოლეს თანაგრძნობით დაბრეცილი სახეები. ოროთახიანი ბინის მარტოდ დარჩენილი დიასახლისი სასტუმრო ოთახის შუაგულში იჯდა, აყრილ-დაყრილი ნივთებიდან აპებლებად აფერფატებული მტვერი ტანსაცმელზე ეყვროდა, ხოლო დაოსებული თვალენიდან

ჩამოცნეული ცრემლი წავა-წკუტი გაუდიოდა/ იატახე უკმალო, ალბომიდან ამოვიღე წარსულს/ ნაცნობ ფოტოებზე.

სალამონხანს ესა თუ ის ოჯახი სრული შემადგენლობით მიუვდება ტელევიზორს. წასროდ ამ დიქტორის ეკრანზე გამჩრქინას სენსაციების მოყვარული ხელგნის იფხვინტენ. მის ორატორულ ნიჭში არაერთხელ დარწმუნებული გაუვაცდებიენ ელიან დიქტორის მონოლოგს, რომელიც ასე გაიჟღერებს: "ქალბატონებო და ბატონებო, ძვირფასო თანამემამულეებო, მოგმართავთ თქვენ, ყოველ თქვენთვის, მინდა კიდევ ერთხელ შეგახსენიო, რომ ბოლო დროს გახშირდა ნადირალების დაუნდობელი თარეში. და აი, კიდევ ერთი საზარელი ფაქტი: მოკვლეულია პოლიციის თანამშრომელი. როდემდე უნდა გაგრძელდეს ეს? საჭიროა კანონის გამკაცრება. მივლამ საზოგადოებამ უნდა აიმალოოს ხმა... თუმცა არ სძინავთ კანონის დაბეჭვლთ: დაკავებულია ბიორიტმოქმევეთა ბანდა, მხილველნი არიან ნარკოტიკების რეალიზატორები... მათი ბინიდან აომლებულია ნარკოტიკები. დიდი მადლობა შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებულ ორგანოებს ატყუური მუშაობისათვის."

დიქტორის მონოლოგი იქნება გრძელი, მთლიანად მოიცავს თბილისელთა რამდენიმე ბილი სალაპარაკო თემას და არავის არაფერი ეცოვრება პოლიციის განყოფილების ერთ-ერთი საქნის რადიატორზე ბორკილებით მიბმულ, ნაცვ, ნეკნენჩამტვრეულ, ჩაიში გახსნილი შალუცი-ნატორებით გამოთავყენებულ ჯოყოლად ალხასტაისის არსებობის შესახებ.

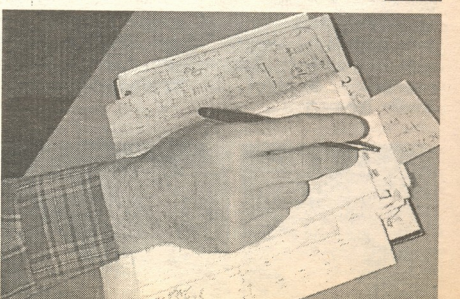
თებერვლის თვეში ხუთსართულიანი სახლის სარდაფში მცხოვრები გიყი სონას მგვობარი ხუთი კატიდან ერთ-ერთი ხეზე აძერა და ვეღარ ახერხებდა ჩამოსვლას. ქრელი თუხეშა გუნდა ბრჭყალებით ეღბაუჭებოდა სქელ ტოტს და საშინლად კნაოდა. არსად ჩანდნენ არც კატის დადარდიანებული პატრონი, არც ენოში მოთამაშე ბავშვები.

თებერვლის ხუთდღიანი ქარიშხალი შუბილით ალენავდა ტოტებს ალგის ხეებს. ერთხელს ყოფილი შინაური ცხოველის კნავილი არავის ესმოდა. მხოლოდ შემთხვევითი გამვლელი თუ ახედავდა ხეს. წამიერ გაოცებას გულგრილი მზერა სცვიოდა. "რა უტენიო კატაა..." - ხალხის გაღიზიანება უფრო ათამამებდა გამძვინვარებულ ქარს.

ხუთი დღის განმავლობაში გლეჯდა ქარი ტოტებს. ხუთი დღის განმავლობაში შეუსვენებლად ჩხაოდა კატა.

თებერვლის თვის ბოლის ქარიშხალი ჩადა და კატის ჩხავივით აღარ ანუხებდა ადამიანის ყურს. ალბათ, ქარმა მხოლოდურ და გადარჩა.

საღიშო

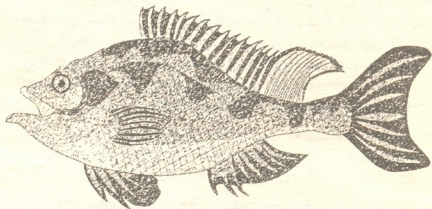

„ამას წინათ ერთმა თბილისელმა მეგობარმა ჩემი 15-20 წლის წინათ დანერგული ლექსები გადმომცა. ზოგი მათგანი სოხუმშია დაბეჭდილი, ოღონდ ძალზე მცირე ტირაჟით, თანაც იმდროინდელი ცენტრის წყალობით, სახეცვლილიც. შედეგ კი, რომის დროს, სახელმწიფო თუ კერძო ბიბლიოთეკებთან ერთად განადგურებული. ლექსების უმრავლესობას კი, ასე ვთქვათ, ჯერ არ უნახავს დღის სინათლე. გადავწყვიტე, დროგამოშვებით დაბეჭდული პირველნიცა და მეორენიც, თანაც თითოეულ მათგანს თარიღიც მიუწერო.“

1. პირველი იყო მდღეობა: ზარი - ენამორთიშული, ზღვა - უმომარო, ვაზი - უღონო, სმელეთი - უქმი... მერმე ვიღაცას მოგვზრდა თითქოს ლოდინი მდგმურთა, და უზრდოდ, ხელის ჩაწევიტ მონყალება გაიღო ბინდამ, ჩაიციწა, ჩაჩურჩულა - „დროა, დავიწყეთო...“ მთაც ექოსაგან განათავისუფლდა - „დრო-ო-ო-ა და-და-ვი-ვი-ვი-წყო-თო-ო-ო.“ ჩქამი... ფოთილთა შევება გასცა წვეთი, და ამორცავდა ბეგრა - ნათელი.
2. ხე - ეული, ქარგამოვილილი. ცაც - გამომზარი, სხივ-დაწურული. ქემა - თმასავით მოჭრიალე თევზი - უწინო. გზა - მომლოდინე... და...
3. ჰა, სიტყვა - წვიმა აჰა, აღვება ქვეყნისა! მოველ მდინარეც ჰა, იხარებდეთ!
4. „მომილოცინა“ - ნამოცდა მიწას და გაილურსა, თითქოს რაღაც გაახსენდაო...
5. სათკვენ, საით მიიქუტვინა დღერთწყალი ჩემი სიხარულით? საით მიილტვის თვალი მარადი? ვის იტყუებენ ვიბებები პირამიდათა? საით მიწინავს თესლი ობოლი, გზაბნეული, საკუთარ გარსის უარყოფელი, აღმა და დაბნა რომ მიღალავს დალილი მოსავალს?
6. ჩვენს ნაპირებზე - სიტყადე რტოთა... ვინ გაქცევია თავის წრებრუნვას მრავალსახიერს? მოიქცევა და კვლავ მიიქცევა ოკუნე ცოცხალზვირთება... რა სიჯიუტით მაშურალობს მიწას ნამსაც არ კარგავს, იხუპირებს ყოველ ალიონს, ყოველ საღამოს ეპირფერება, ყოველგვარ საფრთხეს არიდებს მზურას, იბრუნებს ვალეებს ძიხორციელთა და კვლავ აწხადებს მათ თავიდან სამოგზაუროდ, თუმცა დიდხანს ექვობს, მაგრამ მაინც უხეცვას სულ სხვა სახეს და სულ სხვა ხმით აჯაღოდებს. უწყის წინასწარ ყოველივე მარად მზადაა მოლოდინელი ამოხვევისთვის.
7. სიტყვამ კი თრთოლიტ შეულოცა და ცა დედადა ხელმეორედ, შეულოცა და წარმოუცა მიწა. შევება მათ შეუღლებას, დაისისინა და გასრიალდა ორ სვეროს შორის. ო, სიტყვაც, სიტყვაც, მანდილო კაცთა...
8. (ეს ლევათბერიც „ო“ როგორ გვაჯცურებს დღოცივილი, თითქოს ანგელოზს ატყუებდესო).
9. პირველი იყო წყალიც, რომელიც ჩაქსაა ზარტყილ მიწას მსოფლიო ზღვებდა, წყაროებად, გუბებდა, მდინარეებად... მან გახსნა და შეკრება ცანი, ჩამოაქცია. მთელი საყარო შეკუმშა თვალზე მომდგარ ცრემლებში მწუხარების ყაშს და განვინა გალიმებისას, ამარავალნილა. გვიწინამძღოლა გვაღვების ეკლურ ხვეულეებში, თვალუბისობლი დაისებში. სამი სიმღერა ჩამოსვეტდა ზეციდან მისი მობრძანებისას: პირველი იყო მღუმეარების, მეორე ერგო გამოუთქმელს, ხოლო მესამე კაცს მიეკუთვნა. წვიმაზე იყო ის სიმღერები.

“წვიმის გამოხეობა”

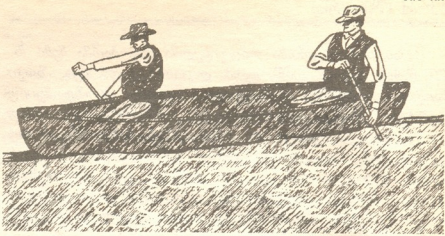
ფრამენტი პოეზიად

10. უგალობთ წყალს! - თქვა ობობმა ფატიმოციქულმა, - როცა მდინარე ნაპირს გაღწევს და კაცთამუსვრულ ტალღებს აღმართავს, ის ლევაება გახდება მაშინ.
11. პირველი იყო სახლიც, რომელმაც გაახილა ყველა სარკელი, უდაბნოსაკენ გადაახედა, და კაცის სულში კლდე და ვეფხვი დააბინავა. შინ მყოფი კაცი დახუჭავს თვალებს და მასში ზღვა ასაუბრებელი და ზღვაა თვითონ, მამაა თვითონ მიწის მარლისა.
12. ქალი მარადო, გულთმისანო, ლოცულობენ წვიმის წვეთების ჯადომარცვლები, აღბოსთქვამენ ჟამს უეცარი განწორებისა, ახალ შეხვედრებს გვაკებინებენ. პირველად ნიღგებება განწორება, მხოლოდ მან შესძლო - გამოგვარუნა ერთადყოფინად, განგვაღალკევა. შეხვედრამ გვიან დაგვიკრა თავი. დედის საშობთან განწორება - შეხვედრაა საკუთარ თავთან. დაკვირვებზარ, როგორ აკრთობს გადაძფერნ ფრინველს აყვავებული ბაღნარის ხილვა? ბალი ციდან ხომ ვის ბუდედს მოშკაგას.
13. ხმები მიწავლდა, მგზავრი შთაინთქა, სასახლე გაქრა, მაგრამ გადარჩა პაპირუსი. ზაფხულს სიმწვანე დაენავა.
14. და პაპირუსი აწურწულდა - „საით მიისწრავის ნაკადული - თუ არა მდინარისკენ? საით მიისწრავის მდინარე - თუ არა ზღვისკენ? საით მიისწრავის ზღვა - თუ არა ღრუბლისკენ? საით მიისწრავს ღრუბელი - თუ არა მთისკენ? და საით, საით მიისწრავის მთა - თუ არა ნაკადულისკენ?“
15. გამთენიისას ჩემი სურვილის თვალმომდუმარე ფსკუნჯი ზღვიდან ამოფრინდება და მანამცეცებს და მაძიებს უსამართ ქვეყნებების მირიად ნხულში ღვითორ თესლივით. შუადღის ჩიტი მიმშვიდებს სუნქვას. მემწუნის გარებს სისხლისფერი პეპელა აღებს, რომელიც ცდილობს გამამართლოს და გამომეხიზლოს მხოლოდ ქვეული, მშფოთარე დღიდან, ვით სხმრიდან, და გამამრავლოს ისეც და ისეც საკუთარ თავზე. შუღამით კი ქრება პეპელა, რომ დღიდანულე კვლავ ფასტუნჯად გამოიმცხადოს.
16. ერთ ალიონზე გულგრილობის ყინულმა მინა მოაზარნიშა, ვერვინ ვიპოვნე... არვინ მეძახდა...

17. თვალტრემლიანი ვაცილებ ცაზე მიმდინარ ფრინველს - კაცთა წინაპარს. ჩვენც ფრინველები ვიყავით ერთბაშ და ხმები ჩვენი კამკამებდნენ წმინდა წყლებივით.

18. უახლოესი მნათობი ჩემთვის მინაა ბრძენი. მისი კარნახით და ჰალისხმევით მივეჯარიშხლობ მალღა, პაერში. ის გამიზიდავს მიზიდვის ნებით... და ფრთები ჩემი ქარში იმსხვრევა და ზღვაში ცვივა, მაგრამ მე მაინც მივაპობ ღრუბლებს და მიმაცილებს დევნილთა მზერა განცვიფრებულთა.

შენი პირველი წამაპირველის ხილვისას მეტად ჩავეკარ სიყვარულს და მოაწინებთ მივესალმე თვალებილი, "შენ ხარ სანაყის-მეთქი, - შევცადე, - სანაყის-მეთქი, უსამანობს". არწივისფრთეა ლომო სიკვდილის, ვერსადმფრინავო და ყველგანმყოფო, ჩვენ ერთ ენაზე მოგვწყურდება სიზორე შენი. ასე არ არის, მომაკვდეთო შენ?.. სიკვდილო, შენი სიძლიად სიყვარულშია...

19. შემოდგომის ყვითელთვალბა ფრინველის ერთი ფრთაა ზუსტნელი, ხოლო მეორე - ქვესწველია, სხეული მისი მინაა - დედა. რას ანიშნებს ეს შუენიშანი შემხვედრ მნათობებს? ამოისუნთქავს ზღვას ფრინველი და ჩაისუნთქავს... ამოისუნთქავს მინდორს ყვავილი და ჩაისუნთქავს შემოდგომისას...

20. ქარის კარნახით ტალღები უხმოდ მიეხლნენ შემოდგომის შორეულ ნაპირს - ღმერთებისაკენ აღმაველ კიბის პირველ საფეხურს.

21. ზღვის მადედრებელ ხმას ახშობს სუნთქვა, და წივის ქარი - "დაპირა ჟამა ცეცხლოთმორტება. საჭიროა, რომ მო-ნეს-რიგდეს ნია-და-გი სა-ხელ-და-ხელ-ოდ! განთავისუფლდეს ყოველი ხე ფოთლებისაგან, ყოველი ქუჩა - ხმაურისაგან, ყოველი რკინა - ჩიტებისაგან, ყოველი კაცი - სცილილსაგან, ყოველი წყალი - სილამისაგან! ზღვას დაეველოს მდინარეების გასუფთავება, მდინარეებს კი ნაკადულების ყველა თავის თავს დაუბრუნდეს! თავისი წილი მოსავალი მიიღოს ყველამ! მიიღოს ყველა ნიღაბი მიწამ! შექრებოდეს ვაზის ქო, წამოდექით, კიდევ ერთი წელნიადისაგან განმწმენდებოდეთ, შეისვენეთ და ელოდეთ ზამთარს, თოვლს მიუღმინეთ, ნუ დაცხრებთ ყინვაზე ლოცვად..."

22. მე კი საწიელი ვიყო თითქოს და გურუნული დე - "აი, იქიდან უბერავს ქარი... კარი მიხურე, გენაცვალე, და ეს სარკმელიც ხომ გავსის ჩემი?... აი, იქიდან უბერავს ქარი... მიხურე ზუნა, გენაცვალე, იღიან, ეს ბალიც... აი, იქიდან უბერავს ქარი... უხანო ბროლის ნაოჭებივით ისახებთან ერთმანეთში ქარის საზებია... რა? სილამაზე?..." ყინვაზე ლოცვა?... არა, ბატონო... ეს ყოველივე ღალატია მორჩილი ჟამის, მე კი..."

23. ნეტავ ვგაგედ საკუთარ სიტყვებს, ნეტავ შემეძლოს, რომ ერთი ბავივით, ას რომელიმე ვესტები აღვსრულდე, აღვაპყრო ხელი და შეეპყრო კვდომა შაერის, მივეღერებო გამაზნო ბაღასს და დავებურწო ნარეულობას. თევზო, კვილი ხომ მაინც ძაღმისბი? ხარ დაგაგონებ - საწითელი ვარ-მეთქი, საწითელი... "აი, იქიდან უბერავს ქარი..." საწითელი - ქარისმანიშნებელი... საწითელი - ძუნწად რომ იღვენებია.

24. რისი მეშინოდა, ნეტავ? რა ვერ მოვიმწყვდი გულში? რომელი პური ვერ ვიქციე ხორცად ჩემად საღმობივრად? რომელი ღვინო ვერ აღვიხადე ძარცვებში? რომელ ნაპირებს ვერ შევწერე სული და რომელ სიძულვილს ვერ მივეც თანხმობა? რომელი დღე ვერ მთავსებდი თვალთა? ხარ ვინმე ჩემსკენ მაცქერალი? - გაბაგონე ხმა შენი, სიტყვა...

25. ბაღაბო, მწვანე მეგობარო, დამაშვიდე სიკვდილი ჩემი. ხეც, ძმბო, ჩემო, იმეულ სიკვდილი ჩემი. მისხენ ფრინველო, ბინდისამხედო! კალაპოტი ვარ მდინარისა, განა - მდინარე? ჩრდილი ვარ მთისა და განა მთა? ხმა ვარ კაცისა და განა კაცი? ფოთილი ვარ ტოტს ჩაჩხატული. შენც თავიდან იყავ, სიკვდილო,

26. ასეა, ასე, - ნარმოთქვა ბავშვმა, - სანამდე გველს მოაკვდინებდეთ, შეეცადეთ, მიეღერსოთ.

27. ოი, დიადო, დიადო, მზერა მომაპყარი, ჩემს ეზოში შემოიხედე, წმინდა ვაზი ჩასაყრელია, პური - მოსაყვანი. ოროველ, თესლი ჩამომიგდე შურად ნიდაგაში. ხმა გააყუქე ქარიბრბაღათა, ზღვა ასაუბრე, ნიდაგი აამოძრავე, პირველი ღივი ამოაკვენსე, და თუ მოკვდება მარცვლი, მაინც მომლოცნია, დიადო, წამი დაბადებისა, წამს სიკვდილისას რომ დამოხვევია. გამიცხადება ხომ იყო მაინც? ხმა ხომ გაიღო ნახევარწამს!

28. მხოლოდ და მხოლოდ ის ლოცულობდა ქეშმარიტად, ვინც პირველმა აღაპყრო თვლი ზეცისაკენ. მხოლოდ და მხოლოდ მან იგალობა ქეშმარიტად, ვინც პირველად იქცა ვედრებად ამღერებულად. მხოლოდ და მხოლოდ მას უყვარდა ქეშმარიტად, ვისაც პირველად ასტკოვდა მკურდის მარცხენა მხარე კარებში დედა არა მესამე, არა მეორე, არამედ იგი - პირველმოსილი, გმირი, სახეგავითრებული.

29. ბარტყმა პირველი წრე შემოსაზა და მისმა ჩრდილმა გაატყობდა მკურდადამსკადარ ანას. შემეკრა სუნთქვა... შექრდა გული... ცა კრიალებდა.

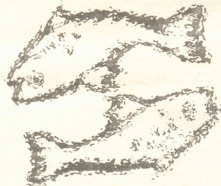
30. პირველი, რაც იხილა კაცმა, ცა იყო - სულთა სარწყულუბები, და ცა იგი მორთეს ჩიტებმა, ღრუბლები იქცნენ მდინარეებად და კაცის სულში აფრთხილდა კლდეთა არწივი და ნახევარცად გარდიქვა კაცი - ნახევარმინა. აი, კენტყარი, ისიც ჩვენსავით გამოიტქვა წამმა, ისიც გალობდა ორი სიცივისის საგალობელს, ტკიოდა მასცა. ნახევარღმერთი ჩამოდიოდა დედამინაზე, ლაყვარლებში მიფრთხილებდა ნახევარმუხა. მაგრამ მალევე იბრუნებდა მისანი ჟამი, სულს უბერავდა და აქტირებდა მათ - მის სადღეობად ანთებულ საწითლებს.

31. ის ძველთაძველი ჩვეულება ფრინველებმა შემოინახეს - ღრუბელთმფლობელი ეშვებიან მიწაზე მხოლოდ საზრებლათმთვის. ასე აპურებს მათ სიხვედ ორარსებშია. კაცი ვერ ცდებდა საკუთარი წარმოსახვის საზღვრებს და ფიქრობს - რომ ის საწყაროს ზუნა სკნელია, ქვესწვლიცაა და კიდევ - მინაც!

32. მდინარე ვგაგეფ მითთვისა, ბაღაბი - გვაგეფ მითთვისა, ზაფხული - გვაგეფ მითთვისა. წითეფმა ქარმა გააშლია კვდომა ველობთა, აკვნესდა მზერა...

მამუკა ლაქიანიძე

- 33. ახ, ლაზარე, ლაზარე, მოდი, მოადექ კარსა, შემო-
იტყუე წვიმა, რამეთუ გვალვა მძლეობს, რამეთუ მინა
სკდება, ჩამოჰკარ გრძნულ ზარებს, გზას აღარ აც-
დეს წვიმა, ჩამოიხვეწოს ჩვენსას... აცხაგებულ ცხავი...
გაჩქარებული წვიმა... ახ, ლაზარე, ლაზარე, მოდი,
მოადექ კარსა...
- 34. კაცი ლოცულობს, შიშობს - თუ აღარ მოვა წვიმა,
სიბერიის ნიშნად მაშინ ნაოჭი მიერთმევა, ჭლარა მი-
ერთმევა და სიკვდილი უბრძანებს უსიტყვე დანებე-
ბას უბრებელი ვნით.
- 35. წვიმა მოვიღის ყოველს, მაგრამ ვერაინ ხედავს
მას სრულყოფილი სახით. წვიმის წვეთები ჩუმად აღ-
წევნენ ყოველ არსში და უამრავჯერ ხილულ საგანს
ახალი სახით წარმოგვიჩინენ მიწყვი, რადგან სული-
ერს ხდიან, რადგან მატყებენ ჩვენს სულს და იმ სა-
ერთო ძახილს წარმოგვიჩინენ წამსვე, რაც გააჩნია
ხეს და რაც გააჩნია ბაბას.
- 36. ჩემში გვალვა, გვალვა, რამეთუ ყველაფერი - სამ-
ყარო ვრცელზე ვრცელი გამომშრალ გორახითი და-
პატარავა ჩემთვის, და ჟღერს ფაშური ფაში - "ჩემში
გვალვა, გვალვა..."

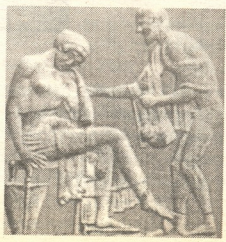

- 37. და ვერ ისვენებს სისხლში ფეთქვა უძველეს ხმისა,
რათა მოუხმოს წვიმას: ახ, ლაზარე, ლაზარე, მოდი,
მოადექ კარსა... როდესაც მოდის წვიმა, მე წუთებს
ვტოვებ მაშინ, მე ბაკანს ვტოვებ მაშინ, და უძრაობს
ვტოვებ. ო, სულო, გიხსაროდე - მანვით!
- 38. ჩვენს შექმნილ საგანთ სწორად მზის თვალი მოაქვთ
ჩვენთვის, და ჩვენ მიველვებით წვიმას, რომელიც და-
ამშვიდებს მათ ჯანეს და აღზევებს... შა, გვევლინება
ჩვენი შვილი, და ხელებს ფრთხილად თვალებზე დაგ-
ვაფარებს, და ჩვენთვის მოდის წვიმა, უპირველესი
წვიმა, უნეტარესი წვიმა, რომელიც მთელი ქვეყნის
უამრავ სახურავზე შეუსვენებლად უკრავს.
- 39. მე ვგროვდებოდი თურმე, ვენაბებოდი თურმე, თავს
ვიბრაკებდი თურმე მხოლოდ იმ წამისათვის, რომელ-
შიც ვცხოვრობ ისე, ვით უფციარი წვიმა, და არ
შტორდება ახსნა და არ შტირდება კვლევა, რამეთუ
წვიმისავით ჩვეულებრივი ვხდები.
- 40. შენა ხარ, წვიმა, წვიმა! და კაცთა ყოველ დღეთა
მისალმებებში ცხოვრობ! შენა ხარ წვიმა, და კაცთა
ყოველ წამთა უკვდავებაში ჰგვიმე შენა ხარ წვიმა,
წვიმა! და უძლიერეს შობით გვაერთებს მაღალ ცხათან!
- 41. ახ, ლაზარე, ლაზარე, მოდი, მოადექ კარსა, შემო-
იტყუე წვიმა! ახ, მერცხლებო, მერცხლებო, მინა აზი-
დეთ მაღლა, ასნით თავანი ცისას!
- 42. აღსდექ, სიყვარულო ძველო! აღსდექ, იმედო სული-
ნას! აღსდექ შრიალო მინას!
- 43. გააცხებულ წვიმავ, აღსდექ, მოადექ კარსა!

ნუ ითაკილებ, წაიკითხე, რა იცი, იქნებ მოგეწონოს.
ისე წაიკითხე, ვითომ შენ გეწერდე.
ახლა ყველა ზღვის ნაპირისგან შორს ვარ,
თითქოს მე კი არა - შენ იყო წასული.
მაგრამ ხო იცი, ერთსაც ვუღალატებ და მეტსაც.
რადგან ის ყუღვია, ეს კი ხაფანგი,
ყველას გაველი - უფლისწულსაც და მათხოვარსაც.
და ისე დაგბრუნდები, ვითომ შენთან კი არა -
დატოვებულ იარაღს მოვაკითხე. შორს მიყვარხარ.
შუისიძებდა სულს ისე მოსწყურდა,
ვით დაჭრილი ირემს წყარო ანკარა.
"ანგარცა" თუ "აშკარად" - როგორ განვაგრძო?
თუმცა, დამეა:
- "დამე, სად არის შენი ბუბუები?"
- "ზაფხულში!"
ძაღვები ყვეუენ ადამიანის მიშველეთსავით,
ან პირიქით.
- "აი, მივეწვი. გმადლობ, ვიპოვე"
გამოქაბაჟის ზღაპრებს ვისმენ, ტყავი მატყვევებს
და ფიცი მწამს.
ბოლოს და ბოლოს, მევე ტყუილებს მოულებს ბოლოს,
შაბათ საღამოს.
ნუ ითაკილებ, ჩემო დელიფალი, იქნებ გეკასოს.
ისე წაიკითხე, ვითომ მე გეწერ.

ოღისეუსი

ის შესანიშნავად ლაპარაკობს - საუკეთესოდ,
უნაკლოდ. და როცა ლაპარაკობს, ისე ლაპარა-
კობს, რომ ენა ქრება. უფრო ზუსტად... აი, ის კი
არასოდეს აზუსტებს, ან თუ აზუსტებს, სინამდვი-
ლემი რაღაც მოულოდნელს იწყებს, რაც მერე
ხდება ნათლად. ის ბედუინია - მეტსახელად ლო-
დების შვილი. ვერ იტყვი, რომ ის მარტონელა ბე-
დუინია. ისევე ვერ იტყვი, როგორც ვერ იტყვი,
რომ წყალი სველია, სიყვარული კი მშველი. რო-
ცა ბრძოლას იწყებს - მისი გული ყველაზე გრი-
ლი ადგილია უღანბოში. ხოლო როცა ლაპარაკს
იწყებს - ენას აქრობს, იმ ენას, რომელზეც ლაპა-
რაკობს. მიკლედ, ან, უფრო ზუსტად - ის პოე-
ტია, ან - ისა პოეტი. თუმცა თვითონ სხვაგანირად
იტყვდა. თუ როგორ, თუ არ ვიცი, ის ამბობს:

მოღისეპსი

როცა ბრუნდება, საღაც ცხოვრობს, კარზე აკაკუნებს, ხარი ძველი გადამწვარია, იცდის და შედის. ცარიელ სახლს ტელევიზორს ხშირად ჩართულს უტოვებს, ან აწეულ რადიოს. სინათლეს კი საერთოდ არ აქრობს, თუ ამ სიამოვნებას თვითონაც ინაწილებს ხოლმე. რადგან ისიც ალბათ უკვე ცოტა აწეულია თურმე.

ლალი კეკელიძე

გუშინ ჩემთან იყო მუზა.

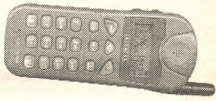
შეთავაზე, ისაუბმა.
დროსტარება გაემართათ ჩემს ოთახში მობრდილ ბუხებს. გადავწყვიტეთ დავეროდით, უხერხული, რომ შეგვეკვსო ჩვენ პაუზა.
მუზა იყო დიხვი, მშვიდი, როცა ბუხებს გაეუმართეთ პანაშვიდი. გავიხედეთ მერე გარეთ, ავღექით და გავიარეთ. მერე დაცხა და მუზამ თქვა: მე გავქუსლე. მორიდებით გზა დავუთმე, წასასვლელი იყო სხვებთან. მაგრამ ერთი კი შევბედე, ვისადილოთ მეთქი ერთად. მუზამ ისე დაამთქნარა, გავივინო ყბის კრაწუნი. და უეცრად ის დამთანხმდა. მეზობლისგან აღებული სწრაფი სესხით, შევთავაზე "მიმა შესხი". მუზამ თვალში გამიყარა მუზის მხერა, ჩაფიქრდა და მითხრა: "კერა" "მიმა" არა, მირჩენია მე "ხვანჩკარა". ხოლმე ვსხედვართ მე და მუზა, ვსვამთ სისხლივით წითელ ღვინოს და მუზისგან მუზებისას მე ვგებულობ საიდუმლოს. მუზამ თვალი გამიყარა, დამჭრა ოღნავ ტვინის ძარღვში, მერე მითხრა, დავჩნებოთ, თუ არ გამცვლი ვინმე სხვაში. მეც გაეწმდი, მოვეშხადე, მუზას მხერას ვარიდებდი, ყურს ვუგდებდი გარინდებით. მაგრამ მერე დათერა მუზა, დათერა მუზა, დათერა მალე, მისამართი ვერ უპოვნა ღამის თვალებს. გამომიტყდა, რომ გულგრილად ვერ მიყურებს, რომ ჩუმ-ჩუმად, როს ღამდება, ფანჯარაში მითვალთვალებს. მორიდებით დვას კარს უკან, შფოთავს, გმინავს

და ვერ აღებს მაინც კარებს. თანაც თურმე ეჭვიანობს და ამიტომ აღმარავის არ მაკარებს. დათერა მუზა, სითამამე მისცა უცებ მას ბახუსმა. როგორც ვიცი, ავადმყოფი, ის ყველაფერს პირში მახლის მსაყვედურებს დატანჯული, რომ დიდიხნის აწრდილია ჩემი სახლის, რომ მალულად ოხრავს, კენჭის, მაგრამ მისი ქვეყანაზე არავის ესმის. მერე უცებ მან შეწყვიტა აღსარება უნებური. ჩვენ ვიჯექით სიწუმეში. ნუთუ მუზაც შეიძლება იყოს ასე უბედური? ვერ გავავდე მე სტუმარი, ისიც თურმე მარტორი. ის მუზაა და ისეალებ ვერ ვიპოვე მე მის ხმაში. მაგრამ იქნებ ბახუსისგან ავერიო ვინმე სხვაში?! მაგრამ მაინც აღსარებას, არ ვაპირებ როგორც ბოღვად გასაღებას. რადგან როცა მუზა გნატრობს, უნდა იყო მაშინ მარტო. გარინდული იჯდა მუზა, არაფერი უთქვამს მეტი, მეც საფერფლეს მივაჭყლიტე ჩუმად ბოლო სიგარეტი.

ბასა ჯანიშაშვილი

"სიმენსი მცირეა"

ყოველი დღე იცვლება ახალი მთვარით და მთვარის შუქზე მინახული ლურჯი სიმენსი მიტკეპს და მედიმის. შენ მირეკავ და ტელეფონის მალული სიგნალი მამცნობს, რომ სანატრელ სახელთან ერთად ტელეფონის ნომერიც ამონათვეს, ასე ნაცნობი და ჩემგან შეწუხებული. სიმენსი მცირეა, შენი სათქმელი კი ერთბა დიდი. სიმენსი მცირეა, შენი გრძნობები - მობილური. დისფლიზე მოციმციმე შენი სახელი გულივით ვეთქავს, გაბმული ზარი კი სუნთქვას მაგონებს. შენ მირეკავ და ვიცი, რომ გრძნობებს ედითი სჭირდება. შენ მირეკავ და ვიცი, რომ სიყვარულმა მომსახურების ზონა დასტოვა. მე შენს ზარს არ ვუპასუხებ, რადგან ევხვდები, რომ სიმენსს ჰკავხარ: სულ ერთია დარეკავ თუ დაგირეკავს. სულ ერთია უყვარხარ თუ გიყვარს. მთვარის შუქზე მინახული ლურჯი სიმენსი შენი სახელით სუნთქავს, და მასხენდება პირველი ვოის მელიის სანატრელი სიტყვები: "სიმენსი მცირეა, ჩემი სათქმელი კი ერთბა დიდი".

სივების ღილაკმა ფორტაპარატივით შემიჩერა წამი და
ის წამი

ახლაც შენახული მაქვს.
ამის ნაცვლად ვოის მივს გამოვიძახებ,
დასივებულ შენს სიტყვებს მოვისმენ:
ყოველი დღე შეიცვლება ახალი მთვარით და მთვარის შუქზე
მინაბული ღურჯი სიმენსი აღარ მიღიმის.

“უსატაშრო” 2

საათმა დააცემინა და გუგუღმა უკანასკნელად შემახსენა,
რომ მის ძალადობას საზღვარი არა აქვს.
ავლექი და თავი ბალიშზე დამჩნა.
საბაზანოში პირსახოცმა გუმინს აქეთ თავი ჩამოიხრჩო
და კბილის პასტას გაუკალოდა ჰქონია.
ჯაგრისი გულდიად მიცინოდა
და კვლავ მზად იყო უკანასკნელი ბოზივით მეხმარა.
ონკანიდან წყალი წასულა.
მადლობა დღერთს,
რომ თურქულად ჩაი ერთჯერადია და ირანული პურის
ფქვილი უაქციზო.
სანთებლამ ჩაახველა, გული წაუვიდა და წაიქცა.
სიგარეტი ლაითია
რეალობა სუპერ სტრონგი.

“დისერტი”

აეროპორტისკენ მიმავალ გზაზე შემპირდი,
რომ შევეულფერენიდან
გადმოხტომისას პარაშუტს გაახსნიდი.
როდესაც პილოტმა ხელი დაგვიქნია მივხვდი,
რომ ბედნიერება წამიერი ვერ იქნება.
ჩვენ ბედნიერები ვართ დასასრულამდე.
შევეულფერენიდან გადმოხტარი შენი სსეული
მოფრინავს ჩემსკენ
და პარაშუტის ელვისებური მოძრაობით გულს მიხსნი.
გელი მხერამომართული, ცისკენ გასაფრენი თორი
დათვივით,
მზის სხივები თვალებს მჭირან.
შენი ვარდნა ხალასია და გრძობებს თავისუფლად
ისუნთქავ.
მე არ მჯერა აუზში დამხრჩვალნი წყალბურთელის
გულითქმა,
მე არ მჯერა ხელმოტეხილი ბეისბოლისტის ინტერვიუსი,
მე არ მჯერა შიშველი ფეხბურთელის არცერთი ფინტის,
მინდა ვიწამო გონებადაკარგული პარაშუტისტის.
შენ კი ჩემსკენ მოფრინავ,
მიწიერებას უბრუნდები და ვიხარია, რომ მალე ვერავინ
შეგვიშლის ხელს,
თითქოს დედამიწას და კოსმოსს შორის გაჭედოლს,
სილამაზეს გამატებს ოცნება მზის.
მზე შენ გიღიმის, შენ მინათებ ფიქრებს, მე კი “ხელის
ქნევით”
მივესალმები პილოტს, ღრუბელს რომ თქვიფავს,
მზეს კვერცხის გულად
აქცევს და გოგლი-მოგლს დაიმზადებს დისერტად.

გობა მიქაუზაძე

მზისაბანა ღატყვივებაული

მზემ იცის რომ მიყვარს,
იცინის და სხივებს მესვრის.
სხივები მთელ სხეულს ეხვევიან,
მიტაცებენ და მახურთავებენ.
ზოგჯერ მეშინია და გავრბივარ,
მაგრამ ვერსად ვიმაღლები,
მზე ხომ ასე უზარმაზარია,
დამიჭერს და ჯიბეში მისვამს.
მერე დასივინობს ცის კაბადონზე
და სხვებს უგზავნის თავის სხივებს.
ხანდახან გაგახსენდები ხოლმე
ამომიყვავს და სარკის წინ დამხვავს,
ზის და დიდხანს იარანჭება.
მე კი ანარეკლიც ცეცხლს მიკივებს,
გასუსული ვარ და ყვლი მისრება.
გულდაგულ გაკვირდები მზის ლაქებს
სწორედ ისინია გონებას რომ მირევენ.
ზემიდ ორი თაფლისფერი ლაქაა,
როდესაც მაახლოვდება, ერთად იქცევა,
ბრდღვიალებს ლაქა და თვალებსა მჭირის.
თუ მაგრად მოვჭუტავ ქუთუთოებს,
იქ საკუთარ უსუსურობას ვხედავ.
როცა ძალიან ცუდად ვხდები,
ორი სისხლისფერი ლაქა მეკონება
და ტუნქში ნექტარს მისხავს.
ნექტარი ვარვარაა დღეასავით,
სხეულის ყველა ნაწილს დაივლის
და ერთიანად დადავავს.
ვერა ვსუნთქავ, მაგრამ ტკივილი იკარგება,
თავდავიწყებას ვეძლევი და
მღულარე ტალღებზე ვტივტივებ.
ზოგჯერ მზე ანცობის სახითშვა
და ვარდისფერი ლაქებით მეთამაშება.
მე ვწვები და ცვილის გუნდად ვიქვიცი,
ის ერთხანს ორ ბურთს შორის მაგორავებს,
მერე კი ძერწავს ჩემგან
ნაირ-ნაირ უცხო ფიგურებს.
ეტყობა ცოტათი მზესაც ვუყვარვარ,
მინდობს და ბოლომდე არ მიმეტებს,
რადგან მთავარ ლაქას არ მაკარებს.
იქ ისეთი სიმზურვალაა,
რომ ავორთქლდები და ჩემგან,
ალარაფერი აღარ დარჩება.
იცის ეს და ვეცოდები,
თუმცა თავსაც არ მანებებს,
ვუზივარ ჯიბეში და დასივინობს.
გასუსული ვარ და ღამე მუნატრება
მე ხომ მარადიული მზის
მარადიული ტყვე ვარ,
მუღმივით დღე მაქვს მოსჯილი
და პერმანენტულად მცხელა.
გასაქცევი არსათა მაქვს,
ვიკუნტები და ჩუმადა ვტრიო,
რადგან მზეს ჩემს გარდა ხომ
კიდევ უთვალავი ტყვე ვყავს.

ლელა სამინაშვილი

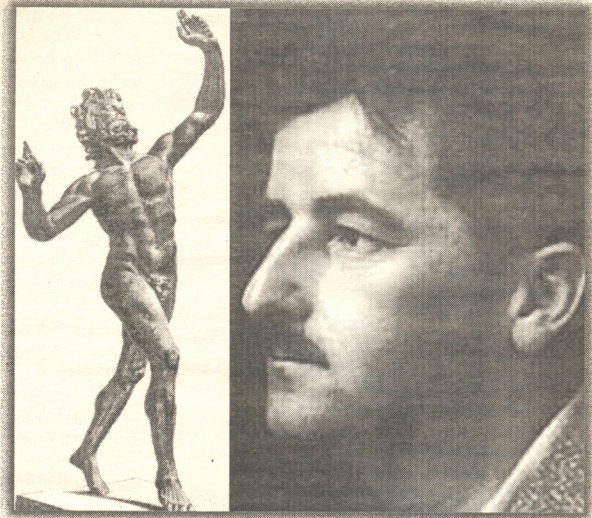
როგორ გაჰყვა ფოლკანერის ფაქუსნი პანის ძახილს

უილიამ ფოლკნერმა ნერა იმ რწმენით დაიწყო, რომ პოეტი გახდებოდა, მაგრამ ამ სურვილის განხორციელება მხოლოდ პროზაში გახდა შესაძლებელი. ლიტერატურაში გვაქვს მრავალი მაგალითი იმისა, რომ მწერალი მოღვეანობას პოეზიით ინწყებს, შემდეგ პროზაზე გადადის და ამის საფუძველი თითქმის ყოველთვის მწერლის მიერ საკუთარი შესაძლებლობის სწორად გააზრების უნარია. უიშვიათესია შემთხვევა (მაგ. თომას ჰარდი), როდესაც მსგავსი არჩევანით მწერალი გვიტოვებს ორჭოფობის მიზეზს, რათა იგი უკეთეს პროზაიკოსად მივიჩნიოთ, ვიდრე პოეტად. მათ შორის, ვინც პროზაზე გადასვლით სწორი არჩევანი გავკეთა, ფოლკნერს ყველაზე ნაკლებად შექონდა საბაბი საკუთარი თავი "დამირცხველ პოეტად" გამოცხადებინა. მისი ნაწერები თავისუფლად შეიძლება პოეზიად ჩავთვალოთ, მითუმეტეს, რომ დღესათვის ანარქისტულად სულაც აღარ გაიხმის პოეზიასა და პროზას შორის ზღვარის არარსებობის იდეა.

რაც შეეხება ტრადიციულ პოეზიას, ფოლკნერმა აქ თავისი სტილი ამშველად ვერ იპოვა, მაგრამ მისი ლექსები იმითაა საინტერესო, რომ შეუძლიათ დაგვანახონ, თუ როგორ განვითარდა იგი როგორც ხელოვანი, როგორ მიადგინა იმას, რასაც თვითმყვადობას ვუწოდებთ.

საერთოდ, ძალზედ მცდარია აზრი იმის შესახებ, თითქმის ლიტერატურული გაგებებით ხელს უშლის მწერლის მიერ საკუთარი ორიგინალური სტილის მიგრებას. ლიტერატურული გაგებენა - მწერლისათვის ცხოვრებისეული გამოცდილების მნიშვნელოვანი ნაწილი, ან სულაც - ინდივიდუალური გემოვნების გამახსტლებელია. ფოლკნერის შემთხვევაში, უფროდ, - რანდენიმე წელნიად დისკორდა აქ გამოცდილების გააზრებასა და საჭირო ფორმაში მოყვანას.

ფოლკნერის მრავალრიცხოვან მკვლევარებთან ერთ-ერთი ყველაზე უფრო ცნობილი - ამერიკელი კლნიტი ბროუკი, თავის ნაშრომში "იოკნაპატო-ფასაკენ და მის მიღმა", წერს, რომ "პოეტები, რომლებსაც ფოლკნერი ქვემოთბოროდად თუ არაქვემოთბოროდად ბაძავდა, იყვნენ გასული საუკუნის თიხბოვდაათიანი წლების პოეტები, ანუ ისინი, ვისაც "მინდორთა და ტყეა ლმობიების არსებობის შეგრძნება" ვერ კიდევ შეეძლოთ. ამიტომაც, ფოლკნერის ადრეული ლექსები გვიანდელი რომანტიზმის ლექსებია. როგორც მოგვიანებით თავდა ისინებდა, თექვსმეტი წლისა და დამიანია სუინბერის "ახლა (1925) მიქენება, რომ ეპოვე შესაფერისი ჭურჭელი, რომელშიც დაუმსგავრვალა ჩავაწყობდი საკუთარ ბუნდებზე ემოციურ ჩრდილებს. მხოლოდ წლების შემ-

დედ მივაგენი სუინბერნი მეტს, ვიდრე ეს ვაჟვამა და ბასრი ბგერა იყო".

ამ გაგებით დანერვილი ფოლკნერის ერთ-ერთი ლექსი "Sapphics", - სუინბერნის ამავე სახელწოდების ლექსის გამოძახილსა და კომენტარის წარმოადგენს. სუინბერნის ისეთ ფრაზებს, როგორცაა "The breasts of the nymfs in the brake" ("წიბფათა მკვერი მსგერვისას"); "her bright breast shortening into sigh" ("ამოსუნთქვისას ცეუმშება ნათილ მკვერდ"); - ფოლკნერი ოთხჯერ ქსაზურება: "no shortening brested nymph" ("აღარ ჩანს ნიშმა - კუმშვადი მკვერდით"); "dream his body - shortening and shuddering into his" ("ოცნება მასზე-თრითს, იკუმშება მისი სხეული"); "did shout to sighs her breast" ("ამოსუნთქვაში მილილა იმისი მკვერდი"); "lies on her soft and circled breast" ("ანვებს პატარა, მორკალურ მკვერდზე").

ფოლკნერის ადრეული, გამოქვეყნებული ლექსების უმრავლესობა ჩვენამდე უფრო - ფრანგული წყაროებიდან არის ცნობილი, ვიდრე ბრიტანულიდან. ახალგაზრდა ფოლკნერი გამსაკუთრებით იყო დიხტირესტებული ფრანგული პოეზიით - ბაძავდა და თარგმნიდა მალარმეს, პოლ ვერლენს.

1924 წლის დეკემბერში ფოლკნერმა თავისი პირველი წიგნი "The Marble Faun" ("მარმარილოს ფაქუსნი") გამოსცა. ლექსის მტკრული ზომა (რემარცვილიანი სტრიქონები) ულიამ ბატლერ იეტის "The Song of Happy Shepherds" ("ვედნიერი მწვემვის სიმღერა")-დან უნდა იყოს აღებული. ფოლკნერის ფაქუსუს მარმარილოში მოატყვევენ და ბალს ორნამენტებს დადგამენ. ერთ ხანს მას "მკერადა ბრბო" ცეკვით გარს უწლის. შემდეგ ფაქუსი მიტოვებულია და ბალში წელნიადის დროთა ცვალებადობას გამოჰურებს. ფაქუსი ცდილობს გამოჰურებს ქვიდან, უპასუხოს პანის ძახილს, მოძრავი სამყაროს ნაწილი გახდეს. მის წარმოსახვაში ჩნდება სურათები - "I pass to cool my feet in deep rich grass" ("ვაბიჯებ, რათა ღრმა, ხშირ ბალანში გავიგრილო ჩემი ტერფები"). მაგრამ ფაქუსი ხშირ ბალანში ტრერს ვერსადღეს ვერ გაიგრილებს. ის სამუდამოდ მარმარილოში რჩება "სვედიან ტუსალად" - "a sad, bound prisoner". აქ იგრძნობა კიტისის გაგებენა, ფოლკნერი აღბათ გატაცებით კითხულობდა კიტისის "Ode on a Grecian Urn" ("ოდა ბერძნულ ღარნავზე") და "Ode to a Nightingale" ("ოდა ბუღბუღს"), სადაც

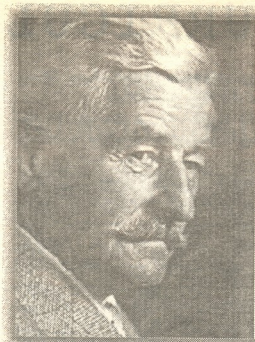
უძრობაში ჩაყინული გმირის სედა გაისმის.

როგორც ბრუკლი აღნიშნავს, "ფენუსის" ყველაზე დიდი ნაკლი ის არის, რომ ახალგაზრდა პოეტი განამებულია რითმის ძიებით. ხანდახან იძულებულია აზრობრივად გაუმართავი ფრაზა იხმაროს. ხშირად სტრიქონის მეტრული ზომაც დარღვეულია, მაგრამ ხანდახან გვხვდება ნამდვილად პოეტური სტრიქონებიც მაგ: "Content to watch by day/The dancing light's unthinking play/Ruffling the pool"; "While the startled sunlight drips/From beech and alder fingertips"; "And like a spider on a veil Climbs a moon" - "სამე, თვალს რომ მთელი დღე არ ღლის/ცქერა - თუ როგორ ცქვევენ ღლი/შვის სხივები და გაუბეს რკალავს"; "ვიდრე წვეთივე სხივებად თბილი/ითისი წვეთები წიფლის და თხლებს"; "როგორც იბობა - ფარდის ქსოვილზე/მიტოვებს მთავრე".

ფოლკნერის მეორე პოეტური კრებული "The green bough" ("მწვანე ყლორტი") 1933 წელს გამოქვეყნდა და გაცილებით უფრო დახვეწილია, ვიდრე "მარმარილოს ფაფუსი"; თუმცა ისიც სასევა ფოლკნერის მიერ ნაკითხვლის ეფექტით. აქ იგრძნობა სუნიზმის, გრეი, კოქსი, ექი - შექსპირის მატებით-დან და ტენისონიც კი, მაგრამ ყველაზე დიდი გავლენა მიიწე ჰაუსმანისა. ფოლკნერი წერს - "Woman bore you" ("შენ ქალმა გზობა"), რაც ჰაუსმანის "პროფიშირულ ქაბუტში" ("A Shopshire Lad") ასეა - "Woman bore me, I will rise" ("მე ქალმა შობა, მე გავიზრდები"). მწვანე ყლორტი კვითხურლობით - "Life's gale may blow", "სიცოცხლის ქარმა შეიძლება დაბეროს", რაც ჰაუსმანთანაც გვხვდება - "Through him the gale of life blew high" - "მასში სიცოცხლის ქარბუი ატყდა".

"Verse Old and Nascent" ("ლექი ძველი და მომავალი"), სადაც ფოლკნერი წერდა, რომ ჰაუსმანის "პროფიშირულ ქაბუტში" აღმოაჩინა "მიზეზი - ფანტასტიკურ სამყაროში მოხილასა", გამოქვეყნდა 1925 წელს. ამავე დროს დაიბედა ფოლკნერის პატარა მოთხრობა "Out of Nazareth" ("წაზარეთი-დან"), რომლის მთავარი გმირიც - ახალგაზრდა, პოეტური ბუნების მოგზაური უყრდნის უმხელის თავის განას - "პროფიშირული ქაბუტის" ეგზემპლარს. ფოლკნერის პირველი რომანი "Soldier's Pay" ("ჯარისკაცის სახლური"), აგრეთვე 1925 წელს ითარღებდა. მისი გმირია დანაბლდ მაჰონი, რომელსაც I მსოფლიო ომში დაღუპულად თვლიდნენ, მაგრამ ცოცხალ-მკვდარს ქალის პერანგითან და თსელებთან "პროფიშირულ ქაბუტთან" ერთად იპოვინა.

ჰაუსმანის შემდეგ ყველაზე ძლიერი გავლენა ფოლკნერის პოეზიაზე ტომას სტერნს ელიოტმა იქონია. ბრუკსის დაკვირვებით - "უცნაური, რომ ელი-

ოტმა, რომელიც რადიკალურად "არარომანტიკულია", ასეთი გავლენა მოახდინა ფოლკნერის პოეზიაზე. ელიოტი იგრძნობა "მარმარილოს" ფაფუსში", აგრეთვე რამდენიმე ლექსში, რომლებიც შეუღლია კოლექციებში "Vision of Spring" - "გაზაფხულის ხილვა". ეს ლექსები ფოლკნერმა შეაგროვა და უსახსროვრა ესტელა ოლდფიქს ფრანკლინს 1921 წელს. აქედან ზოგი "მწვანე ყლორტი" დაიბეჭდა, თუმცა უმრავლესობა გამოუქვეყნებელია.

ელიოტის ზეგავლენა ჩანს ფოლკნერის "პრელოდებშიც". ფოლკნერის ლექსი "Love Song" - ელიოტის "Love Song"-ს უხვდავებს მისდევს. პროფიშირის მსგავსად, ფოლკნერის პერსონაჟი სინდრის აცნობიერებს: "I grow old". ფოლკნერის გმირის გამოღვიძება სიკვდილის ტოლფასია - "to wake him, and he dies". ელიოტთან ეს მომენტი შემდგენიერად გადმოიცემა - "Till human voice wake us, and we drawn" ("ვიდრე ძახილი - ადამიანის გამოგავალიძების და ფსევტისავენ დაეშვებით").

ფოლკნერისადმი მიძღვნილ თავის ნაწარმოებში ბრუკსი წერს: "მოუხედავად იმისა, რომ ჰაუსმანი და ელიოტი ვერ ედიმპარინენ ფოლკნერს - გადაეყრა თავისი, როგორც პოეტის პრობლემები, მათმა მიდგომამ რეალობისადმი, ადამიანისადმი, - დიდი როლი ითამაშა ფოლკნერის მსოფლმხედველობაზე ამ-ათთან, აღსანიშნავია, რომ ჰაუსმანი - ბოლო რომანტიკოსი, ელიოტი კი მკაცრად მოაზრობელი "ინტელექტუალი" - ქვეყრა, ორიონული და თანამედროვე იყო".

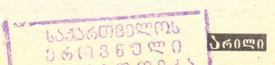
იმ პერიოდში, როდესაც ლექსები წერდა, ფოლკნერს ვერ კიდევ არ ჰქონდა აღმოჩენილი ოიკნაპატოვის ოლქი კლენტი ბრუკსის სტყვებით რომ ეკუთვია, "მარმარილოს ფაფუსში" მისი მწილობრივი მისისიპოს ლურჯი მიუბის ნაცვლად მდილობა და გიოაკობია მომონებული. აქ გვიყვს მანანა. თიფისას-სურავან კოტეცებს ზემოთ ბულებუნი და შაშხურს მღერინან, რაც - ვერო-ბულ სურათს უფრო ქმნის, ვიდრე ამ-

ერიკულს. ფოლკნერის შაშხურს სწორედ ისეთი ხმა აქვს, როგორც ჰაუსმანის ლექსში". ასე რომ, "მარმარილოს ფაფუსში" ფოლკნერისათვის სატყუალად ქვის მავიერ - ლიტერატურული ზეგავლენა, თუ ამ ზეგავლენის საკუთარი ნიჭის შესაფერისად გამოყენების უუნარობა უნდა მივიჩნიოთ. ფოლკნერს უნდა დაეფიქსირა ეს მარწხულები, თორემ მისი ქმნილებები, მიუხედავად აქი-ეკ გამობრწყინებული სტრიქონებისა, სამუდამოდ ცარიელი დარჩებოდა. ეს ბრძოლა მსგავსი ეფექტების წინააღმდეგ მანამდე გაგრძელდა, ვიდრე ფოლკნერმა "Pylon" ("პილონი") არ შექმნა (1935).

ფოლკნერი არასწორად მოხვდა დროში. როგორც ბრუკსი ამბობს, - "მის ლექსს რეალობი სჭირდებოდა, - ჩამჭრალ რომანტიკითა შეზავებული". ფოლკნერის საუკეთესო ლექსები იძლევა იმეფულს, რომ მას შეიძლება პოეზია-ამზე ვთქვა თავისი სათქმელი, მაგრამ ამ შეზიგვევაში, ალბათ მის ბრწყინვალე პროზაში ნათქვამი დაიკარგებოდა. სწორედ პროზაში წერს ფოლკნერი, როგორც დაბადებით პოეტი. რომანტიკაში - "სოფელი"; "ხაზური და მქინეარება"; "ახსალომი აბსალომი" - აიკი, ბენჯი, კვეტნი კომპლანი, მის როზა - ამ პოეზიის მატარებელი არიან.

ალასინშავა ფოლკნერის პიესა - ლექსად "მარიონეტის". რაც შეეხება მის ყველაზე უფრო ხანგრძლივ ლექსების უმრავლესობას, ისინი 1925 წელს არის დაწერილი და არასდეს არ გამოქვეყნებულა. ეს ლექსები თავმოყრილია პატარა, ხელნაწერ წიგნში სათაურით "To Helem: A Courtship". ისინი წარმოადგენენ ფრამენტებს ფოლკნერის პირადი ცხოვრებიდან და აფტორის ეფენ ბეირდით გატაცების პერიოდს ემთხვევა.

არ გათვალისწინებ 1926 წელზე უფრო გვიან დაბეჭდულ არცერთი ლექსი. აქედან უკვე ფოლკნერის პროზა იწყება - პოეზიის შეხიორცებელი.

CURRICULUM VITAE

დედამინაზე ალბათ არ არსებობს ისეთი პოლიტიკურული რეგიონი, როგორც სამხრეთ ამერიკაა. მუდმივი შიდა თუ გარე კონფლიქტები მას ისეთ კულტურულ ველად აქცევს, სადაც პოლიტიკიდან - ხელოვნებამდე დღუს და გადამოფულს მძაფრი ნებები. უკვე კლასიკოსებად აღიარებულია ტრადიციებს აგრძელებს მოქმედი მწერალი ქალი იზაბელ ალენდე. იგი 1942 წლის 2 აგვისტოს დაიბადა. მამისი, ჩილეელი დიპლომატი ტომას ალენდე ესპანეთში დაიღუპა, ალენდეს ბიძაშვილი იყო და იზაბელის ცხოვრებასა და შემოქმედებას წითელ ხაზად გასდევს პოლიტიკური ვენებისა და ემიგრაციის თემატიკა.

პოლიტიკასა და პრეზიდენტ ალენდესთან იზაბელს არაშოლოდ მამა ავაკვირებს. იგი მხოლოდ ორი წლის იყო, როცა დედამისმა, ფრანცისკა ლიონამ უარი თქვა ამ ქორწინებაზე და სანტიაგოში, მშობლების სახლში დაბრუნდა. მალე იზაბელმა მამინაცვალის შვიძინა "ასევე დიპლომატი რამონ უიდობრო - "ტიო რამონი", როგორც მოფერებით ეძახდნენ ხოლმე". დედასა და მამინაცვალთან ერთად იგი გარკვეული პერიოდი ბოლივიასა და ბერძეთში ცხოვრობდა და ჩილეში მხოლოდ 1958-ში, სწავლის გასაგრძელებლად დაბრუნდა.

ჩილეში შედგა იზაბელ ალენდეს პირველი უღბლო ქორწინება იხინი მიტელ ფრისაზე, რომელიც 15 წელი გაგრძელდა "მოგვიანებით იგი მეორედ გათხოვდა ამერიკელ გორდონ უილიზე, რომელთან ერთად ახლაც ცხოვრობს კალიფორნიაში". ფრისთან მას ორი შვილი - პაოლა და ნიკოლასი შეეძინა. თავდაპირველად ზნაბელ ალენდე გაეროს ერთ-ერთი ორგანიზაციის, FAO-სთვის მუშაობდა. 1954-55 წლებში კი ოჯახთან ერთად ევროპაში გაემგზავრა "გარკ-

ვეული პერიოდი ცხოვრობდა ბრიუსელსა და შვეიცარიაში".

1970 წელს, როცა ჩილეს პრეზიდენტად სალვადორ ალენდე აირჩიეს, იზაბელის ცხოვრებაში მორიგი პოლიტიკური ვნებათაღელვა დაიწყო. რამონ უიდობრო არგენტინის კლჩად დანიშნეს, მალე ამას ალენდეს პიესა "ელჩის" დადგმა მოჰყვა. შემდეგ, რამდენიმე წელი იგი მშვიდობიან ცხოვრებას ეწეოდა, საბავშვო ;ურნალ "მამპატო"-სა და ტელევიზიისთვის მუშაობდა, მაგრამ პრეზიდენტ ალენდეს მკვლელობის შემდეგ "თუმცა ავგუსტო პინოჩეტის მილიტარისტული მთავრობა ამას თვითმკვლელობად ასალებდა", მისი ოჯახი იძულებული გახდა ემიგრაციაში წასულიყო. ისინი ვენესუელაში გადასახლდნენ, სადაც ცამეტი წელი დაჰყვას. ვენესუელაში ალენდი გაზეთ "ელ ნახიონალისთვის" მუშაობდა.

1981 წელს იზაბელ ალენდმა ბაბუამისის შესახებ ცნობა მიიღო - იგი სიკვდილის პირას იყო. რამდენიმე თვეში, მომავლადგი ბაბუასთვის გასაზავანად გამოადგებულ ნეროლი მის ერთ-ერთ ყველაზე ცნობილ რომანად "სულდების სახლად" იქცა. ამას მოჰყვა "სიყვარულისა და ღრუბლების შესახებ" "1985" და "ვეა ლუნის მემუარები", რომელიც მოგვიწვინა, 1991 წელს გამოქვეყნდა.

ჩილეში იზაბელ ალენდე მხოლოდ თხუთმეტი წლის შემდეგ - 1990 წელს მოხვდა. მორიგი გადატრიალებისა და დემოკრატიული მთავრობის გა-

მარჯვების შემდეგ, იგი უკვე ცნობილი მწერლის სტატუსით სამშობლოში გაბრუნდა მისტარლის პრიზის მისაღებად დაბრუნდა.

იზაბელ ალენდეს მორიგი ნაწარმოები "პაოლა" "1992" მის პირად ტრავმად - ქალიშვილის გარდაცვალებას მიეძღვნა. ეს მისი ოჯახის

იზაბელ ალენდე და ჯაკინტო პინოჩეტი. ფოტო: კალუბრა

სვედიანი ისტორიაა, რომელიც ქალიშვილის მიძიმე ავადმყოფობით დასრულდა. უცნაურია, მაგრამ ამ ძალზედ დრამატულ რომანს 1997-ში სრულად განსხვავებული წიგნი "აფროდიტე" მოჰყვა. მის თემას საჭმელი და სექსი წარმოადგენს. ამ უჩვეულო გარდატეხის შესახებ იზაბელ ალენდე ინტერვიუში საუბრობს.

სარილი

პარსონა უფრანკის ოცნება

- "აფროდიტე" რადიკალურად განსხვავდება მისი წინამორბედი-საგან, რომელიც დიდ ტკივილს, კერძოდ თქვენი ქალიშვილის გარდაცვალებას ემახსურება. ამ წიგნზე მუშაობა თქვენთვის სტრესიდან დაძლევის მცდელობას ხომ არ წარმოადგენდა?

- ალბათ. ვფიქრობ ეს სრულიად ჯანსაღი რეაქციაა მწუხარების ძალზედ გრძელი პერიოდის შემდეგ, ეროსი ძალიან ახლოსა სიკვდილთან. და გარკვეული მნიშვნელობით ისინი ერთმანეთის ანონასწორებენ.

- მაინც რატომ გადაწყვიტეთ საქმელსა და სექსზე დაგენერათ? განა ამაზე ცოტა რამ დაწერილა?

- ყველაფერი ერთიკული სიზმრებით დაიწყო. დემრესის და მწუხარების გრძელი პერიოდის შემდეგ, მე ასეთი სიზმრები დამქმდა. სიზმრებმა საქმლისა და სექსის შესახებ, მიმიყვანეს იქამდე, რომ აფროდიტისაკების, გაუპაძრობისა და ვნებას შორის ურთიერთობის კვლევა დავიწყე. სწორედ ამაზეა ეს წიგნი.

- სადამდე მიგიყვანათ ამ გამოძიებამ? მგონი აფროდიტისაკების უმეტესობა არ არის მცენიერულად დასაბუთებული.

- არა. ეს ყველაფერი ჩვენს გონებაშია. ყველაზე მნიშვნელოვანი სექსუალური ორგანო ჩვენი ტვინია, ხოლო აფროდიტისაკების უმეტესობა ამ ჯგუფში ფორმებთან, სუნთან, ფერებთან კავშირის გამო იგულისხმებან. ძალიან ცოტა მათგანს გააჩნია მცენიერული დასაბუთება, გარდა ნარკოტიკებისა, რა თქმა უნდა.

- ამ წიგნში ერთგან თქვენ ამბობთ, რომ კულინარიის ცოდნა, საყვარლისთვის გემრიელი კერძის მომზადება მამაკაცის ერთ ძალზე სექსუალურ მზარეს წარმოადგენს. რას ნიშნავს ეს?

- მამაკაცი საქმლის მომზადებისას ძალზე სექსუალურია, ქალი კი იგივე სიტუაციაში - არც ისე. იმი-

ისაბულ ალენდი: „ყველაზე მნიშვნელოვანი სექსუალური ორგანო ტვინია“

ტომ რომ ჩვენს გონებაში, ეს ქალის - როგორც მომსახურე არსების კლიშესთან ასოცირდება. ხოლო მამაკაცის შემთხვევაში, ეს საოცრად მიზიდველია და ახალბედა საყვარლებს მინდა ვურჩიო: ისწავლეთ კულინარია!

- ასე რომ, საკვები და სექსი ერთმანეთს უკავშირდება?

- ჩემთვის - უფოდ. და ასეა არაერთ კულტურაში. ყველაფერი რაც საქმელს უკავშირდება, სექსუალურია. შეერთებულ შტატებში, მაგალითად, ჩვენ გამუდმებით ვჭამთ. სიმსუქნის პრობლემაც გვაქვს. მაგრამ საკვებით სიაზოვნება ბოლომდე მაინც ვერ გავაცნობერეთ. ეს ერთადერთი ქვეყანაა, სადაც სწრაფი საუზმე და ნახევარფაბრიკატები, სწრაფი სექსი და სწრაფი კვება მიღებულია.

- ამ წიგნის ერთ საინტერესო ასპექტს წარმოადგენს ის, თუ როგორ მოიძიეთ ამდენი საკვლევე მასალა თქვენი 72 წლის, კათოლიკე, კონსერვატორი დედისაგან. საინტერეს-

სოა, როგორ საუბრობდით ამაზე?

- დედამე მიღებულ ჩილემი ცხოვრობს, თუმცა ჩვენ ყოველდღე ვუკავშირდებით ერთმანეთს: ფაქსს, ან წერილს ვუგზავნი, ანდა ტელეფონით ვესაუბრები. როდესაც წიგნისათვის მასალა მთლიანად მოვიძიე, მივხვდი, რომ წიგნს საკვების შესახებ აუცილებლად დასჭირდებოდა რეცეპტებიც. მაშინვე დედას დავურეკე და ვთხოვე, ჩემი გაგზავნილი ინტერვიუების სიის მიხედვით, შეყვარებულისათვის რამდენიმე რეცეპტი გამომეზავნა, ოღონდ ადვილი მოსამზადებელი, რადგან მთელ დღეს თუ სამზარეულოში გაატარებ, სიყვარულისათვის ენერჯია აღარ დაგარჩება. დედამეც სიაზოვნებით ჩაერთო ამ თამაშში. არამყველებრივი რეცეპტები შემეგროვა და, სხვათა შორის, შედეგ ჩემს 80 წლის მამინაცვალზეც გამოსცადა.

- ღმერთო ჩემო! შედეგებზე არაფერი მოგწერათ? რა თქვა, ჭრისო?

- ეს რაღაც შვი მგაგის მსგავსია. ვინმეს თუ ეტყვი, რომ ის შვი მგაგის მსხვერპლია, მართლა აუად გახდება. მაგრამ თუ არ იცინა რომ შვი მგაგის ობექტები არიან... აფროდიტისაკებზე იგივეა. თუ ეტყვი, რომ აფროდიტულ საკვებს მიირთმევენ, აუცილებლად გაჭრის.

შოაშადა შაპი სპირიტუალისა

მ. კარბაძე, ი. ალექსი და ა. სანიანი
ფოტო: მარია მარია

ნაპეალ კლინედი

გზა

ჩრდილოეთისაკენ

ბუა და შეიღიშეილი კვლავ გზას ადგენენ, რათა დილის სიგრძლივით ესარგებნათ. დედაქალაქში "ესპანეთის" გზით შესულნი, გამკლავ-გამომკლავს ეკითხებოდნენ, სოციალური უზრუნველყოფის მინისტრის სადა ვნახავთო. ამ დროისთვის ხესუს დიონისიოს ძვლებს უკვე ტკაცატკუცი გაჰქონდა, ხოლო კლაველისის ტანსაცმელს ფერები მთლად გახუნებოდა, თვითონ მის მიფარეულის მოჯადოებული იერი მივლიც და დატყნულუბის საუკუნე მისი იცი წლის ბრწყინვალეზე გამძლე-რილიყო.

ხესუს დიონისიო პისერო პროვინციის ყველაზე ცნობილი ხელისანი გახლდათ და ხანგრძლივი სიცოცხლის მანძილზე საკმაო პრესტიჟიც მოჰყოვებინა, რითაც სულაც არ ტრაბახობდა, რადგან მისი ეს უნარი ღვთის სამსახურისათვის ბოძებულ ნიჭად, საკუთარი თავი კი მარტოოდნე ღვთის განკარგულების აღმსრულებლად მიიჩნედა. თავიდან მეთუნებით დაიწყო და კვლავაც განაგრძობდა თიხის ქოჩინების კეთებას, მაგრამ სახელი ხის წმინდანებითა და ბოთლებში ჩასმული პატარა სკულპტურებით გაითქვამო-მელტება ცალგზები თავიანთი საკურთხევლისათვის ან დედაქალაქში ტურისტებზე მისაკიდად იქნენდნენ ხოლმე. დინევი სამუშაო, თვალის, დროისა და გულის საქმეო, უხსნიდა მის საყურადღებო გარემომხვეულ ბავშვებს. მოხატულ ჩინებზე ბოთლებში პინცეტით სავაძად, შეერთების ადგილებზე ნებონასმობდა, და მოთმინებით ელოდებოდა შემწობას, რომ მომდევნო წაწლი ჩავდეთ. მის გამორჩეულ ნაკეთობად "გლოგოთა" ითვლებოდა: შუაში დიდი ჯვარიანი, სადაც გამოთლილი ქრისტული გაკრულიყო თავისი სამსჭკალებით, ეკლის გვიგერვინთა და ოქროსფერი ქალაღის შარავანდედიოთურთ და კიდევ ორი, შედარებით უფროლო ჯგერით-ავაზაკებისათვის. საშობაოდ ნიშებს აკეთებდა ყრმა ქრისტესათვის, სულიწმინდის განსამახივრებელი მტრეღვებით, დიდების მიმანიშნებელი ვარსკვლავებითა და ყვავილებით. მან არც კითხვაც ეცოდა და არც საკუთარი სახელის ნიჭა, რადგან მის ბავშვობაში, არ არემარეში სკოლა არ არსებობდა, თუმცა, წმინდანთა კვარცხლბეგების გასაფორმებლად, შექმნილ ლოკავნიდან "ზოგიერთი ლათინური ფრწა გადმოე-წოდა. ამობობდა, რომ მიშობებდა მას ეკლესიის კანონებისა და ხალხის პატივისცემა ასწავლეს, რაც გაცილებით

ფასველია, ვიდრე განათლების ქონაო. ხელოვნება ოჯახის რჩენის საშუალებას არ აძლევდა და თავის ნაკულ შემოსავალს კარგი ჯიშის, სწორედ რომ ბრძოლაში გამოსადეგი მოჩუხბარი მამლების მოვლა-პატრონობით ავსებდა. თითოეულ მამალს განსაკუთრებული ზრუნვა სჭირდებოდა: საკუთარი ხელით დანაყილი მარცვლეულის ფაფითა და სასაკაოზე ნაშოვი ახალთახალი სისხლით უნდა ევებოდა, რწყილიც საკუთარი ხელით უნდა გავლდა, გაენიავებინა ბუმბული, გაეპრალიებინა დეზები და ყოველდღეს იც უნდა ეწერათა, რომ გასინჯვისას ნირი არ ნახებოდით. ზოგჯერ სხვა სოფლებშიც მიეშურებოდა მამლების ბრძოლის საყურებლად, მაგრამ არასოდეს და დებდა ნიძლავს, ვინაიდან შრომისა და ოფლის გარეშე მოპოვებული ფული ემშაკესულად მიიწნდა. შუბათ ღამეს, კლაველესთან ერთად, ეკლესიას ასუფთავებდა ხოლმე, კვირა დილის ცერემონიის მოლოდინში. მართალია, სოფლებში ეკლესიებიდით მისიარულ მღვდელი ყოველთვის ვერც ახერხებდა მოძრანებას, მაგრამ სალოცავა და საგალობოდ ქრისტეანები უსთავოდ ირბობოდნენ. ხესუს დიონისიო, სხვა ყველაფერთან ერთად, ტაძრის მოსაყვლადა და მღვდლის დასახმარებლად გაღებულ მოწყალების შემტრევებელიც იყო.

პისეროსა და მის ცოლს, ამაპრო მედინას, ცამეტი შვილი ეყოლიათ, რომელთაგანაც მხოლოდ ხუთი გადარჩა. ფამიარობდა და უბედურ შემთხვევებს. მაგრამ სწორედ მასინ, როცა ცოლ-ქმარს ეგონა, რომ უკვე მოკრძობ ბავშვების აღზრდას, რადგან ყველა მთავანი საკმაოდ მოზრდილი და თავის გზაზე დამდგარი იყო, სამხედრო სამსახურიდან შევბუთებით ჩამოსვლია უწყისობა ვაჟმა ჩერებში გახვეული ბონისა მიხლებზე დაუდო ამაპროს. გახსნეს და ნახეს, რომ ფუთაში შიმშილსა და მგზავრობისაგან ნახევრად მიმკვდარებული ახალშობილი გოგონა იყო.

-შვილო, ეს სად იპოვე? - ჰკითხა ხესუს დიონისიო პისერომ.

-როგორც ჩანს, ჩემი სისხლისა-უპასუსხა ახალგაზრდამ, რომელიც მამის თვალს ვერ უსწორებდა და გაოფლილი თითებით უწიფრომის ქუსლ აწვალებდა.

-ზედმეტი ხომ არ იქნება, ვიკითხო: დედამისი სადალა?

-არ ვიცი. ბავშვი ყაზარმის კარან

კლაველს პისერო და ბაბუამისი, ხესუს დიონისიო პისერო, ოცდათორემეტი დღე მოუნდნენ მათი სოფლიდან დედაქალაქამდე ორას სამოცდაათი კილომეტრის ფეხით გავლას. გადაკვეთეს ტაფობი, სადაც ნესტი ტალახისა და სისველის მარადიულ წენიანი ალპობა და მცენარეებს, გალურსულ იგუანებსა და გადაზნეული ფინიკის პალმებს შორის ათარეს და ჩაირეს სერები, გადაიარეს ყავის პლანტაციები, მამულთა ზედამედეგებს, ხელიკებსა და გველებს გაურბოდნენ თან, მანათობელ კოლოებსა და ვარსკვლავიერ ვებულშიც იძრომაილეს თამბაქოს ფოთლებქვეშ. პირდაპირ ქალაქისკენ ჰქონდათ გეზი აღებული. გზატკეცილს მიუყვებოდნენ ნაპირ-ნაპირ, მაგრამ ერთი-ორჯერ, შორიდანაც მოუხდათ შემოვიდა, რათა ჯარისკაცთა ბანაკებში არ ამოეყოთ თავი. მეტისი მშეთუნსახვის ზურგითა და გრძელი, შავი თითი მონიბული სატვირთო ავტომანქანების მძღოლები, ხანდახან, სვლას ანელებდნენ მის გვერდზე ჩავლისას, მაგრამ მოხუცის გამოხედვა მაშინვე გულს ააღებინებდათ ხოლმე გოგონასთან ერთად. მოლაპარაკების განზრახვებზე კალითი წამოღებული საგზალი გამოელიათ, მათ კი არც ფული ჰქონდათ და არც მათხოვრობა შეეძლოთ. სხვა რა ჩარა იყო, შორიდან უნდა მოეცინათ და გზა განერძნით. ღამე სადმე ხის ძირში წაუტყუებდნენ თვალს თავთავიანთ მოსახსამებში გახვეულნი, ღოცვას ნაიბურტბუტბდნენ ძილის წინ და მთელი არსებით ეძლეოდნენ ბავშვზე ფიქრს, რათა ბუმბებსა და შხამიანი ქვეწარმავლების შიშს არ ატყანთ. ლურჯი ხოჭოებით დაფარულნი იღვიპდნენ გამთენიისას. გარემო სიზმრის უკანასკნელ ბურუსში გაყურსულიყო და ნადირ-ფრინველს ჯერაც ეძინა, რომ ბა-

დასუტყულება, ფურცლებით ერთად, რომელზედაც ეწერა, რომ მამა მე ვარ. სერჟანტმა-მონაზვნებს ჩააბარე, ვერას-გზით ვერ დაგიტოვებენ, რომ შე-ნია, მაგრამ მეცოდება, არ მინდა, რომ თბილად გაიზარდოს...

-სად გაგზავნა, დედას თავისი ახალშობილი მიტოვებინოს!

-ეს ქალაქის ბრალია.

-ჰო, ალბათ, მასეა. რა ჰქვია ამ საცოდავს?

-რაც შენგია, ის დაიარე, მამა! ისე, ეს თუ დედას, მე კლაველებსი მომზრნ - დედამისის საყვარელი ყვავილი იყო.

ხესუს დიონისიო თბის მოსწველად გავიდა, მანამდე კი ამაპრო ახალშობილს ზოთით წმენდა და თან "გრუტას ქალწულს" ევედრებოდა, ეს ერთი ბავშვზე გამაზრდევინე როგორმეო. უმცირესმა ვაჟმა საიმიერ ხელში დაიგულა თუ არა ჩვილი, დიდად მაღლიერი, მშობილებს გამოეშვიდობა, ჩანთა მზარზე გადაიგოდა და ყაზარისკენ გასწია.

კლაველებსი ბებია-ბაბუსათან გაიზარდა. ცივირი და თავებდა გოგო იყო, რომელსაც გონების გზით ან ავტორიტეტის გავლენით ვერაფრით ვერ დაიმორჩილებდით, მაგრამ გრძნობის თუ შეგრძობით, მაშინათვე ნებდებოდა. როგორღუ დებებოდა და ზუთ მისი გადიოდა საძოვრებს შორის მდგარ ფარულაშვებ, სადაც მასწავლებელი ადგილობრივთა ბავშვებს უყრიდა თასს დანუგებით განათლების მისაცემად. ბუბიას საჯაროო საქმეებში ესმარებოდა, ბაბუსას კი-სახელოვნო: საქაშანურე მისის საძებრად სერზე მიდიოდა, ფუნჯებზე ურეცხავდა, მაგრამ მისი ხელების სხვა მზარებები არასოდეს დაინტერესებულა. როდესაც კლაველებსი ცხრა წლის იყო, გათულდა და შესახვედავად ბავშვებით დაატარავებულ ამპარო მედინას, ამდენი დედობისა და ამდენი წლის შრომა-ვაჟისისგან გატანჯულს, ერთხელაც, ცივს გაუთერდა საწოლში. მისმა ქმარმა საუეტუსო მამა-ლი გავცალა ფიცრებში და ბიბლიორი სცენებში მოხატული კუბო გაუკეთა. შვილიშვილმა, დაკრძალვისათვის, წმინდა ბერნადეტისებრ გამოაწყოთ-ფორტიკითა და ცისფერი ზონრით წელზე, სწორედ იმ ზონრით, პირველი ზიარებისთვის გამოკრძალულს რომ შემოუტარავს. ახლა კი, ზუსტად მორგებოდა მოხუცის გაქვალტყავებულ ტანს. ხესუს დიონისიო და კლაველებსი ურიკაზე მდგარი, ქალაქის ყვავილებით მორთული კუბოს თრეფით გავმარტუნე სასაფლაოსაკენ. გზადაგზა შემოხატებული მეგობრები, კაცები და ქალები, მდუმარედ მიჰყვებოდნენ უკან.

წმინდანების მოქანდაკე მოხუცე და მისი შვილიშვილი მარტინო დარჩნენ. გლოვის ნიშნად კარზე დიდი ჯვარი დასახტოდა და წლების მანძილზე შუგამკლავრს ატარებდნენ. ბაბუსამ სცადა ცხოვრების ყოფითი დეტალებით შეეცვალა მუხუღად, მაგრამ ამაოდ - წინათ ყველაფერი სხვაგვარად იყო. ამაპრო მედინას არეოვნა შეგინდათ მოედო მოხუცს, როგორც მძიმე ავადმყოფობა: გრძნობდა, რომ სისხლი უწყალდებოდა, მაგრამნებები უხინდდებოდა, ძვლები ბამბასავით უხინდებოდა, სული ეცვებით ეცვებოდა. ცხოვრებაში პირველად აუფანყდა ბუბისწრას, რომ უძიოსოდ წაიყვანეს ამპარო მედინა. ექიმან მოყოლებული, მისი ხელიდან მხოლოდ გოლოგოები და შავით მოსილი ნამუხულებიდა გამოდიოდა, რომელთაც კლაველებსი ბაბუსის მიერ ნაკარანხველვის განგების მაცნე, პათეტკური შინაარსის წარწერებს აკრავდა. ეს ფიგურები ძველბურთი წარმატებით ვეღარ სარგებლობდა ქალაქის ტურისტებში. მათ გაბალიზინებელი ფერები ერჩინათ, რომლებიც, შეცდომით, ადგილობრივ მკვიდრთა ბუნების დასახსიათებლად მიარნდათ. აღარც გლტებში ჰქონდათ დიდი გასავალი - მათაც მზარული ლვებები უფრო ერიანებოდა, რადგან ამქვეყნიური ქორვაზამის წარსახცავად ისდა ენუტყებოდათ, რომ იმქვეყნად მაინც იქნებოდნენ მზარდიულ მზარულებაში. ხესუს დიონისიო პისკურით თოქმის ვეღარ ახალვდა ათავის ნახტლავს, მაგრამ მაინც ვერ ჩერდებოდა: მუშაობაში დრო უმუშევრედად გადიოდა. ეს კი იყო, ვერც საქმე მტვრიდა შეუბას, ვერც შვილიშვილად ჩუმი-ჩუმიად სმას მიჰყო ხელი, რათა არავის შეეწინა მისი სირცხვილი. მიფარული თავის ცოლს ეძახდა და ხანდახან ახერხებდა კიდევ მის დანახვას საშხარეული ქურსანის. ამპარო მედინას გულმოდგინე ზრუნვის გარეშე სახლი გაუბედურდა, ქათმები დაავადმუფოდნენ, თხვს გასაყიდი გაუხდათ, ბაზრაც გააუფრად და მალე იქაურობის უღატაკეს ოჯახად იქცნენ. ცოტა ხანში გაუვლელსი მეზობელი სოფელში გაემუწრა საშუალოდ. თობხმტი წლის ასაკში მისმა სხეულმა უკვე საბოლოო ფორმად და ზომა მიიღო და რადგანაც სპილენძისფერი კანი და ლანგით არ ჰქონდა, ხესუს დიონისიო პისკრომ დაასკვნა, რომ ბავშვის დედა თეთრკანიანი უნდა ყოფილიყო, რაც საკმარისი გახლდათ იმ ფაქტის ასახსნელად, რომ შვილი ყაზარისის კართან დატოვდა.

მუხუღად დაბრუნდა შინ. ბაბუსის დამშუღული ძალბების ხარისხსა და ეზოში გაშუღული ორი გასცოდავებულ იმამლის გარდა აღარაფერი შემორჩნებოდა და საკუთარ თავთან მოლაპარაკეს, მზერავაფანტულს, ცტყობოდა, რომ კაი ხნის უხინდელი იყო. ირგვლივ საშინელი უფსერიგობა სრვევდა. თავისი მიწის ნაკვეთი მიტოვებინა და მთელი საათობით წმინდანებს აკვებდა, თუმცა, ნადრეგე სიბერის ქუეყუსუსტობა მორეოდა და აღრინდელი ნიჭისაგან ძალზე მცირე რამ შემორჩნებოდა. ეს ჩანდაკვებით სალოცავად და გასაყიდავად გამოსაღდგარი, უფრომრ და დაღერეგული არსებები იყვნენ, რომლებიც სახლის კუთხებში შუშის გროვასათი დატყვავებინა. ხესუს დიონისიო პისკრი იმდენად შეიცვალა, რომ არც კი უცდია, სიტყვა მაინც გადაეკრა შვილმშობლისათვის კანონიერი მამის გაგაშე შვილის გაჩენის ცოდვის შესახებ. სინამდევებში, ვერც შეაწინა უფემიმომის ნიშნები. კლაველებსის ჩახტებოდა იკმარა აკანკალეულმა და თანც, აპარავდაც ეძახდა.

ქმარად შემომხვედ, ბაბუსა, კლაველებსი ვარ და აქ დასარჩინად მოვედი, იმიტომ, რომ ბერგი რამეა გასაყიებელი, -თქვა გოგონამ და ქურის ასანუბად გავიდა, რომ კარტოვილი მოეკარავა და მოხუცის დასაბანად წყალი გათობო.

მომდევნო თვეების განმავლობაში ხესუს დიონისიო, თითქოს, მკვედრებით აღსდგა, სმას თავი დაანება, ისევ შეუდგა ბაღლის დამუშავებას, მამლების მოვლასა და ეკლესიის დასუფლებას. მართალია, ჯერ კიდევ ელპარაკებოდა ცოლის ხსენება და ზოგჯერ საკუთარი შვილიშვილი ბუბიაში ეშლებოდა, მაგრამ სიცილის ილაივი კვლავ დაუბრუნდა. კლაველებსი გვერდით ყოფნამ, და სულ მალე, ახალი არსების ქვეყნად მოვლენების იმდენ დაბურუნეს ფერებისაგან სიყვარული და ნელ-ნელა თავი ანება წმინდანების შვადაღებვას და ახლა უკვე საკურთხევილისათვის უფრო შესაფერისი ტანსაცმელით მოხდავდა. კლაველებსის ბავშვი ერთ დღის მუცლიდან ერთ-ერთ სალამის ექვს საათზე გამოქვრა და პირდაპირ ბაბუსის დაკოვრული ხელბეში აღმოჩნდა. ბაბუსა კი, ცამეტი შვილის გაჩენაში დიდი წილდისი შეტყანს, საკმაო გამოკრეფილება ჰქონდა და საქმეში.

-ზუანი ერქმევა-ხელადავმ გაადაწვიტა იმპროვიზებულმა მეანმა, როგორც კი ტილმარი მოტყრა და ჩერებში გაახვია შთამომავალი.

-ზუანი რატომ? ოჯახში ხომ ზუანი არავინ გვაყავს.

-იმიტომ, რომ ზუანი იესოს საუკეთესო მეგობარი იყო, ეს კი ჩემი მეგობარი იქნება. ჰო, მამამისი რა გვარია?

-გივთისსინე, რომ მამა არა მყავს.

— მაშინ, ბისერო. ხუან ბისერო. შეილთა შეილის დაბადებიდან ორი კვირის თავზე, ამაპარო მედი-ნას გარდაცვალების შემდეგ, პირველად დიონო "შობისათვის" ჯოხების მოჭრა.

კლაველესი და ბაბუაშისი მალევე მიხვდნენ, რომ ბავშვი ნორმალური არ იყო. ცნობისმიხედვით გამოიწვევა კი შქირინა და ჩვეულებრივი ბავშვითაც მორაობდა, მაგრამ ლაპარაკზე არ რეაგირებდა. შეუძლო საათით გაუნ-რევირებლად ყოფილიყო. საავადმყოფოში დაუღასტურეს, რომ ბავშვი ყრუ იყო და, აქედან გამომდინარე, რაღა თქმა უნდა, მუზეფი იქნებოდა. ექიმმა ის-იც დასძინა, რომ ბევრი არიდა იმი-ედვი არ უნდა შქირინათ, დადი-დინი, და ისიც-თუ ბედი გაუღიშებდათ - ქა-ლაქის იმ დანჯეზებულბაში მოათავსებ-დნენ, სადაც ყოფიქცევის ასწავლიდნენ და ისეთ ხელობას მისციმდნენ, რომ თავი ეჩინა და ზემდებტ ტვირთად არ-ავითვის ცქცულყო.

— არავითარი შემთხვევაში, ხუანი ჩვენთან დარჩება? — გადაწყვიტა ხესუს დიონისიო ბისერომ ისე, რომ თავმა-მობხვევდა და აცრემლებული კლავე-ლესისათვის არც კი შეუხდაც.

— რა უნდა ვქნათ, ბაბუა? — შქირინა გასვლისას.

— რა და, უნდა გავზარდით.

— როგორ?

— მოთმინებით, ისევე, როგორც ინ-რთნებიან მამლები და ბოილებში თავ-სება "გოლგოთა" — თვალის, დროისა და გულის საქმეა ე-

საქვ მოიქცნენ. მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვს მათი არ ეყურებოდა, და-ულაღადა ელაპარაკებოდნენ, უმე-რთან, ბოლო ხმაზე ანუღა რადიოს-თან სჯამდნენ. ბაბუა აიღებდა ხოლმე მის პატარა ხელს და მაგრად მიიბჯენ-და მკერდზე, რათა, ლაპარაკისას, მისი ხმის ვიბრაცია ეგრძნო ბავშვს. აიძუ-ლებდა ეყვირა და მის ცოფულს აღტა-ცნებულ შეზახილებით აწინშავდა. ის-ის იყო, დადგობო ისწავლა, რომ დი-ონისიომ თავის გვერდით ყუთში მიუ-ჩინა ადგილი, ირგვლივ ჯოხე-ბი, კაკლები, ძელები, ქსოვი-ლის ნაჭრები და კენჭები მიმოყუარა სათამაშოდ და მოკვიანებით, როცა პატარა-ამ უშვე დაიმასხვორა, რომ პირში არ უნდა ჩეულ, თითის ბურ-თილებსაც აძლევდა გამოსაძერწად. რო-გორც კი იმოვიდა სა-მუშაოს, კლაველესი მა-შინვე სოფელში გაემუ-რებოდა, ბიჭს კი ხესუს დაიონისიოს უტოვებდა. სადაც არ უნდა წასული-ყო მოხუცი, ჩრდილივით სულ თან დასდევდა ბავ-შვი, იშვიათადა, რომ

ერთმანეთს დაცილებოდნენ. ამ ორს შორის ისეთი მჭკვიე კავშირი დაყარ-და, რომ უზარმაზარი ასაკობრივი სხვაობა და მდუმარებით გამონვეული დაბრკოლება მთლიანად გაქრა. ხუანი მიიჭევა და დაჰკვირვებოდა დიდი ბაბუის ფესტება და სახის გამოიშვებულებას, რათა გაეშინრა მისი განაზრები და ამას ისეთი წარმატებით აკეთებდა, რომ ასაღვებადგმულს უშვე შეუძლო მისი ფიქრები ნაკეთობა. თავის შვირი, ხესუს დიონისიო დედასთან ზრუნავ-და მასზე. ხელები რომ ნაკეთობას ხეენდნენ, გაუმნით ბავშვს დასდევდა, ემანდ რაიმე თვით არ გადაცვიდისო. თუმცა, არ კი ანებებრებდა - არც ნაქ-ცუვლს უფერებდა და ხელსაც უკიდუ-რეს შემთხვევაში თუ შეაშვებოდა ხოლმე-ასე მიიჭევა საკუთარი თავის ზრუნვა-პატრონობას. იმ ასაკში, როცა სხვა ბავშვები ლეკვებებით დაბორი-ლებდნენ, ხუან ბისეროს შეუძლო სრუ-ლიად მარტოს ჩაეცვა, ხელ-პირი დე-ბანა, ეჭამა, ფონივებელი დაეპურებინა, ჭიდან წყლის მოსატანად წასულიყო, "შინიდანაც" ყველაზე იოლი ნაწილ-ების გამოთლაც იცოდა, ფერების შერ-ჩევაც და "გოლგოთებისათვის" ბოი-ლების მომზადებაც.

— სკოლაში უნდა მივიყვანოთ, რომ ჩემსავით უშირი არ დარჩეს, — თქვა ხე-სუს დიონისიო ბისერომ ბიჭის მხარე-დე დაბადების დღის მოახლოებისას.

კლაველესმა რაღაცებზე გაკითხ-ბამიკითხა და გაიყო, რომ მისი ვაჟი ჩვეულებრივ სასწავლო კურსს ვერ და-ცსრებოდა, რადგან არც ერთ მასწავ-ლებელს არ ეპიტნავებოდა მარტოობის იმ უღსკრულში გადაშვება, რომელშიც ბავშვი დაიბთებლიყო.

— არა უშავს, ბაბუა, შენსავით "შინიდანებით" ირჩენს თავს. — ბედს შე-ურიგდა კლაველესი.

— ეს პურს ვერ აჭმევს.

— ყველა განათლებული ხომ არ იქ-ნება, ბაბუ.

— ხუანი ყრუა, სულივით კი არაი მშენებნი დაზრუნების და შეუძლია აქაურობას

ცხოვრება ძალიან გაუ-ჭირდება.

კლაველესი დარწ-მუნებული იყო, რომ ბაბუა ამ ჭკუაზე შე-იძალა, ამ ბავშვის სიყვარულით დაბრმავე-ბული, ვერ აშჩენდა მის გონებრივ შეზღუდულო-ბას. ანბანი იყიდა და სხვა და თავისი მწირი ცოდნა მანაც გაეზარებინა შეი-ლისათვის, მაგრამ ისიც კი ვერ გააჭებინა, რომ ეს უაზრო ნახატები ბავშვებს აწინშავდნენ. მოთმინების ძაფიც გაუსყვდა. ქალბატონ დეფროთის მოხალისებებიც სწორედ

ამ დროს გამოჩნდნენ. ქალბატონ ხალ-და გარბედი ქვეყნის უშირეს კუთხეებში ჩადიოდნენ და ღარიბთა დასახარე-ბელ ჰუმანიტარულ პროექტს აცნობ-დნენ მოსახლეობას. უხსნიდნენ,

რომ ზოგიერთ მხარეში მეტისმე-ტად ბევრი ბავშვი იბადება, რომელთა რჩენის თავიც მშობლებს არა აქვთ, და ეს მაშინ, როცა სხვაგან უაზრავი უშ-ვილო წყვილი არსებობსო. მათი ორ-განიზაცია კი ამ დარღვეული წრეს-წარმოების აღდგენას ცდილობდა. პისე-როების რაწმონაც გამოკვლადნენ - ჩრდილოეთი ამერიკის რუსეთა და ჭრელა-ჭრელა ბრიტურებით ხელში. მაშინ მავგერებში ბავშვების ფორე-ბი დაებეჭტადა ქერა მშობლებთან ერ-თად, მდიდრულ გარემოში, ანთებულ უზბუქეთში, გრძობენვიანი დიდი ძაღ-ლებით, მოვერცხლობა, თრთვილით მორთული ფიჭვის ხეებითა და საშო-ბაო ბურთებით. პისეროების სიღატა-კის სასულდაბსლო აღწერის შემდეგ, ასალგაზრდებმა ქალბატონ დეფროთის საქველმოქმედო მისიის შესახებაც უამ-ბეს, რომელც ყველაზე უშიყო ბავ-შვებს აინახებდა და შეუძლებულ დე-გებზე უშვებდაც, რომ დუსჭირი ცხოვრებასაც ქსნას ისინი. მსგავსი და-ცესებულებებისაგან განსხვავებით, ქალბატონი მხოლოდ თანდაყოლილი ნაკლის ამ უბედური შემთხვევის ავ-ადმყოფობის შედეგად დადაბალავე-ბულ ბავშვებზე ზრუნავდა. ჩრდილო-ეთში კი არსებობდნენ წყვილები, - დევიონისერი დაბანებნი, რა თქმა უნ-და, არც რომლებიც მზავ იყვნენ, ისინი უშვილათ. მათ ყველანიარი საშუალო-განამდა ამავარი პატრონის დასახმ-არებადა იქ, ჩრდილოეთში, არსებობდა კლინიკები, და სკოლები, სადაც ნანდ-ვილ სასწაულებს ასდენდნენ. მაგალი-თად, ყრუ-მუნებები სწავლობენ ტყუ-ების მორაობით ნაქცევის საკითხვას და ლაპარაკს, შემდეგ კი სპეციალურ კოლეჯებში დადიოდნენ, სრულ განათ-ლებას იღებდნენ, ზოგიერთი მათგანი უნივერსიტეტშიც ირცელებოდა და ად-ვოკატა, ამ ექიმი გამოდიოდა. ორგანი-ზაციამ მრავალ ბავშვს გაუწოდა ხელი. პისეროებს შეუძლოთ ეწილათ ფორე-ბი: შეხედეთ, რა კმაყოფილები ჩანან, რა ჯანსაღები-ამ სათამაშოებით, ამ მდიდრულ სასლებში! მოხალისეები ვე-რადვინ დაპიროდებოდნენ, მაგრამ ყვე-ლავერს კლაველესი ურცხვობით მი-ემ ამ წყვილიაგანს აყუყანა ხუანი, რა-თა ყველა ის შესაძლებლობა მიეცა მისთვის, რასაც დადებითი ვერ სთავა-ზობდა.

— რაც არ უნდა იყოს, შეილება უარი არასოდეს არ უნდა თქვა, — განაცხადა ხესუს დიონისიო ბისერომ, რომელსაც ბავშვი მკერდზე ჰყავდა მიხუტებულ, რომ იმათი სახეები არ დაეჩანა და სა-უფლის თუმა ვერ გაეყო.

— კაცო, ნუ ხარ ეგოისტი! იმაზე იფ-იქრე, მისთვის რა აჯობებს. ვერა

დევ, რომ იქ ყველაფერი ექნება? შენ კი წამლის საყვარელი ფულიც კი არა გაქვს, ვერც სკოლაში ატარებ, რა გა- მავს მისგან? ამ სანწყალს მამაც კი არა შვავს.

-მაგრამ დედა და ბაბუა ჰყავს, - სიტყვა მოუჭრა მოსუცმა.

სტუმრები წავიდნენ, მაგიდაზე კი ქალბატონ დერმოთის ბროშურები და- ტოვეს. მათი შემხედვარე კლაველებს არაერთხელ გაოცებულა, განსაკუთრე- ბით კი, ამ უზარმაზარ, საოცრად მორთულ სახლებს თავის ფიცრულ, ნამჯით გადახურულ სახლს რომ ად- რიდა, იატაკიც რომ დატკეპნილი მარ- ისა ჰქონდა, იმ მომდინდელ და კარგად ჩატყმულ მშობლებს - თავის თავს, დალ- ილილსა და ფეხშიწველს, სათამაშოებით გარემორტყმულ ბავშვებს კი - თიხის მზიად საკუთარ შვილს.

ერთი კვირის შემდეგ კლაველებს მოხალისეებს ბაზარში გადაყვარა, სა- დაც ბაბუამისის რამდენიმე ქანდაკება წაეღო გასაყვდა. ხელახლა მოუხდა იმ მოსაზრებების მოხმენა, რომ ასეთი შესაძლებლობა აღარ მიუცემოდათ, რომ ხალხი ჯანსაღ და მრეწველსოვან ბავშვს ეძებს და არა...მაგრამ ეს ჩრდი- ლოლები მეტისმეტად გულმონყალები არიანა ... რომ ყველაფერი კარგად აღწერ-დავინა, თორემ მერე მთელი ცხოვრება ინანებდა, რომ შვილს მომა- ვალი წაუხდინა და სამუდამო ტანჯვა და სიღატაკე მოუსაჯა.

-მისც და მისც ავადყოფილ ბავშ- ვები რად უნდათ? - ჰკითხა კლავე- ლებსა.

-იმად, რომ ნახევრად წმინდანი გრობოები არიან. ჩვენი ორგანიზაცია მხოლოდ უმძიმეს შემთხვევითაა და- ინტერესებული. ნორმალურის დაბინა- ვება უფრო იოლი იქნებოდა ჩვენთვის, მაგრამ ამ უშეშეთია დახმარებაზე ლა- პარაკა.

კლაველს პისერო კიდევ რამდენ- ჯერმე წახა მოხალისეები. ყოველთვის მამან წნდებოდნენ, როცა ბაბუა შინ არ იყო. ნოემბრის ბოლოს პარკით გარემორტყმული თეთრი სახლის კარ- გებთან ფეხზე მდგომი, საშუალო ასა- კის წველის პორტრეტც აჩვენებს და ისიც აუწყებს, რომ ქალბატონ დერ- მოთის ადგილური მშობლები ეპონა მისი ვაჟისათვის. რუკაზე ზუსტად მი- უთითებს ის ადგილი, სადაც ცხოვრობ- დნენ, აუხსენს, რომ იქ ზამთარში თოვ- და და ბავშვები თოვლის ბაბუებს აკ- უთებდნენ, ყინულზე სრიალებდნენ და თხილამურებით დადიოდნენ, რომ შემოდგომაზე ტყეები ოქროსი გვირე- ბოდა, ზაფხულში კი ტბაში ბანაობა შეიძლება. წველი ისეთი აღფრთოვა- ნებულია ბიჭის შვილად აყვანის იდე- ით, რომ უკვე 3000 ველოსიპედის კი უყი- დესო. სურათიც აჩვენებს და, ყველაფერ ამის გარდა, კლაველს სთავაზობდნენ 250 დოლარს, რითიც შეეძლო ერთი წელი თავი გაეტანა, სანამ გათხოვდებ-

ოდა და ჯანმრთელ შვილებს გააჩნდა. ამზე უარის თქმა ნამდვილი სიგჟე იქნებოდა.

ორი დღის მერე კლაველს პისე- რომ ისარგებლა იმით, რომ ხესუს დი- ონისიო ეკლესიის მოსახსენიებელად იყო წასული, თავის ვაჟს საუკეთესო შარვალი ჩააცვა, კისერზე ნათლობის მედალიონი ჩამოჰკიდა და ბაბუას მი- ერე სუნიასთვის გამოგონილ ფეს- ტების ენაზე აუხსნა, რომ ერთ- მანეთის დიდი ხნით შორდებოდნენ, შეიძ- ელება - სამუდამო- დეც, მაგრამ ყველა- ფერი მის საკუთარდელიედ კეთდებოდა, ისეთ ადგილას წავიდოდა, სადაც ყოველ- დეი ექნებოდა, დაბადების დღეზე კი - საჩუქ- რები. ბავშვი მოხალისეების მი- ერე მითითებულ მისამართზე მიიყვანა, სუნიას მუყურვეობის ქალბატონ დერმოთზე გადაცე- მის დამადამტურებელ ქალა- ცეზე ხელი მოაწერა და მა- შინვე გამოვიარა, რომ მის ვაჟს ცრემლები არ დაენახა და თეთო- ნაც არ ატვირთულიყო.

ხესუს დიონისიო პისერომ ნორმე- დარის შესახებ რომ შეიტყო, ხმა მოერთ- ვა, რაც ხელში მოხდა, მათ შორის, ბოთლბუმი ჩასული "წმინდანები" კი, ძირის დაიანარცხა, შემდეგ კლაველებს ეძებრა და მისი ასაკისა და უწყინარი ხასიათისთვის წარმოუდგენელი მძინ- ვრისთვის მტკვა. როგორც კი ხმის ამო- ლედა შეძლო, - შენც დედაშენისანიორი ხარო, უთხრა, - საკუთარი შვილის თავი- დან მოშორება რომ შეგიძლია, ამას მთის ნადირობიც კი არ აუკეთებნო, და ამპროს მდენისას სულს შევედრა, შენ გადაუხადე სამაგიერო ამ ჩვეს უზნეო შვილიშვილსო. მას შემდეგ კლაველ- სისათვის ხმა არ გაუთქა, პირს მოო- ლე დაქმისთვის და შესაკურთხებლედ თუ გახსნიდა, მაშინ, როცა მისი ხელე- ბი გულმოდგინედ მუშაობდნენ საჩქე- ლი ინსტრუმენტებით. პისეროებ მიე- ვიფენ მკვდრულ სისუმეში ცხოვრებას, თავ-თავის საქმეში ჩაეფულნო. ერთი საჭმელს ამზადებდა და თევზს მაგი- რად დაგამდა, მეორე კი მიირთმედა.

ბაღისა და ცხოველებს ერთად უყ- ლიედნენ ხმის ამოუხლებლად, შეთანხმე- ბულივით იმორუნდნენ თავის ყოველ- დღეორ საქმიანობას. ბაზრობის დღე- ებში კლაველსი მოყრებდა ბოთლებსა და ხის "წმინდანებს" და მათ გასაყი- დად განუვდა, უკან სურსათ-სანიოვა- გით არსუდნებოდა, მორჩინილ ფულს კი თიხის ქითაში ყრიდა. კვირაობით ორივენი მიდიოდნენ ეკლესიაში, ოლ- იონდ, ცალ-ცალკე, უტვირთოთ.

შეიძლება სიცოცხლის ბოლომდე არც დალაპარაკებოდნენ ერთმანეთს, თებერვლის შუა რიცხვებში ქალბატონ

დერმოთის სახელი ნახავდ რომ არ გახმინებულყო. ბაბუამ რადიოთი მო- ისმინა ეს ამბავი, როდესაც კლაველ- სი ეზოში რეცხავდა სარეცეს. ჯერ დიქტორის შესავალი, მეორე კი სოცულ- რუნველყოფის მინისტრის დასტურ- კომენტარი გულგახებელი გამოვიარა. გართო კლაველების დასაძახებლად გარკონა მოტრიალდა და ასეთი გაფთო- რებული რომ დასწავლა იყენა, კვდებო და ნახვალად გაქცენა.

-მოკლეს, ოჰ, ღმერთო, ნამდ- ვილად მოკლეს! - აღ- მოხდა მოსუცს და მუხ- ლები მოეკვითა.

-ვიწ, ბაბუა? -
-ხუანი...და ქვი- თინისაგან ნახვერად სულშეხუთულმა გაუ- მეორა მი- ნისტრის სიტყვე- ბი: რომლებიც კრიმინალური ორგანიზაცია, ვინმე ქალბატონ დერმოთის ხელმ- ძღვანელებო, - ადგი- ლობრივ ბავშვებს ყიდავო.

ისინი ავადყოფილ ამ ძალიან ხელმოკლე ოჯახის ბავშვებს არჩევდნენ და ჰპირდებოდნენ, რომ იშვილებდნენ. რალაც დროის მანძილზე ასუქდნენ და საუკეთესო მდგომარეობაში მყოფე- ბი, არაფეგალური კლინიკაში მიჰყავ- დით, სადაც ოპერაციას უკეთებდნენ. ათობით უდანაშაულო ბავშვი მსხვერ- ლად იქნა შეწირული ორგანოთა ბან- კის სახით, რათა თვალბი, თირკმელე- ბი, ღვიძლი და სხეულის სხვა ნაწილე- ბი ამოეღოთ, რომლებიც ტრანსპლან- ტაციისათვის იგზავნებოდა წინდლო- ეთში. ისიც დასძინა, რომ ერთ-ერთ გასასუქებელ სახლში 28 ბავშვი აღმო- უჩენიათ, თავიანთ ჯერს რომ ელოდ- ებოდნენ, თურმე, პოლიცია ჩარეულია და მთავრობა განაგრძობდა ძიებას, რომ ბოლო მოელო ამ შემზარავი ვაჭრობი- სათვის.

ასე დაიწყო კლაველს და ხესუს დიონისიო პისეროების ხანგრძლივი გონზაურობა დედაქალაქში სოცულ- რუნველყოფის მინისტრთან დასალოპა- რაკებლად. უნდოდათ ეკითხათ, შესაბა- მისი მოკრძალებით, რალა თქმა უნდა, იმ გადაჩრჩინილ ბავშვებს შორის მათ- ცივ ხომ არ ერთია და, ასეთ შემთხვე- ვაში, თუ შეეძლოთ მისი დაბრუნება? მიღებული ფულიდან ძალიან ცოტალა დაარჩენილია, მაგრამ მზად იყვნენ, მო- ნებოვით ემუშავათ ქალბატონი დერმო- თისათვის, სანამ უკანასკნელ სესტავო- სის არ გადაუხდიდნენ იმ 250 დოლა- რიდან.

ესპანურიდან თარგმნა
ნსრბიმო ჩრდილანა

იპ პოლუა

“ბოროტების ყვავილები”

I
ჩემს წინაშე ჩვენი პოეზიის უმთავრესი წიგნი, “ბოროტების ყვავილებია”. არსად ისეთი ცხადი არ ყოფილა სიტყვის ქმშარიტება, ქმშარიტების ეს უზნაესი ფორმა, როგორც აქ, ამ წიგნში. ჩემთვის ეს ქმშარიტება - ნამდვილი ნათულია, დელაკრუს შამელტის თვითი, შვი და ნაცონდერი ტონები და მათ მიღმა რაღაც წარმოუდგენელი, არაამქვეყნური ელვარება. სიტყვის ქმშარიტება ნებისმიერი ფორმულის მიღმა. იგია თავად სულის სიცოცხლე - უკვე არა ფურცელზე, არამედ რეალობაში - პირველქმნილი, სულის სიღრმიდან გამოსული, სიტყვათა საზრისხგან განსხვავებული და ნებისმიერ სიტყვაზე აღმატებული ძალმოსილება.

მაგრამ მე მგონი, სწორედ ბოდლერისული სიტყვის ქმშარიტება არ გვაძლევს გასატანს, რღაც ამ პოეტზე ვსაუბრობთ. მასზე ვერაფერს იტყვი, ნაწარმანების, უზუსტობებისა და ზოგჯერ ტყუილის გარდა! ყველაზე გამჭირავი კრიტიკა უნა იხებს და აღიარებს მის მიერ შექმნილის აბსოლუტურობას. ყველაზე შეურიგებელი მტრების მიერ ნასროლი ისარი აქ მიახას ცდება და ისინი დაცინვის ღირსნი ხდებიან ხოლმე. გახანჯულ ბოდლერის კი სჯობს, საერთოდ თავი დაეანებოთ. იგი საყოველთაოს ყძიება და სრული უფლება აქვს, მასწოვე განფინოს თავისი არსება - როგორც მუსიკა, მიიმალოს, როგორც ნისლი.

მაგრამ ხშირად ხდება ხოლმე, როცა სული მართლაც ისხამს ხორცს: ადამიანი, ვინც თავის საბოლოო მიზ-

ნად მხოლოდ ქმშარიტებას მიიჩნევს, თავის თავში პოულობს ძალას, რათა უმძიმესი ტანჯვა გამოსცადოს. თანამედროვეთა შესუმენლობით კი იგი შემორღუდულია ყოველგვარი ყოფითი უფერულებისგან და საქვოსაგან. საკუთარი თავი საუკეთესომდე დაცავს - რომელიც იმადროულად ყველაზე ფარულიცა - და თავად სულის ქანდაკებად იქცევა. იგი იძულებულია იყოს არსი და სწორედ ამიტომაც ყველას ეკუთვნოდეს. ასეთია ბოდლერის ხვედრი. იგი ყველას საკუთრებად იქცა. და სანიშნუში ცხოვრებით ჩვენი განუწყვეტელი კითხვების წყარო გახდა.

II

თავს ვეკითხები, რატომ გამოემტლავნდა სიტყვის ქმშარიტება სწორედ “ბოროტების ყვავილებში”. ამ ქმშარიტების სხვაგვარი განსახლებული, მისი აბსოლუტური განსხვავებულობის, უკიდურესი ბუნების - როგორც ნეგატიურ თეოლოგიაში - ჩაურევლად, მე მას შეთანხმებულობას დავარქმევდი. ქმშარიტების ხმაში აქ სხვა, უფრო ღრმა ხმა ისმის, რომელიც მოლაპარაკის ხმას იმეორებს. ამ საზიდან ყველაზე წმინდა ყოველი სიტყვა ახარებს. არსი და ჯერარის წამით წყვეტენ ურთიერთგამორჩევისას. ხანმოკლე დუმილი ისადაგურებს.

მაგრამ საიდან მოდის ეს სიმშვედლე, რომელიც ასე ხშირად გვხვდება “ბოროტების ყვავილებში” - სადაც ყველაზე თავშეუვალებელ და შვითიან სწრაფათა მწვერვალზე ადენი დაპირისპირებული სანყისი ჩაბმულა განუწყვეტელ და ამო ბრძოლაში და სადაც არაფერში არ იგრძნობა სიმშვიდე? წმინდა რელიგიურ ასრანზე მე იმთავითვე უარს ვამბობ. ბოდლერი არც ერთი სარწმუნოების აღმასარებელი არ იყო და არახარირ მწვალელობა არ დგას “წმინდა პეტრეს განდგომა”-სა და “სატანურ ლიტანიებს” მიღმა.

თუმცა კი მასში, რაც უდავოდ ბოდლერს ეკუთვნის - მის ენაში, თავის წინაშე დასმულ ამოცანებში, - ალბათ არაფერია, რაც სიცოცხლეს

მიანიჭებდა მისი პირით მეტყველ ქმშარიტებას. თუკი “ბოროტების ყვავილების” პოეტურ ფორმაში უმთავრესს გამოყოფოთ, ჩვენს წინაშე აღმოჩნდება ლექსი-განსჯები. ზედმინეწითი აღწერები, ლოგიკური აზრები, ზუსტად გამოსატული გრძნობები მხოლოდ ცნებით ვაჭვითაა დაკავშირებული, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ნაკლებად არიან დანტერესებული იმით, რაც გაურბის სიტყვებს. მაშინ რილათი განსხვავდება ბოდლერის ხელოვნება შიუგოსგან? შეუძლებელიც რომ იყოს მათი ჩანაფიქრებისა და მიზნების გათავიება, ერთი რამ ცხადია, კერძოდ კი ის, რომ ორივე ერთი და იმავე ინსტრუმენტით სარგებლობს.

სწორედ ამაში მდგომარეობს ბოდლერის საიდუმლო. მისი სფერო განსჯა, სიტყვიერი ნაკებობა, რომის თლიდან გაქცევისაც მალარმე ცდილობდა და სადაც ხშირად მოუთქვამს სული ჩვენს პოეტურ ტრადიციას. განსჯები კი ყველაზე საზომი მახებით გვემუქრება და არახარად არ გვაახლოებს ქმშარიტებას. განსჯების გარკვეულ იმორალიზმზეც კი ვისაუბრებდი. იგი მხოლოდ თამაშად რჩება, რომელიც სამარისებურ დუმილში იბადება და ნებისმიერ გრძნობას ყველაზე უბრალო საშუალებას აძლევს, რათა გამოიქვას თავისი გულისხანადები. მაგრამ, როგორც კი ლექსად იქცევა, იმავე გრძნობას საშუალებას აძლევს - თანაც ისე,

რომ მოსაუბრეს არაფერი აენოს - ასევე მარტივად დიასრულის.

და თუნდაც ეს უკანასკნელი გულახდილი იყოს, განა მასში მდგომარეობის საქმის არის? მანამ, სანამ სიმშვიდეს მოგვაბიძგებს, ქეშმარიტებას უმკაცრესი განსაცდელის გზით მივყავართ. მეტყველება კი, რომელიც რისკზე არ მიდის, ყველაზე ხშირად რიტორიკაა, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, სირთულე-ცოდვა, რომელშიც პოეზიას ხშირად (და სამართლიანადაც) ადანაშაულებდნენ.

III

განსჯის სიცრუე - უკიდურესობათა აღმოფხვრაშია. განსჯა ცნებასთანაა დაკავშირებული, რომელიც საგანთა არსში მათ სიმკვრივეს, სამიუდობას, არყოფნად გათავისუფლების სანდინარს ეძიებს. უკიდურესობა კი არსის საბოლოო გამოცდაა, საკუთარი თავისა და მივლი სამყაროს გაქრობა, არყოფნის მიერ ბოძებული ტანჯვა და ლტენა.

ცნება ჩქმალავს სიკვდილს. და განსჯა ცრუა სწორედ იმიტომ, რომ სამყაროდან გადევნის ერთადერთს, სიკვდილს და ამიტომაც აუქმებს ყველავერ დანარჩენსაც. სამყარო მხოლოდ სიკვდილის ძალით არსებობს. ქეშმარიტია მხოლოდ ის, რაც სიკვდილითაა დაღდასმული.

თუკი პოეზია განსჯის გარეშე არ არსებობს, - ამას კი მაღარცვდ ადინარებს, - მაშინ რამ უნდა იხსნას მისი ქეშმარიტება, მისი სიმაღლე, თუ არა სიკვდილზე იფერმა? თუ არა სიკვდილის გამოსასვლელს განუხრებლად სურვილმა, უფრო მეტად, მოთხოვნამ, თავად სიკვდილმა ამოიღოს ხმა? მაგრამ ამისთვის ჯერ მინიერ სიამეზე და ტანჯვაზე უნდა ვთქვათ უარი. შემდეგ კი მოსაუბრემ სრულად უნდა გააგვივოს თავი სიკვდილთან.

სწორედ ეს წარმოადგენელი ნაბიჯი გადაადგა ბოდლერმა.

მან სიკვდილის სახელი უწოდა - მაგრამ რას ნიშნავდა იგი მისთვის? აკვიტებულ აზრს? სესულებრივ ტანჯვას, რომელსაც თავისი საზღვრები აქვს? ხშირად - და ბოდლერის შემდეგ ჩვენ კვლავ ვგრძობოდით ხოლმე ამას - პოეზია მართლაც უტოლდება საშიშროებას. თანაც, ჩვენში ყოველთვის ცხოვრობს ეთნიკური სიკვდილი. იგი მხოლოდ უნდა გააცნობიერო.

მაგრამ ზოგჯერ პოეზია იმედნად თავისუფლდება ცოდნისა და მოვალეობის უღლისგან, რომ მხოლოდ გონების უბრალო ვარჯიშია რჩება ხოლმე. სიტყვა ძალზე გაუფიქრებელი სიზარმაცით, ძალიანაა შეზღუდული ყოფითი თვითკმაყოფილებით. მისი

ღირსების გადასარჩენად, მხოლოდ აზრი უკვე აღარაა საკმარისი. სიტყვის განწმენდისთვის, ალბათ ნამდვილი სისხლია საჭირო.

დაგება ხოლმე დრო, როცა პოეზია მამაც საქციელს მოითხოვს. ასე იყო 1840-იანი წლების ჩვენებურ უდაბნოში, სადაც - დიდი ხნის განმავლობაში პორ რიოლის დამყოფიდან და ვედრას დაღუპვლიდან მოყოლებული - მხოლოდ სიცრუე და შატობრინისა და ვინის მოგაუფული, გაურკვეველი ხმები ისმოდა.

ბოდლერმა შეძლო ამის გაგება. სიკვდილი, რომელიც მან თავის თავში ზარდა, ქეშმარიტიც იყო.

IV

უნ პოლ სარტრმა აჩვენა, რომ ბოდლერმა ძალიან მაღე გააკეთა საბოლოო არჩევანი. მაგრამ არის და საზრისი ამ არჩევანისა სარტრმა ვერ გაიგა.

ბოდლერმა დამღუპველი გზა აირჩია, გზა, რომელსაც სიკვდილიან მივყავართ. ახლა მოვლენები უკვე შეუქცევადი თანამიმდევრობით ვითარდებიან და სულ უფრო აახლოებენ სიკვდილს. ავადმყოფობა, ვადეობი, საკუთარ თავზე ნებაყოფლობით აღებული უშიძიქი მორალური ვალდებულებები, სასამართლო პროცესი და ა.შ. - ყველა ის საშინი, რომელიც დაღუპვის გზაზე ძეგს. მაგრამ თავიდანვე უმთავრესი - მას შემდეგ, რაც იგი ლექსების წერას შეუდგა, ელამი სარას დროიდან მოყოლებული - რჩება პოეზიის ხმა, ძალეუმა და დაუქნობელი. აქ იგი გასცემდა ბრძანე-

ბებს და მან თავისას მიაღწია.

ბოდლერმა სიკვდილი აირჩია - რათა თავის თავში აღეზარდა იგი, როგორც აზროვნების ძალა სამყაროს შესაცნობად. მკაცრი, სამსხვერწილო არჩევანი. თანაც იგი თავად პოეზიისთვისაც საშიშია. ბოდლერმა ვერ მოიპოვა აღიარება, რადგანაც არავის გაედა და ერთგული მეგობრების გარეშე, დამუწვების მარადული შიშით ცხოვრობდა; ამას გარდა, მან ისიც ნახა, თუ როგორ უმტყუნა გონებამ, რომლისთვისაც აშეულა მსხვერპლი გაიღო, რაზეც მეტყველებს მტანჯველი, გათანგველი სირთულეები მუშაობისა და მისი სიკვდილისწინა აფხაია. და მაინც, უფრო მძიმე საშიშროებად არსებობდა: ამ რის ვაი-ვაივალახით, სიკვდილის ფსახად შობილა და სრულყოფილი ტრანალბის ქიქნე პოეზიას გადამწყვეტ მომენტში შეეღლი მხოლოდ სიტყვაკაცსა და გლოვის სიტყვევით ემეტყველა.

მაგრამ, როგორც ვიცით, შარლ ბოდლერს ჯიღდოდ ქეშმარიტება ერგო.

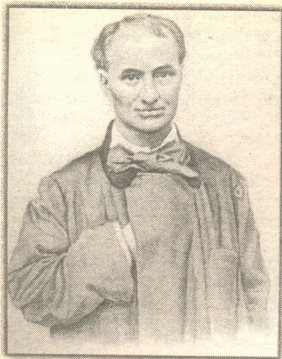
V

ყოველ შემთხვევაში, რეალურ სიკვდილს მხოლოდ ერთი რამ შეუძლია: იქცეს ქეშმარიტი განსჯის და უწყალოდ.

პოეტურმა განსჯამ, რომელმაც ბოდლერთან როლი იცვლა - იგი ახლა უკვე განცდების კოდექსი ახლარაა, არამედ წურჭული აღსასრულის მლოდინში, და იგი აღადგენს, ამძივის აგონიას - ამის წყალობით თავისი ბუნებაც გამოიცვალა. თუკი ადრე განსჯა ფარავდა სიკვდილს, ახლა იგი აღარ იყენებს ამ თავის უბადორუკ ფანდებს - ფერწერულობას, კაზმულობას, ემოციათა გადაღევებს, ყველაურის ამონთხევის რომანტიკულ ლტოლვას, ყოველივე არსებულის სახელდებლას და ყოველსომძველებლას, რათა სინამდვილეში არაფერი არ თქვა, არ თქვა მოავარი. და აი, ბოდლერმა სამყაროს თეატრი, რომლის სცენაზეც პოეტომ ნაპოლეონისა და კნუტის ანდელიები გამოიხმომ, სხვა თეატრი შეცვალა, უცილობელი მოცემულობის თეატრით. - ადამიანის სსეულობით.

სსეული, ადგილი, სახე - მათ მოკვდავ განზრულებებში შეცნობილი და ამიტომაც ერთი ხელის დაკვრით ასტრონომიული მასშტაბებამდე გაზრდილი, ისინი "პორტეტების ყვაილებში" განსჯისთვის ახალ პორიზონტებს აღმოაჩენენ, მისი სხნის წინაპრობად იქცევიან.

სსეული აქ ცენნაა, სადაც არყოფნა თამაშდება, განსჯა კი

ხერხია ამ არყოფნის გადმოსაცემად ასეთია მათი ქმედებების სინშინდ და ურთიერთგაგებობის "მშვენიერ ხომალდას" და "სამკაულელეში". გამეფებული სიკვდილი და დაძაბული სიტყვა იმერისხელ ხმაში იყრიან თავს, რომლითაც ანი ილაპარაკებს პოეზია.

"ბოროტების ყვაილებში" არც შეთვისხლია და არც დელიტები არანაირი მითი, სიტყვასა და მატერიალურ სამყაროს რომ ყოფს. სწორედ მათი შეზღვევიდან იშვება პოეზია, რომელმაც პირველად გააცნობიერა თავი და განწმინდა მონალექსიგან - დაჭრილი სხეულისა და უკვდავი სიტყვის პოეზიისგან.

VI

ლექსებში წარმოდგენილ საგანთა ფიზიკური სახის შესახებ ნებისმიერი საბუარი რომ უბრალო პარაფრაზა არ ყოვილიყო, შეიტლებოდა დიდხანს გვესაუბრა იმ ახალი სამყაროს შესახებ, რომელიც ბოდლერმა სიკვდილის ფსახე შექმნა. ეს საგნები ყველაზე მარტივი ქემშპარიტიბითაა განათებული, როგორც შარდენთან ამ მანესთან; ესაა გადაახსილი ჩასულ მუხსა და დამდეგ ღამეს შორის. გულთა ნისლიანება.

მაგრამ უკეთესია, ნაკითხობ "გამეფულ ქალს" ან "აივანი". უპირველეს ყოვლისა, ბოდლერი, როგორც უკვე ნათქვამი იყო, სინაოლეს ბადებს. სინათლე მასთან არაა აღწერის საგანი. ესაა შესაძლებლობა იმისთვის, რათა საკუთარი თავი სხვა სამყაროში იგერანო - სამყაროში, როგელშიც ჯერ კიდევ არააფერია სახელდებალი.

VII

თუმცა მხოლოდ ნათელი მხარეების აქცენტირებით, შესაძლოა "ბოროტების ყვაილებში" დაგამცროთ კიდევ, გაავამტკოთ. სიკვდილის სინშინდესთან ერთად ამ ნიგნში ყრუ

ტკივილი ლაპარაკობს, სხვა ხმა, მარტოობისა და უიმედობის ხმა.

რა თქმა უნდა, ბოდლერისეული სატანიზმი - როგორც სამართლიანად შენიშნავს პიერ ჟან ჟუვი - მოჩვენებითია. საზოგადოებაში, სადაც არ უყვართ მარადიული, ბოდლერმა ბოროტება ამჯობინა, როგორც აბსოლუტის ერთადერთი გამოხატულება. სხვა რამეა, რომ ამ გამოწვევას შეეძლო სატანიზმისკენ ებიძგებინა. ძალზე ძვირად რელიგიის ნინაშე ბრახმა, მისით გალიზიანებამ ბოდლერის ლექსებში იმდენად დიდი ადგილი დაიკავა, რომ საერთოდ შეცვალა კიდევ მათი საზრისი. ღმერთი ბოდლერმა ნამდვილი რწმენის გარეშე მიიღო, უპირველეს ყოვლისა, მორალურ მცნებებს დამორჩილდა. ისინი კი - დანახვისში თუ არა, მისი პოეტური ბიოგრაფიის ბოლოსკენ მიანც - ერთმანეთს ეწინააღმდეგებოდნენ.

ბოდლერი მწვავედ განიცდიდა თავისი ამბოხის უსრულობას.

საყოველთაოდ აღიარებული ღირებულებების ათვისებისას, იგი გრძნობდა, რომ შეუძლებელი იყო მშინიერი მოთხოვნების ერთმანეთთან შერიგება წმინდა სიხარული, რომელიც სიკვდილს მოაქვს, და რომელიც, ბოდლერის აზრით, სიკეთეა - კათოლიკურად გაგებულ სიკეთეს შეეჯახა, და ამ შეჯახებაში წმინდა სიხარული - სიკვდილის შუბის ეს ბუნიკი მოიშსებრა. სიხარული სიამოვნებამდე იქნა დაყვანილი, რადგანაც გაიმარჯვა იდენა, რომ სამყარო ცოცხლია, რომ დაცემისა და შეჩვენების შემდეგ მასში შეუძლებელია იპოვო რაიმე წმინდა. ამგვარი სამყაროში სიკვდილიც შეიძლება იყოს კარგი და ცუდი. სიკვდილმაც ყავარცა სინშინდ. სინშინდესთან ერთად კი საკუთარი თავიც; ახლა იგი მხოლოდ ზღერბობია, რომლის მიღმაც შეჩვენება მოჩანს, ერთადერთი ქემშპარიტი სიკვდილი. ბოდლერს არასდროს მიყვდა ბოლომდე ქრისტიანული აზრი. მაგრამ ხშირად სხეულის თუატრს მიღმა მის ვიზიაში უკვე შეუძლებელი ხდება ფიზიკური სიკვდილი. იგი ამ ქვეყნად მოვლენილი სასჯელის შავ-ბელი მანტიით იმსება, ავადმყოფობის, მიხრწინისა და სიღატაკის ხატებში უჩინარდება, ამით აუქმებს თავის არსებობას და ტრაგედიის დრამად აქცევს, ბედისწერას - ტანჯვად, არსის სიბტბას კი მის რღვევად - დროის გაჭიანურებულ წამებთა ქვეშ.

ამიტომაც სინათლე თანდათან ტოვებს ბოდლერის ლექსებს. ჩვენს ნინაშეა მისი პოეზიის განსხვავებული წახანაგი, სადაც სიკვდილი წელ-

ში იმართება და ამარცხებს მშვენიერებას. ხანდახან დასცერის მას, ხან კი ისე დაუნდობელია, რომ ყველაზე უბადრუკი სახითაც გაცივებს. აქ ბოდლერი უკვე დაშროდა თავდაპირველ ძალმოსილებას. ამ ნაცურად, რკინის ცის ქვეშ ("ზეატრიჩეს" ცის ქვეშ) იგი ყოყმანობს, მან დაკარგა ყველაფერი, რაც ღმერთი იყო. იგი და, სიკვდილში ძალას აღმოვაჩინო და ამის ნაცვლად მხოლოდ ბინძური სამყარო ჰიოვა და ახლა, თავისი სიამაყის გამო, შიშობს, რომ მას, "არამზადასა" და "კომედიანტს" (როგორც იგი თავს უწოდებს), მხოლოდ სიტყვათა ამპოება დარჩენია.

ესაა თავად პოეზიის არსის გაუფასურება, უკიდურესი იმედგაცრუება. შესაძლოა, სწორედ ამ ნერტილამდე მივიდა რემბო და ამიტომაც დადუმდა. მაგრამ, სხვა მხრივ, იქნებ

სტალინის პორტრეტი

სამყარომ უნდა აღმართოს ლექსების გზაზე ზღვევ, სადაც ისინი აუცილებლად მოიტეტენ კისერს - შესაძლოა, პოეზია მხოლოდ უსაყველო, გამყოფელი იმედა.

მაგრამ, ყველაფრის მიუხედავად, "ბოროტების ყვაილებში", თავად ბოდლერში, შინაგანი ძალა იმარჯვებს.

განგაშის ზღვარზე ბოდლერი თავს ისულიერებს და გამოუღერებს ნინააღმდეგობით აღსასვლ ქემშპარიტების უწნაურ სახეებს ხატავს, სადაც ცოცხტი შელახული სიკვდილი, ღამისაა მთელი თავისი სინშინდით ადდებს. გაორებული ხატები - მაგალითისთვის დავასახელებ "ტანჯულ ქალს" - პარადოქსული მოგონებები. სიღრმისეული დიონისურობას აქ თავისებური იანსინიზმი ერთვის. თანაც, იმედგაცრუება სნის ჯერ კიდევ ბუნდოვან იდენად გადაიტყვცა. ბოდლერის ნინააღმარ გრძობას ქემშპარიტის სიხალღვის. მას, შეუძლება ითქვას, ორი ნაბიჯი ამორებს მზის-

გან და აქ იგი უდიდეს პოეტად გვევლინება, შმაგია და ზუსტია... თუმცა კი ძალია არ შესწევს, ბინდის საფარველი ახადოს ყველაფერ ამას. მისი თაყვანისცემის საგანი, რომელიც სადღესასწაულო ჩირაღდნების ღირსი უფროა, კვლავ ტალახშია ამოსვრილი.

მაშინ იგი დაუნდობელი სარკავზმის სიტყვებს პოულობს. მაგრამ მათშიც იგრძნობა მისი სიყვარული გაცამტვერებული სამყაროსადმი, და - როგორც ვიწოდებთ და მენართან - სიყვარულის ქემშარიტებით თავის გადარჩენა.

VIII

შესაძლოა შარლ ბოდლერი ხედავდა, რაში გადაიზრდებოდა მისი უძლიერესი სულიერი ლტოლვა. ორმაგი ტანჯვა: აკეთი ყველაფერი, რათა თავი დაიღუპო და დაინახო, როგორ ქრება შენთვის დღეულების ეს საზრისი - ყველაფერ ამის ნიშნად კი, სიკვდილამდე ერთი წლით ადრე დაინახო, თუ როგორ იქცევა ნანგრევებად შენი გონება.

და მაინც, ბოდლერის "ზოროტების ყვავილები", "ადამიოფი ყვავილები", - ჩვენს პოეზიის თითქმის წმინდა წიგნი. მიღმურისკენ ჩვენმა ლტოლვამ მასში მღვდლვარე მყუდროება მოიპოვა.

ბოდლერმა პოეზიასთან შერთული მსხვერპლის დიადი იდეა აღადგინა.

იმ დროში, როცა ბევრმა დაკარგა ღმერთი, მან აღმოაჩინა, რომ სიკვდილს ძალუქს იცოს ხსნის ქმედითი ძალა. მხოლოდ იგი მიანიჭებს ახალ მთლიანობას დაკარგულ ყოფიერებას. ამიტომაც, მალარმესა და პრუსტის, არტოსა და ჟუვის შემდეგ - ანუ მათ შემდეგ, ვინც "ზოროტების ყვავილებს" სულიერ მემკვიდრეებად მიჩნევიან - სიკვდილი სულის მსახურად წარმოგვიდგება ხოლმე ამ საბოლოოდ თავისუფალ და წმინდა სამყაროში.

მას ძალია შესწევს, შეასრულოს სიტყვის დანიშნულება - პოეზიის სასუფეველი დაუშვიდროს ხანგრძლივი ყარობობით დღღალულ რელიგიურ გრძნობას.

თარგმნა მალახვ ხარბაძემ

არჩილი

თეთრი კვადრათი

აზხაცევი ირაკლი ფარჯინის მიღმტაცნიური ციკლიებისათვის

ირაკლი ფარჯინი, მხეხარი, თბილისი

ჭერტრუდა სტაინისათვის აზხაცი დასრულებული სივრცული ფორმა იყო, თვითკმარი ფორმა. და აზხაცი დასრულებულობას კითხვის პროცესში იძენდა იგი. აზხაცი - აზხაცად მხოლოდ კითხვა-მომარაობისას იქცეოდა.

დაიხ, აზხაცი - შინაგანად ჩაკეტილი, და იმავდროულად, მოძიავი კონტურია!

ირაკლი ფარჯინისეული ინვარიანტული ოპუსებიც, ჰერტრუდა სტაინისეული აზხაცებივით იკითხება; განახლებული აზხაცებივით... მათი კომპოზიციური ბურჯები დინამიკურ, თუ გუნებათ, თავისუფლად დეტერმინირებულ მიმართებებში დგინდებიან. საბოლოო ჯამში კი, ეს დეტერმინაცია ხორციელდება იმით მიერ, ვინც სხენებულ ბურჯებს თვალებით ეხიდება და თავისი ციკლური აღქმით ასრულებს მზატკრის მედიაციურ ციკლებს.

აზხაცი თავისებური ზღურბლიცაა, ნახტომისათვის, როგორც ახალი აზრობრივი ტურისათვის მომზადებული ზღურბლი, თუგინდ - ტრამპლინი; და ამაშიც ვლინდება Ab-satz-ის თამაშებრივი მნიშვნელობა.

Satz ვიტგენშტაინის "ლოგიკურ-ფილოსოფიურ ტრაქტატში" ნახტომად ფორმდება.

სურათი ფარჯინისთვისაც ერთგვარი ტრამპლინი იყო, ტრამპლინი, იდეაციურ სივრცეში ნახტომისათვის, ანუ სიბრტყე, მეტაფიზიკური ეკრანის მსგავსად რომ ვკეცხადება და აბსოლუტური სინათლის ჰვავით სასეს მსტიკური გეომეტრიის სახით გვივსებს თვალებს.

ასეთია თვალის მედიტაციური რეფლექსის გზა მსგავსად ვინაცხოვრებს ამ სოფლებში. ასეთია ხარების დასურვლებელი მეტამორფოზებიც და ანამორფოზებიც. თითოეული ციკლური ხატი - გაეღებება, ყოფიერების ახალი მოხილვავა, მისი ხილული ხმის გაგონებაა.

ასევე იჭერს მხატვარი ნიუთების ციკლურ რიტმებს; აი, მისი გვაილები, დაეუწყაო ფარჯიანისეული გვაილები, რომელთა დროც ფეხაკრეფით უახლოვდება ჭურჭლისა და მისი ნიუთიების დროს...

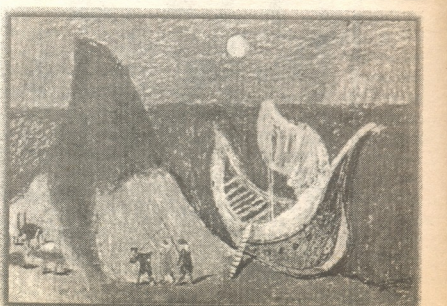
ფარჯიანის მხატვრობა არა ავექტის, ანდა ვევექტის, არამედ, სწორედ, მედიტაციის თეატრია. უცნაური ისაა, რომ რაც უფრო დედება ეს მედიტაცია, მით უფრო დემატერიალიზდება ფერწერული მატერია. ამასობაში სულ უფრო ქრება საღებავის სუნი. მოლბერტი თუ სახატავი დაფაც, მხატვრის მიერ წარმოსადგენი ისტორიული ხდომილობის ელემენტებზე გვეკვინებინან. ეს უკვე ერთგვარი პერსონალური ანტიკვარიატია, რომელიც ისევე ემორჩილება სიმბოლურ ბარტერს, თუნდაც სააუქციონო გაყიდვას, როგორც სურათი ანდა ნახატი.

ფარჯიანის მხატვრობისათვის, რატომღაც მუამ მენანებოდა სიტყვა - "ფერწერული". ალბათ იმიტომ, რომ მისი სურათების ქრონოლოგიური წყობა არასოდეს არაა "გამძლავრი". იგი ფერის ფიზიოლოგიურად არ განიცდის, არასოდეს გვახვევს თავს "მომკვლევ" ფერებს, არასოდეს გვზარავს პერცეპტუალური აგრესიულობით, არასოდეს აჩაღებს ხანძარს. გარკვეული გაგებით, მისი მხატვრობა, ესა კვამლი, ოღონდ საკარლული კვამლი ცვეხლის გავრცელებით - წყლის გარეშე... საერთოდ, წყალი არ იზიდავდა. იქნებ, ამიტომაც არიან ფარჯიანისეული ასევე ხმელეთზე გაბითქიულნი?!

ფერი ფარჯიანთან თეთი ფერწერების ნაწილი უფრო ამოიხილება, გამოსახულების - რაც უნდა არასაგნობრივი იყოს იგი - სახდებრებზე მიგანიშნებს, არც იმ სურათზე, სადაც საგნობრიობა მკვეთრად გამოიხატება და არცააფრთხილად გადის. სხვაგვარად: ფერი როგორც საგნობრივისა და უსაგნოს, მატერიალისა და სულის ზღვარზე მყოფ ფორმათა დინამიკური ჩამნაცვლებული, ამ ფორმათა დამკვეთი ფარცია და მათი პოტენციური გამანდგურებელიც. მხატვარი ამგვარ ფერს პერსექსის ფარის როლსაც აქისრებს და გორვონა - მელდზასაც ათამაშებს.

იგი თავის მასშტაბურ ობჟექტზე კამერული ინტონირების ოსტატად იჩნება; და ეს კამერულობა მისი ლირიკული წინათგონების კამერტინიც, ესაა, თუ პარადოქსული არ იქნება, მისტერიალური სინათგრძობა იმ დაკარგული სამოთხისა, რომელსაც პერმანენტულად ეთხვრება ადამიანი, როგორც მშობლიური წყალში გაირიდებულ, პან-სტალურ მდგომარობას. ეს - მისი სამშენიველის გაორებული ემანაციაცაა, რომელიც მსჭვალავს სულმორთქმელი არტისტის ხმით შეთხზულ პარაბოლურ სამყაროს, სახელდობრ, იმ საკარლურ ტიპოს, რომელშიც ადამიანებიც და საგნებიც საკარლური (თუ ნეოსაკარლური) მისტიკით მკვიდრდებიან.

მარსელ პრუსტის "დაკარგული დროის ძიებაში", უფრო

ასეთი "ეკრანის" წინაშე დგას ვერმერის უკვდავი სურათიდან დეკორატიული, ფარჯიანისეული ქალი, ქალი-გვაილი, მისი მხატვრობის ეს თავისებური სახე-სიმბოლო.

ასეთი სინათლის ჭავლი გადმოედინება ფარჯიანისეული ელემენტებიდან, რომლის პროტაგონისტიც - ადამ კადმონია და არა ოდენ მაგნოვარი, სისხლად კი არა, თეირ სინათლედ რომ იღვრება, აბსოლუტურ, თვალისმომჭრელ სინაოლედ.

იგი უსიტყვოდ მოგვითხრობს ხოლმე ფარჯიანის, მეტიც, მისი ფერწერა თავად გვეკვლინება ისტორიად, ისტორიულმა გადართლილ მჭერად; და სამომავლოდ პროსპექტირებულ მედიტაციადაც.

მხატვარი არა მხოლოდ გაურბის სიტყვებს, არამედ მზერასაც ათავისუფლებს სიტყვებისგან. ჩვენს კულტურულ, უფრო ზუსტად: კულტურულად ფორმირებულ ზედებას ათავისუფლებს დისკურსული ერთეულების ზორ კილისაგან.

ასე გამოითქმავებს ფარჯიანი, როგორც რილკე იტყვოდა, ძაღლის მზერას - მშვიდ, მობოიზებულ, და ისევე და ისევე მედიტაციურ მზერას. თუმცა, რილკე - "ძაღლის მზერას" სეზანისეული თვალის რეფლექსის, სტრუქტურისტული რეფლექსის უნართან აივებება. ფარჯიანისათვის კი, უცხოა ყველაფერი სტრუქტურირება და სამყაროს რეალიზტოლოგიური ხატის ამ წესით "დაჭერა".

ურცელი "ფერწერული" აბზაცებიც უცხო იყო მისთვის, იმპულსური, და მაინც მედიტაციური რიტმიცაო ინტელექტუალურ-რეფლექსიური თანმიმდევრობას ვერ ჰკულობდა. ფარჯიანის მოკლე-მოკლე "წინადადებები", როგორც საგნები თუ საგნობრივ რეალიზაცია პროპოზიციური ფუნქციები თითქმისა, ჩვენს თვალწინ იბადებდა და კვდებოდა; ფარჯიანისეული სატერმორტები სეზანისეული ხილითი კი არ ფუჭდება, ლუბა, არამედ კვდება, თანაც, ჩვენს თვალშივე კვდება, უფრო სწორად, ჩვენს თვალს აკვდება.

საერთოდ, სიტყვები - "დალუბა", "ლობა", "გახმობა" ადამიანური ცხოვრების ლექსიკონიდანაა ნასესხები. ფარჯიანი კი, სულ სხვა "ლექსიკონით" გვეპირებება...

მის სამყაროში დრო თავად საგნის თვითდადგენების პროცესს ერთვის. დროა წყვდიადიდან ამ საგნების გამოთავისუფლებისა და სინათლის სუბსტანციამა ზხიდვის წყარო. ამიტომაცაა, რომ ფარჯიანისეული საგნები დროის ნიშნებს კი არ ატარებენ, არამედ თავად გვეკვლინებიან დროდ, სივრცის ნიშნებს კი არ ფლობენ, თავად გვესახებიან სივრცედ, სინათლის თვისებებს კი არ წარმოუკინებენ, თავად გვეკვლინებიან სინაოლედ, ჩრდილის ხატებს კი არ იმეღვიან, თავად არიან ჩრდილები (და აჩრდილები).

მის სათით პერსონაჟებს არ ამნიებთ სიკვდილი; არც სიცოცხლენ დაჰკარგალებენ. ისინი თითქოსდა სიკვდილით ციხელებენ და სიკვდილის სიციხეში, ამ ერთგვარი ონტოლოგიური ოქსიუმორონით იხანგრბლივებენ ყოფნას.

ზუსტად, ეპოპოს მესხეთე წიგნში ერთი ეპიზოდი მიყვარს. მოხუც მწერალს - ბერგოტს მოვლადური ფერწერის გამოფენისა სურათის შუასაზე უყვებთან. ეს სურათი - "დეღუფტის ხედი", რომლის ერთ-ერთ კუთხეშიც, სხვათა შორის, ყვითელი კედლის მცირე ფრაგმენტია. და ეს ყვითელი კედელი ისეა დაწერილი, რომ მხოლოდ ფერწერის უღამაზეს ადგილად შეიძლება ჩაითვალოს...

მიძიებ დაავადებული მწერალი უკანასკნელ ძალას იკრებს, კარტოფილს მიირთმევს და მიდის გამოფენაზე.

საგულისხმო პარალელია: სურათი, რომლის გამოც ბერგოტი შინიდან გადის, ეტყობა, ივიცეა, რომლის სანახავადაც აპირებს პაპავაში ჩასვლას სვანი, რათა დაამთავროს შრომა ვერმერის შესახებ.

მაგრად, პრუსტის გმირები სპონტანური ორგანიზმები არიან, რომელთა ტოპოლოგიური მარშრუტის წინასწარმეტყველება, ძნელია. სვანი, მიხეზთა გამო ვეღარ მიიჭვ ზაერება პაპავაში. ბერგოტი კი, დაუფიქრებლად გამოდის სახლიდან. თავბრუ გაღლევის კიბეზეც ესხმის, მაგრამ მაინც არ ნებდება.

და აი, ბერგოტი მიუახლოვდება ვერმერს... და პირველად აღიქვამს ყვითელი კედლის იმ ერთი ციქნა მრაგმენტის ჯაღის-ნურ ფაქტურას.

აი, როგორ უნდა მეწერა - აღმოვხდებ მას. ჩემი უკანასკნელი წიგნები ერთობ მშრალია. მათზე საღებავების ფენები ისევე უნდა დამელო, როგორც ამ ყვითელ კედელზეა დადებული.

ესეც - ფერწერის მაგიური "შირილი ონტოლოგია"!

ახლავ ჩახვდება ბერგოტი თავბრუსხვევის მთელ სერიოზულობას. რამდენიმე წუთს გაძლებს ასე, თან მონუსხულივით იძიორებს: "ყვითელი კედლის მცირე ნაწილი..." და წაიქცევა.

ვერმერისეული ყვითელი კედელი - ხდომილებაა, რომელშიც ცვალებადი სამყარო საკუთარი თავის მანიფესტაციას ახდენს.

ორი თანაბარდრებელი ფორნტი - სამყაროს კედლის გარე-

შე და სამყარო, კედლით რომ აღინიშნება - ასე უახლოვდება ერთიმეორეს, უახლოვდებიან, მერე კი შეეზრდებიან, შეესისხლ-ხორცებიან...

ყოველივე ამას "ვერმერის არგუმენტი" შეიძლება ეწოდოს, ონტოლოგიური არგუმენტი!

და ვენტულის სონატისამებრ, ბერგის ინტენსიურობამდე რომ მოკლება, ვერმერის არგუმენტიც, ფერის ინტენსიურობის ხარისხით განიზომება.

"ვერმერის" არგუმენტი" ორმაგი მტკიცების, უფრო ზუსტად: ორმაგი სამხილის საზღვრებში ექცევა. ერთია სამხილი იმ ღვთაებრიობისა, დელფტული მასტრო ქალთა კაბების გასხივოსნებული სიყვითლით რომ შემოვავარებს ხოლმე, მერე კი, სამხილი იმ ბოლოვადობისა, ფიქუმტკიცობისა თუ ღლატისა, მისი სურათების წინა პლანზე გამოტანაილი მოწითალო ხაღიჩე-ბის სიმძიმით რომ წარმოგვიდგება.

აი, ის ყვითელი ფერი კი, "დეღუფტის ხატის" კედლის ფერი, როგორც ბერგოტის სიკვდილის მიზეზობრივი ტოპოსი, თითქოს-და ისტორიის ვეღლანარი ძაფებს კრავს.

ეს ყვითელი ფერი (როგორც სონატის ბეგრა) ნელ-ნელა კრისტალიზდება, წერტილად იქცევა. ოლონდ, თუკი სონატის ბეგრა ისევ რჩება რომანისეულ მოცემულობად, ვერმერის ფერი რომანის ტექსტს, ანდა, როგორც მ.ბახტინი იტყვოდა, "რომანულ სიტყვას" უკვე აღარ ეკუთვნის.

ეს ყვითელი კედელი სამყაროში მყოფობს, სახეზე მყოფობს, და როგორც რომანის ტრანსცენდენტალური წყარო, ვერმერსაც სცილდება, პრუსტსაც და იმათაც, ვინც კითხულობს ვერმერს, ანდა კითხულობს პრუსტს...

ირაკლი ფარჯინისეულ a la ვერმერში, რომელსაც მე - "ქალი კვაზიკავკასიონთან" - ვუწოდებდი, ინსტრუმენტის ჩამანაცვლებელი "კერანი", მასში შთანქმელო ქალის თავ-ისირითურთ, რატომღაც, ყველაზე ღამაზ სითეთრედ მესხება.

თუ მომკლავს, მეც ეგ ქაიქათა კვადრტი მომკლავს, ფარჯინისეული "თეთრი კვადრტი".

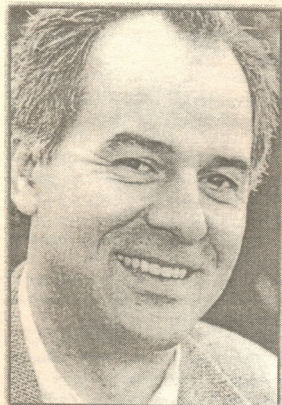
ოლონდ, მანამდე, მეც უნდა გამოვიდე შინიდან და უნდა მოვასწერო, იქნებ, ერთხელაც შევავლო თვალი ამ პოსტმოდერნს.

თუმცა, იქნებ, გამოჩნდეს, ვინმე, მოხუცი მწერალი, პრუსტისეული ბერგოტივით რომ წაიკითხავს ამ ტექსტს, შეჭმამ კარტოფილს, გამოეწევა, გამოვა სახლიდან, მივა გამოფენაზე და ფარჯინისეული "თეთრი კვადრატის" წინ დაეცემა...

აკრილი

ვიკეპედიის შვილი

“ემსკპურსი ფილოსოფიაში”

ედუარდ ჰოპერის სურათი

გერმანელი ფილოსოფოსი ვილჰელმ შმიდი 1953 წელს დაიბადა ბილენჰაუზენში (ბავარიის მხარე, ისტორიული შვაბია). 1980 წლიდან ცხოვრობს და მოღვაწეობს ბერლინში. ფილოსოფიასა და ისტორიის სწავლობდა ბერლინში (ბერლინის თავისუფალი უნივერსიტეტი), პარიზსა (სორბონა) და ტიუბინგენში. 1991 წელს ტიუბინგენის უნივერსიტეტში დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე: “ცხოვრების ხელოვნება ფუკოსთან”, ხოლო 1997 წელს ერფურტში დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია (Habilitation) თემაზე: “ცხოვრების ხელოვნების ფილოსოფიის საფუძვლები”. ვილჰელმ შმიდი პედაგოგიურ მოღვაწეობას ეწეოდა ლაიფციგისა და ბერლინის უნივერსიტეტებში, ერფურტის პედაგოგიურ ინსტიტუტში. ამჟამად კი მოღვაწეობს იენის უნივერსიტეტში.

1992 წლიდან DAAD-ის ეგიდით ვ.შმიდი კითხულობს ლექციებს რიგაში (ლატვია), არის “Letra International”-ის (მადრიდი) მუდმივი თანამშრომელი. აგრეთვე პარიზის “College International”-ის კორესპონდენტი. 1998 წლიდან პრაქტიკულ ფილოსოფიურ მოღვაწეობას ეწევა ციურხთან ახლომდებარე აფოლტერნის ერთ-ერთ საავადმყოფოში. უნდა აღინიშნოს, რომ 1997 წლიდან, ყოველ შემოდგომაზე, ვილჰელმ შმიდი, ასევე DAAD-ის ეგიდით, კითხულობს ლექ-

ციებს მე-20 საუკუნის გერმანული და ფრანგული ფილოსოფიის შესახებ (ჰაიდეგერი, ჰუსერლი, მერლო-პონტი, ვინდელბანდი, ფუკო, ლევინასი), ცხოვრების ხელოვნების ფილოსოფიაზე, გერმანულ რომანტიზმსა (ნოვალისი) და ეკლესიის მამებზე (კლიმენტი ალექსანდრიელი), რომელთა ნააზრევი მის მიერ განხილულია ცხოვრების ხელოვნების ფილოსოფიის თვალთახედვით.

მისი ერთ-ერთი ბოლო ნაშრომია “ცხოვრების ხელოვნების ფილოსოფია” (“Philosophie der ‘Lebenskunst’”), რომელიც პირველად 1998 წელს გამოქვეყნდა გერმანიაში (დღეისათვის უკვე მე-7 გამოცემა გამოსული).

გთავაზობთ პირველ თავს ვ.შმიდის ნაშრომიდან “ცხოვრების ხელოვნების ფილოსოფია”.

გააზრებას. მარტო არ არის; მის უკან მოჩანს განოლილი ნახევრადმშველი ქალი. თავად საწოლის კიდვე ჩამომჯდარა, ის კი გვერდზე გადაბრუნებულია, სახე არ მოუჩანს. სისთუმალზე თმა გადმოშლია. ჩანს, რომ მან მამაკაცს უფრად აქცია ზურგი, შემობრუნებას არც აპირებს, კაცს არ უშვებს, ზის საწოლის კიდვე, საკუთარ თავში ჩაძირული და რაღაცით შეჭირვებული. ხატი ქოჭმანისა. ბუნდოვანი რჩება კავშირი ამ ორ ადამიანს შორის, ბუნდოვანია, არსებობს თუ არა კავშირი საერთოდ. უფრო მეტად ბუნდოვანი კი ის არის, თუ რა საზრისი უნდა ჰქონდეს 1959 წელს შექმნილ სურათს - “ექსკურსი ფილოსოფიაში”.

ცხადია, სექსობრივი როლები განაწილება აქ განმსაზღვრელი არაა. მათი როლები რომ შენაცვლებადია, ეს ედუარდ ჰოპერმა (!) ჯერ კიდევ ათი წლით ადრე აჩვენა, როდესაც 1949 წელს მსგავსი სცენა დასაბა და უფრო გასაგები სათაური დაარქვა: “Summer in the City”. ზედაპირული ყოველდღიურობის მიღმა იმალება მრავლისმეტყველი, არაერთმნიშვნელოვანი სიტუაცია: “თქვენ ხომ იცით, - ამბობდა ჰოპერი, - აზრებით და იმპულსებით როგორ იტვირთება ნა-

იზიზიდი ორი ადამიანის ყოველდღიური ცხოვრებიდან: ჩაღიქრებული, შუბლმეჭმუსნული კაცი საგულდაგულად გაუთოებულ შარვალში მთელი არსებით ცდილობს რაღაცის

ედუარდ ჰოპერი, ზედაპირული ყოველდღიურობის მიღმა იმალება მრავლისმეტყველი, არაერთმნიშვნელოვანი სიტუაცია: “თქვენ ხომ იცით, - ამბობდა ჰოპერი, - აზრებით და იმპულსებით როგორ იტვირთება ნა-

წარმოები.

ამგვარად, შოპერის სურათში "ექსკურსი ფილოსოფიაში" როლების განაწილება და ქალსა და მამაკაცს შორის ურთიერთობა ვი არ არის საინტერესო, არამედ თავად სიტუაცია საინტერესო და სანიმუშო: ნიმუში მერყეობისა ცხოვრების გარკვეულ სიტუაციებში, ნიმუში ცხოვრების შეჩერებისა იმ მომენტში, როცა რაღაც, ალბათ ყველაფერი, ეჭვის ქვეშ დგება და ეს დაეჭვება უკეთესად იქნა განცდილი, სადაც სიყვარულს ექება საქმე.

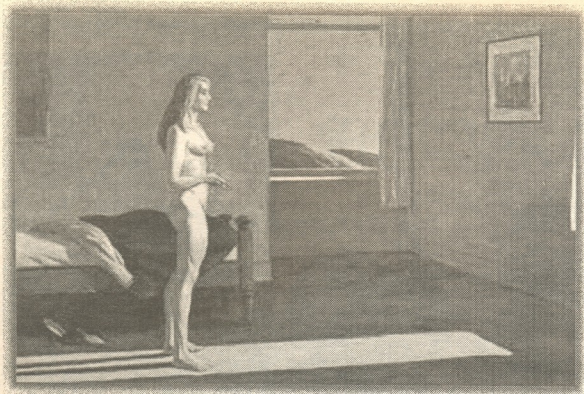
თავიდან ამ ასპექტით მოაზრებული ნახატმა ფილოსოფიაში შესავლის ფუნქცია შეიძლება შეასრულოს, რადგან ფილოსოფიისთვის, როგორც პლატონის "ნადიმშია" წარმოდგენილი, ასეთი ცხოვრებისეული სიტუაცია სიყვარულის ხელოვნების ძიებასა და მნიშვნელოვანი საკითხის დასმის გამოხატავს. ამის შემდეგ ნახატი გააცხადებდა ფილოსოფოსობის წიხის, ნამისყოფით რეფლექსიის შემოსვლას, სხვის მიმართ მტკივნეულ დისტანციას და გამჭრალ ხალისზე ფიქრს, მით გამოიწვევ მიზეზზე დასმულ უღმომბუდე კითხვებს. სამყაროს მიზიდველობა გაქრა და ბანალური სინამდვილე სულ უფრო საგანძობი ხდება. ძაღვი განწყობა, ძაღვი, რომელიც სიცოცხლეს საზრისს ანიჭებდა და ძლიერ აიჭყო ხდება, გაგრძობდება თუ არა ამის შემდეგ სიცოცხლე, ხორციელი ტკიბობის გამოცდილება და სექსუალურ ურთიერთობაზე იცნება წარმოაჩენს სწორედ იმ დამატებით გამოცდილებას, რომელიც სიყვარულისთვის მოუცილებელი წველად რამდენიმე წამადრო ნეტარება განცდილია, მოკვდავობაში შემოქცევა და მარცხი მით უფრო გაგანძობი ხდება, რადგან ეს არის საბოლოოდ მარადიულობიდან დროში. და თუცა თვით ნეტარება ცხადი იყო, შედეგები მაინც მტკივნეულია: მარადიულობიდან განცდილი რჩევი, დროის კანონს ნამითაც ვერ უსწრებდი ხელიდან. ინდივიდი აღმოაჩენს, რომ უკუგადაბრუნება საკუთარ თავში, რეპრეზენტაციის ნაწარმეებს შორის - სამყაროზე საკუთარი წარმოდგენების ნამსწრეებში, სადაც სხვებთან ერთოყვას (Einssein) ასეთი დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. მაგრამ ვინც მშვენიერი ზმანება იხილა, მას უკვე აღარ სურს რეალობაში დაბრუნება.

პლატონის თანხმად, ინდივიდი უნდა უკუიქცეს ხორციელი ტკიბობის გამოცდილებისაგან და მიუბრუნდეს "ჭეშმარიტი მშვენიერების იდეას", რომელიც არასოდეს გაუცურებს იმედს. ასევე ცდილობს ამ სურათის

პროტაგონისტი. მისი პოზა მსგავსაა როდენის "შოაზროვნისა", რომელიც თავს იტყის ჯოჯოხეთის კარიბჭეზე ფიქრს. შემფოთება ნაოჭებით ღარავს პროტაგონისტის შუბლს: უღალატა ხორციელ მშვენიერებას, მის უკან რომ განლილია, ამ თავად ხორციელმა მშვენიერებამ მიატოვა ის რა ნივინი ჰქონდა მამაკაცს გადაშლილი? ეს, როგორც ჩანს, არ არის მნიშვნელოვანი, რადგან ნივინი უკვე გვერდზე აქვს გადადებული. ეს, შესაძლებელია, ფილოსოფიური ნივინიც ყოფილიყო, მაგრამ მისი დიდი სიბრძნე კონკრეტულ სიტუაციაში ვეღარ შევლის. იქნებ, ნივინმა მისცა მნიშვნელოვანი ბიძგი და განაგრძობს მის გაზარებას? ყოველ შემთხვევაში, ის ნივინ აღარ კითხულობს და თავად შოპერს რომ ამ განქნო, ვერასოდეს გაეგებდით, პლატონის "ნადიმშია" ეს, თუ რომელიმე სხვა დაწმარობი, როგორც, მაგალითად, მარკო და სადის "ჟოუსტინა", სადაც ფილოსოფიის ღირადიანი ანთა: და აზროვნება მარად აღდებდა, ღვივდება სიაოვნების მოგიზიბზე ცცხლში. დასავლურ ფილოსოფიაში ეროტიკული მსჯელობის სრულ გაქანებას წარმოაჩენს ეს ნივინები, რომლებიც აერთიანებენ მხოლოდ ის, რომ სიაოვნებებზე (Luste) მსჯელობა ძირეული საკითხია ფილოსოფიისთვის. ამ ორი ვარიანტიდან - ხორციელი სიაოვნებისთვის ზურგის შექცევა და ფანტასტიკურ სიაოვნებაზე ოცნება - საწოდის კიდევ ჩამოყვანილი მამაკაცი ირჩევს პირველს. მიუხედავად იმისა, რომ მან პლატონი "საკმაოდ გვიან ნაეკითხა", როგორც ამას მხატვარი განადობს, ფილოსოფიის

ტრიუმფი აშკარაა. ქალისა და მამაკაცის ყოველდღიური ცხოვრების ამხაველი ეს ეპიზოდი ორაზროვან ხასიათს ატარებს: მარცხნივ - ნახატი ნახატში, "ჩამოჭრილი", მარჯვნივ - ფართოდ გაღებული ფანჯარა, ისიც "ჩამოჭრილი" (საინტერესოა, რომ შოპერი, რომელიც "რეალისტად" ითვლება, საკმაოდ კარგად იცნობდა იმპრესიონისტ დევტას, რომელიც მსგავსი ტექნიკით მუშაობდა). შოპერის ამ სურათში ამოჭრილია ყველის ეპიზოდი ნათელ დღეს - სცენა როგორც გაურთიანებული, ასევე განმარტოებული არსებობისა. ეს ყველაფერი ხდება ოთახის კუთხეში და არ ჩანს არაფერი გარეთ არსებული. მზის კაშვანა შუქი, რომელიც გაღებულ ფანჯარაში იჭრება და მამაკაცის ფეხითი ხალჩისასვით გაფენილა, მოჩანს როგორც დაცინვა შიგნით არსებული უღიმღამო ატმოსფეროსი. მამაკაცი მიშტერენია და დავინილ შუქს - ანარეკლს "ჭეშმარიტი მშვენიერებისას", თითქოს მისთან მისასვლელი დამლეული კიბის ბოლო საფეხურზე იჯვას, როგორც ამს დისტანს აღწერს პლატონის "ნადიმში"(2). მაგრამ დაფენილი სინათლის ანარეკლი არის თავად სინათლე. ასე დარჩა ჭეშმარიტება მისთვის უცხო სწორედ იმ მომენტში, როცა ძლიერ სჭირდებოდა. სწორედ იმ მომენტში, როცა "ნადიმში" დასრულდებოდა. მეფობს სიმშვიდე, მომავლიდენიელი სიმშვიდე, როგორც, საერთოდ, შოპერის ნახატების უმრავლესობაში. არაფერი არ ხდება - შოპერისათვის საცვიტეკური ფორმა ადამიანური გარნიდებულ სიცოცხლისა, High Noon (ზე-

ნიტი; გარინდებული ცხოვრება, რომელსაც აქვს რაღაც შთაბეჭო-ნებელი, დუმილი, ყვირილის ტოლფასი - ძღვევამისილი უძ-ლურება. აქ უვევ აღარ არის დია-ლექტიკა; მხოლოდ ტრავგედია, უტყვი ტრავგედია, რომელსაც პირდაპირ სტრუქტურული შეგვიძლია დავარქ-ვათ, როდესაც ეს ბანალო, თანა-მედროვე სამოსშია გახვეული.

სურათში განსაკუთრებული ყუ-რადლება შეჩერების მომენტზეა გა-მახვილებული. შეჩერება, როგორც წუთი ფილოსოფიას, რეფლექსია, განსახიერებელი მდგომარეობა და ჩა-ფიქრებული კაცით. გარედან შემოჭ-რილ სინათლეში მოახროვან კაცის გამოსახვა, რომელიც ხელოვნების ის-ტორიაში ფილოსოფიის მეტაფორად ცქველდა. შეიძლება იფიქროს, რომ პროტაგონისტი მამაკაცი პრივილეგი-რებულადაა გამოსახული, მაგრამ ქა-ლიც "შეჩერებულია", მალავს სახეს. ჯერ კიდევ ანტიკური ფილოსოფია გვანდის ცნობას ამ შეჩერების უც-ნაურ მომენტზე: ნადიმზე მიმავალი სოკრატე უყვრად ჩერდება რაღაცით დაინტერესებული, მას რაღაცის მო-ზარება სურს და მხოლოდ მოგვიანე-ბით აგრძელებს გზას, მსგავსად პო-პერის ნახატის პროტაგონისტისა, რომელსაც თავისი "ნადიმი" - ქალი, ალბათ, უვევ მიუტოვებია და გაიაზ-რებს საკუთარ გამოცდილებებს. დი-დი სიბრძნის ნივთს ის გვერდზე დებს და თავად სვამს კითხვებს, რადგან სწორედ ეს არის ექსკურსი ფილოსოფიაში: რა გავაკეთო, ამ იქ-ნებ, ცუდად გავაკეთე? რატომ ხდება ეს, როგორ შემიძლია სიტუაციის დაძლევა? როგორ შემიძლია იცხოვ-რო, ან შევცვალო ცხოვრება? ექსკურ-სი ფილოსოფიაში არის იმზე ფიქ-რის დანებება, რაც არის და რაც მომხდარა, ამასთან, ის მოგზაურობის

სავლელადგული მომზადებაა უკიდ-ვანო სამყაროში, რათა გამოვიკვლი-რო და აღმოვაჩინოთ. ესაა ექსკურ-სის საზრისი: "შემდეგ" (Danach), აშ-ვედ დროს, არის "შანამ" (Davor) - თუმცა, "შემდეგ" გამოცდილებას მოსდევს და იგი იმავდროულად გა-მოცდილებამდელიცაა.

ბუნებრივია ვიკითხოთ, გავცხს თუ არა საქმე შოპერის პირად გამოცდი-ლებასთან. რატომ მაინცა და მაინც ეს მოტივი? "შე არ ვიციად ზუსტად, თუ რატომ ვირჩევი ამ ან სხვა სი-უფეტსა" - ამბობდა ის, - მაგრამ ლაბარაკობდა საკუთარ მოტივებზე იმიტომ, რომ ისინი ყველაზე მეტად მოხერხებულნი იყვნენ მისი სულიერი გამოცდილების გადმოცემისთვის. მხატვრისთვის მომზადებულია რო-გორც წვეილის მოტივი, ასევე ის მჭკვემდაყენებელი ცხოვრებისეული სიტუაცია, რომელშიც სიყვარულის გამოცდილების მიღების შემდეგ შე-იძლება აღმოჩნდეს. შოპერის აზრით, სიყვარულის გამოცდილებას ცხოვრ-ებისეული გამოცდილებისათვის განსა-კუთრებული მნიშვნელობა აქვს: "რო-მანტიკულისადმი სწრაფვაში" გაცხადდება, რომ იტყება ერთყოფა-ზე მისთვის ისევე არსებობა, რო-გორც იმედგაცურება. ასე გაბოქვიც-ვა ნახატე ეროსისა და ცხოვრების მეტაფორად და ნათელს ჰყვანს მთი ნინაალმდგომარევი ხასიათს. რაც შე-ეძლომში ბაძებს კითხვას - როგორ შეიძლება ცხოვრება? მხატვარი, რო-მელიც ასე სენტიმენტალურად ფიქ-რებს სიყვარულზე, მტკივნეულად განიცდის როგორც სიყვარულსა და ცხოვრებს შორის ნინაალმდგომბას, ასევე სიცოცხლის საზრისზე დასმულ კითხვებს. სწორედ მას უნდა დაეხ-ტა სურათი, რომელიც სიყვარულის სიცრუეზე გამოაშკარავებს, რადგან დისტანციის /ნაშლა ორთა შორის,

როგორც ამას რომანტიკული სიყვარული გვიპრდება, არ ხერხდება. და თუ ეს შეუძლებელია ორ ადამიანს შორის, როგორ შეიძლება განხორცი-ელდეს ის შემდგომ საზოგადოებრივ გარემოში?

ინდივიდის სწრაფვა პარმონიული ცხოვრებისკენ ამბია. მაშინ, როცა ის სხვაში მოელოდა თავდავინყებებს, მა-ინც საკუთარ თავშია ჩაკეტილი. ეს-სე უნდა ვიცხოვრო მე, თუ არა სა-კუთარ თავთან? ტრავგეკულ კულტუ-რამი არბობს ერთყოფის შეუძლე-ლობის შეგნება (Bewusstsein). თანა-მედროვე კულტურამ კი სცადა ამ შეგნების ნაშლა, მაგრამ ამაოდ. სამ-ყაროში ადამიანი კვლავ ორიენტირე-ბის გარეშე დარჩა: სწორედ ამ შეგ-ნებით აიხსნება მათი მარტოობა, თა-ნამედროვე საზოგადოების ეს უმნიშ-ვნელოვანესი გამოცდილება. შოპე-რისთვის მარტოობის პრობლემა არ არის ბანალური, რადგან მან იცის ეს გამოცდილება და აღიარებს მას მთე-ლი თავისი ნინაალმდგომარევი ბუნე-ბით - მისი სურათი არის როგორც მარტოობის პიში, ასევე მარტოობის გამოცდილების საშინელება. მხატვარი აფიქსირებს მდუმარე, გადაულა-ხავი დისტანციის არსებობას ორ ად-ამიანს შორის, გარინდებული ადამი-ანის ფენომენს, ჩაკეტულს თავის მას-რულობაში, და ეს სასრულობა სას-რულობად მორჩას. სხვის მიმართ დის-ტანციის არსებობის გამოცდილება (რომელიც მინიშნეულია ზურგმუქ-ვეული ქალის სახით) ფილოსოფიის ქეშმარიტი დასაწყისია. ინდივიდები ერთმანეთის მიმართ გაუცხოებულნი არიან და ასე რჩებიან. ესაა მათი არ-სებობისათვის განმსაზღვრელი. რაც უფრო ახლოს არიან, მით უფრო უც-ხონი ხდებიან ერთმანეთისთვის. და გაუცხოება კიდევ უფრო ღრმავდება მაშინ, როდესაც საკუთარი თავის მი-მართ გაუცხოებული ცალკეული ინ-დივიდი გაუცხოებული ხდება ქეშმა-რიტების მიმართაც, რომლისადმი ოდნავი რწმენაც არ შეერჩინა. ცხა-ნია, რომ გაუცხოება ადამიანური ურთიერთობების საფუძველში დევს და მას მტკივნეულად განიცდობს ინ-დივიდები. გაუცხოების თვის ჯერ კი-დევ ანტიკურ ტრავგედიაშია ასახული და ეს თვის, თანამედროვე ფორმით გამოხატული, დღესაც განსვცის საგა-ნია. მის შესახებ საუბრის განახლება სილას აწნავს თანამედროვეობას, რომელსაც უნივერსალური კომუნიკა-ცია და კოულტაცია გაუფუფნებია. ამგვარად, არის შოპერი უქმისიტი? "ალბათ, ასეა", - პასუხობს ის, - "თუმცა, მე არ ვამაყობ ამით".

შოპერის ერთ-ერთი უკანასკნელი სურათია "ორი კომედიანტი", რომე-

ზანა უჩუაველი

და-და-და-დააა!

ჩვეული საზოგადოება ჩხის ქვეყნის ერთადერთი საუკეთესო სასტუმროს დარბაზში ქალბატონი შევარდნაძეების უკან და სულში ყველას დანომრილი "პრეზერვატივი" უჭირავს. ამ საქმეში ჩვენი ყველაზე კომპეტენტური მეცნიერი, ადამიანის რეპროდუქციის ს/კ ინსტიტუტის დირექტორი, პოფუგორი არშილ სიმაშუროძე ტრიბუნლიდან განმარტავს, რომ ეს "პრეზერვატივი" კი არა, "კონდომია". მართალია, არც "კონდომია" ქართული სიტყვა, მაგრამ ქვეყნის დასავლური კურსიდან გამოდინარე, რუსულ "პრეზერვატივს" ჯობია. დარბაზის დიმიტანდრევი რეაქცია კიდევ ერთხელ ცხადყოფს, რომ იქ, სადაც არის საერთაშორისო ამერიკა, არაფერი ესაქმება რეაქციულ რუსეთს. თუმცა, სწორედ ჩრდილოელი "სოსდევების" უაზვარი სამსახურის შედეგია ჩვენი ტემპერამენტის საქვეყნოდ აღიარება და სექსუალური ბაზნის პერსპექტივულობა, რომელსაც დღეს ამერიკა ითრევს "კონდომებითა" და კონტრაცეპტივებით. რა გაეუჭობა, პოლიტიკა ულმოებელია.

ბიზნესის ამ ფორმას ამერიკელებმა უწოდეს ოჯახის უაზრთიულობის ხელშეწყობის კამპანია - "ვიზუორი ერთმანეთზე", - რომელიც მომზადდა აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს დაფინანსებით. კამპანიის მიზანია მოსახლეობის სექსუალური განათლების დაწყება არასრულწლოვანი ასაკიდან, ჩასახვის საწინააღმდეგო საშუალებების რეკლამირება, უსაფრთხო სქესის პროპაგანდა და "კონდომების" წარმოჩენა, როგორც თანამედროვე ადამიანის ჯიბის აქსესუარისა. როგორც ჩანს, სქესთა შორის კომუნიკატიულობის ამ პატარა ხილის გარეშე დარვინის ევოლუციის თეორიას უქვევლი კრახი ემუქრება.

ხვატა შორის, სასტუმრო "შეტეხში", სადაც აღნიშნული კამპანიისადმი მიძღვნილი საზეიმო ცერემონიალი გაიმართა, არაფერს უკითხავს, რატომ არ მოუხდენს ქართველმა ენათმეცნიერებმა აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს დაფინანსებით ჩვენი ქარტაშს, რომელსაც რკინის მძივან განსხვავებით, იარაღს სწორედ ბრძოლის წინ უკეთებენ. კალამს აწითლებს იმ საღამოდან გამოყოფილი ჩვენი სითამაძე, რომელიც ცივილიზაციის ისე გაუწყვრთნია, ყოფილი სირცხვილი მსთან არარაობა გამხდარა.

იმის მიუხედავად, რომ დარბაზი მორთული იყო საპაპრო ბურთებით და ყველასთვის გამზადებული ღალაზი საჩუქრებით; რომ მდევრობითი სქესის მათგრობო და არასამთავრო-

ლიც მან 1965 წელს, სიკვდილამდე ორი წლით ადრე დახატა: წარმოდგენა დამთავრებულია, კომედიანტები სცენაზე დგანან და თავს უზიარნი მაყურებელს. აღსანიშნავია, რომ სურათის პერსონაჟები განასახიერებენ თავად შოპერსა და მის მუღულეს, ვისთანაც მხატვარმა არსებობის კომედიურობა გამოსცადა, და ასეთი სახით გამოვემშვიდობა (უნდა აღინიშნოს, რომ მხატვარმა თავისი თავი და მუღულე გამოსახა ჯერ კიდევ 1917-20 წლებში შექმნილ სურათში "წვეილი სცენაზე", სადაც აღმეცილია მათი ერთობლივი გამოსვლა ცხოვრების სცენაზე).

ამგვარად, სიკვდილი ზეიმობს არსებობის კომედიურობაზე, როგორც ადამიანებს შორის არსებულ ტრაგიკულ გაუცხოებაზე, ასევე მისგან თავის დაღწევის კომიკურ მცდელობაზე. შოპერი, უკანასკნელად მიაპყრობს "გარედან" მზერას საკუთარი არსებობის ინსცენირებას, მზერას, რომელიც საკუთრივ, ცხოვრებაში ორიენტირების ელემენტია. კომიზმი კი ისაა, რ იმ ინდივიდები, ჩვეულებრივ, თავიანთ არსებობას (Existenz) "გარედან" ჭეუტებენ მხოლოდ წამიერად, მაშინ, როდესაც ცხოვრების სცენიდან ჩამოდიან.

გერსანულდის თარგმან მარინე შპრაჰჰჰ

(1) ედუარდ შოპერი - ამერიკელი მხატვარი (1882-1963), ამერიკული რეალიზმის წარმომადგენელი. 1901-1906 წ. სწავლობდა ჯერსერის ნიუ-იორკის ხელოვნების სკოლაში. მასზე დიდი გავლენა მოახდინეს ევროპულმა მხატვრებმა - დიეგო ველასკესმა, ფრანსისკო გოიამ, ოსორო დომიგო, ედუარდ მანე. შოპერის ნახატები ასახავს მე-20 საუკუნის ამერიკულიათვის დამახასიათებელ განსაკუთრებულ მგრანობილობას: განმარტობისაკენ სწრაფავს, მელანქოლიას და მარტოობას.

(2) პლატონის "ნადიმში" სოკრატე იქ მოფით უამბობს მანტილი მოგვი ასულის დიოტიმას მონათბობის, რომლის თანახმადაც, ვინც მშვენიერების ყველა საღებურს თანმიმდევრობითი კანსჭერვტს, ზიარების ზღვარს მიღწეული ანაზღულად იხილეს: კანსაოიარ მშვენიერებას, კროზოდ, აბსოლუტურ მშვენიერებას. "ჭეშმარიტი გზა სიყვარულისა, რომელზეც თვითონ მიდის, ან მოძღვარს მისდევს, ესაა გზა მშვენიერ საგნათგან უმჯობეს მშვენიერებაზე თანდათანობითი გადასვლისა და თითქოს, საღებურების მოჭვებაო კობისას, ერთი მშვენიერი სხეულიდან ორზე ორიდან კი ყველა მშვენიერ სხეულზე უნდა გადადიოდეს კაცი, მშვენიერ სხეულთაგან - მშვენიერ საქმეებზე, მშვენიერ საქმეთაგან კი მშვენიერ მოძღვრებებზე, რათა აბრეივად ეზიაროს იმ მოძღვრებას, რომელიც სხვა არა არის რა, თუ არა მოძღვრება აბსოლუტური მშვენიერების შესახებ (პლატონი "ნადიმში", თბ.1964, გვ.63).

კარტი

ბო საზოგადოება ერთად უკრავდა ტაშს ანონიმური რეპროდუქციული კაბინეტების სარეკლამო რგოლებს; რომ ქართველ და უცხოელ პროფესიონალებსა სპერეზენტაციო გამოსვლებს ბუკვლდ ასვამდა ხელმედა-კაბინეტული ფოკუსნიკის "ტრაზ-წიბილო-წიბილოზ", "კონდომები" ზეიმზე ქვეყნის პირველი ქალბატონების დასწრებით გამოწვეული უხერხულობა ბოლომდე მაინც ვერ გაწყვლდებოდა, რომ არა საღამოს გამაღალღონება ცოცხალი დათო ევეგნიბით.

ვისაც არ უნახავს ევეგნიბის ბათინკები, ის ვერ მიხვდება, რას ნიშნავს ცოცხალი დათო ევეგნიბი - დროს და კლიმატს ენის გამოყოფით დაშორებული ბენდენა.

ევეგნიბის ბათინკები, ყოველგვარი დამცავი საშუალებების გარეშე რომ აწვევბიან როიალის ნატიფ პედლებს, ჯავიუბს ჰვანან, განსაკუთრებით მაშინ, როცა თავისი უზარმაზარი ფართობით ბუერის განმავრცობელ უნაზეს კორდეს ემზობიან და ისე აპანგებენ, როგორც თავადის ნაცილარ მარგოს ამინორებდა შავი უხეშობა.

მორჩილების ამ ამოუწონებ ექსტრაზში ნაშობმა მუსიკამ დარბაზი ისე გარინდა, რომ ზელჩანთებში ჩალაგებული "კონდომებიც" დაავიწყა (ფაქტია ჯიუტი, თორემ აქ არაფრით მოქმედნაბით ამ ზედმეტ ტონას). მაშინ, როცა ევეგნიბის კომპოზიტორობა სქელძირიან ყინვაგამძლე პლატფორმებზე იდგა და უსაბულობდა, ხოლო მისი კლოუნისებურიიანი ბათინკები (პლატფორმები) გართობული ტყაპუნით დირიჟორბდენ, საერთო პარმონიაში მოულოდნელად შეიჭრა სიკვდილის - "და-და-და-დაა!"

პუანტებზე მოფარფატე ევეგნიბის მუსიკაში ბეთხოვენის ეს აკორდი ისე ეხერდა, როგორც ბრჭყალებში ჩასმული "კონდომი" ზემოთა აბზაცები, მაგრამ დარბაზმა იგი ვერ შეამჩნია, ან შეამჩნია და მხოლოდ მოხდენილ აქსესურად მიიღო. ასე რომ არ ყოფილიყო, ის ტაში, ამ ნაწარმოების შესრულებას რომ მოჰყვა, ცრემლად უნდა ქცეულიყო და დარბაზი ბოდიშის მოხდის შემდეგ დაშლილიყო, სიკვდილისათვის მზადების მიზეზით.

ევეგნიბემ სწორედ ეს გვიმაჟორა: თქვენ ცხოვრობთ, როგორც უკვდავნი; დაკუბზურობთ, როგორც ბეკეკა და ივიწყებთ ყურისბირში ჩამგებულ სიკვდილს, თუმცა იცით, რომ იგი ყოველ ყურის ძირშია.

დარბაზმა ოვაციებით უპასუხა: კი, მაგრამ დათო, რა ჩვენი ბრალია, თუ შენ თავად გვიითლი ამ ცხოვრებას უღამაზეს ნოტებად და იმ ყურებსაც გვივებს, რომლის ძირებშიც სიკვდილია მიჭაობებული.

ო, ეს საკადრისი პასუხი იყო, - თავი დაუკრა დარბაზს ევეგნიბემ, - ამიტომაც ვეცადე ჩემი "შეცდომის" გამოსწორება სიკვდილის აკორდებით; მაგრამ ყველაფერს მე ნუ დამაბრალებთ, ნახეთ, იქნებ ყურები გვიორღით გაქვთ გამოტენილი და არა ნოტებით.

ენახავით, მაგრამ რა დროს გვიორღი და სიკვდილია, როცა ხელში დანომილი "კონდომები" გვიჭირავს და ლატარიაში პრიზებს ვივებვს; როცა რეპროდუქციულ კაბინეტებში დარეკვა და ჩასახვის საწინააღმდეგო კონსულტაციების მიღება უფასოა; როცა ოჯახის დაგვემარება ისე შეიძლება, რომ ყველაფერი წინასწარი გაანგარიშებით მოხდებდა და გვემის გადაჭარბება არასოდეს შეგვეწუხებს; როცა აბორტის შესახებ ყველაზე ლიბერალური კანონი მუდამ დავგვიფარავს ჭირვეული ჩანასახებისგან, მსოფლიოსთვის რომ ზედმეტი პრობლემების შექმნა უნდაო...

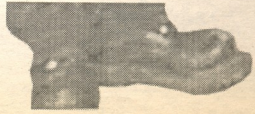
და მაინც, რატომ შეაწუხა ევეგნიბემ ბებერი ბეთხოვენი! მით შეტყუეს, რომ სახეობა ცერემონიაზე მოსვლა და სიკვდილის აკორდებზე აპლოდისმენტების მიღება, მთლად ტაქტიანი საქციელი არ უნდა იყოს. კარგი, ეს ბენდენის და ბათინკების ბრალია ამ სიცხეში; მაგრამ ჩვენ რაღამ გადაგვრია, ტაშს რომ უეკრავდით.

კარგად უნდა გავიხსენოთ ის მუსიკა, ყველაზე მეტად რომ დავაოვავით.

ევეგნიბე თავისი ჯგუფით სცენაზე კი არა, ჩვენს ცხვირწინ, პირდაპირ დარბაზში უკრავდა და ისე ახლოს იყო, რომ ყველაფერი კარგად ჩანდა, მისი დაკბილული ნაკვალევიც კი. ბუერები დაბადებისთანავე გაუბობდნენ მათგნის გონჯ ბათინკებს და რაც უფრო სცილდებოდნენ, მით უფრო თავისუფლდებოდნენ და იწმინდებოდნენ. ბოლოს მიწველი კავშირი საერთოდ ირღვეოდა და ბუერები მუსიკად იტყობდნენ. იქ უკვე აღარ ჩანდნენ გუდიანი კაცები და მხოლოდ ჩვენნი ბავშვობა იწვა მზით გამობარ დედის კალთაზე. ის იყო, პანგებზე მოლოდინე თითირი ხომალდიც გამოჩნდა და ჩვენ უკვდავებაში შესასვლელად მოეშვალები, რომ მოფარფატე მუსიკა შეწყდა და ვიცავამ დავვიდალანა, მე თქვენ განახებთ უკვდავებასო. გავიხედეთ და ხომალდის ქიშხე მეკობრეების დროშის ქვეშ ევეგნიბის ბათინკები დავიანგებთ, რომლებიც ზარბაზნიბიან გვესროდნენ ჩვენივე ხორცებს.

"და-და-და-დაა!" - გაილეგა გრუხუნმა და ხომალდი ნაბირო მოაღვიდა. სასწრაფოდ დავიწყეთ ჩვენს ნაჭრებში შეძრობა და როცა ყველა ხელახლა განგზორციელოდით, მაგარი ტაში დავუკრით და პუანტებთან მუსიკა მოვითხოვეთ. აბა, რა უნდა გვექნა?! "შეტყუხნი" ვიყავით და ალა ფურმეტი გველოდა, თანაც, ევეგნიბე თავს გვიკრავდა.

ბრემლი

ჭაჭიხის პაკეტი

ვლექსანდრე ჭაჭია მოსკოველი პოლიტიკოლოგი. ქართველი პოლიტიკოსების დიდი ნაწილი მასზე საკმაოდ ირინიულად საუბრობს. შესაძლოა, იმის გამო, რომ ალექსანდრე ჭაჭია ქართველი პოლიტიკოსების თვალსაწიერში მხოლოდ "ზოგჯერ, განასუთრებულ შემთხვევებში ჩნდება, ძირითადად კი უცხო პოლიტიკურ ორბიტაზე ბიზანდრობს. ჭაჭიას აქტიურობა, როგორც წესი, საქართველოში არჩევნების წინა პერიოდს ემთხვევა.

თავად ალექსანდრე ჭაჭიას განმარტებით, ქართველი პოლიტიკოსებიდან მას ახლო ურთიერთობა აკავშირებს ასლან აბაშიძესთან და ჯუმბერ პატიავჭილაძესთან. თუმცა, ჭაჭიას ინტერვიუებიდან ისიც ირკვევა, რომ მას საქმიანი ვიზიტები ჭკინია საქართველოს პრეზიდენტთან ედუარდ შევარდძელსთან და საქართველოს ეკონომიკოს-პატრიარქთან ილია მეორესთან.

მართალია, ჭაჭია საკუთარ თავს მოკრძალებით "პოლიტიკოსს" უწოდებს, მაგრამ სინამდვილეში იგი ერთადერთი პოლიტიკური ფიგურაა, რომელიც ხანგრძლივად და დაიწინებთ ამტკიცებს, რომ ამჟამინდელი სახელმწიფო კურსის დამოუკიდებელი საქართველოსთვის უფრო მტრად, ჭაჭია ერთადერთი ადამიანია, რომელიც მწყობრად და საჯაროდ საუბრობს იმის შესახებ, თუ რა მიმართულებით უნდა შეცვალოს სახელმწიფო კურსი, რათა ქვეყანა გადარჩეს.

გაუგებრობის თოიდან ასაცილებლად აქვე უნდა ითქვას, რომ ჭაჭია უპირისპირდება იმ სახელმწიფო კურსს, რომელიც დეკლარირებულია, მაგრამ რეალურად არ ხორციელდება; არსებითად, იგი უპირისპირდება საქართველოს განვითარების დასავლურ ვექტორს.

ჭაჭიას კონცეფცია ერთი წინადადებით ასე შეიძლება ჩამოყალიბდეს: საქართველოს ამერიკა დაღუპავს, რუსეთი კი გადაარჩენს.

პოლიტიკით დაინტერესებული მკითხველი უსათუოდ იფიქრებს, რომ ეს "რეცეპტი" საბოლოო არ გამოიჩინება, რადგან, კარგა ხანია, სწორედ ამას ამტკიცებენ ვახტანგ გოგუაძე, ვალერი კვარაცხელია, პანტელეიმონ გიორგაძე და ავთანდილ მარგინი. მაგრამ მათთან ალექსანდრე ჭაჭიას შედარება არ შეიძლება, რადგან ამჟამა პირობებისგან განსხვავებით, ჭაჭია საუბრობს არა რუსეთზე, არამედ - საქართველოზე, თანაც, საუბრობს არა "ზერულედ და ლოზუნგებით, არამედ - მწყობრი კონცეფციით ქვეყნის განვითარების ალტერნატიული კურსისა და ფუნქციის შესახებ.

ალექსანდრე ჭაჭია ერთადერთი პოლიტიკური ფიგურაა, რომელიც საკმაოდ პირდაპირ იცავს რუსულ ინტე-

რესებს და იმედგარეულად ახერხებს, ეს ყველაფერი ქართული ინტერესების დადავად "აყლაპოს" საზოგადოებას.

მისი კონცეფციის სიმწყობრის დიდწილად ის ფაქტორი განაპირობებს, რომ ქვეყანა მართლაც ყოფნა-არყოფნის ზღვარზეა; საქართველოს უმოწყალოდ ძარცვავს ყველა, ვისაც კი ამაზე ხელი მიუწვდება; ხელისუფლების უდიდესი წარწილი კი საქმით ამტკიცებს, რომ მისთვის საქართველოს დამოუკიდებლობა აბსოლუტურად არავითარ ღირებულებას არ წარმოადგენს.

ამ პირობებში ჭკვიანი და ღრმად ინსტრუქტიული კაცი - ალექსანდრე ჭაჭია - მშვენირად ახერხებს, რომ საზოგადოების უკმაყოფილება თავის ინტერესებს დაუქვემდებაროს.

ბოლოსას "პაკეტის" ცნებაში ქართულ პოლიტიკაში პირობითი მნიშვნელობა შეიძინა.

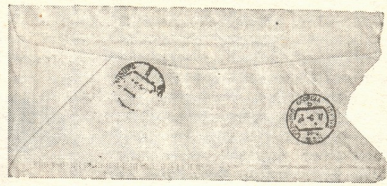
იმ შემთხვევაში, თუ რამდენიმე პოლიტიკური საკითხი მჭიდროდ უკავშირდება ერთმანეთს და ერთი მთლიანი პრობლემის სხვადასხვა ნახაგს ქვსის, პარლამენტში ამბობენ, რომ ამ საკითხების განილვა "პაკეტში" საქირო.

ზოგჯერ პარლამენტარები "პაკეტში" იხილავენ იმ კანონთა ერთობლიობას, რომლებიც ერთი პრობლემის სხვადასხვა ასპექტს ეხსენიან.

მათგანობის დამტკიცების წინ ასეთი წინადადებაც გაისმა: ხომ არ დაგვეტყვიან პრეზიდენტის მიერ წარმოდგენილი მიელი მთავრობა "პაკეტში" და შეუდგ მათთვის ასვე ერთიანდ მოვეთხოვა პასუხი.

დღევანდელი ჩვენი წერილის თემაც "პოლიტიკურ პაკეტზე" გაერთიანებული საკითხების კრაზობლობაა. პირობითად მას შეიძლება ვწოდოთ "ჭაჭიას პაკეტი".

ბოლო გაუჩინარების შემდეგ ალექსანდრე ჭაჭია ქართულ პრესაში გამოჩნდა სამი კონცეპტუალური ინტერვიოთ, რომლებიც განთობა "ასავალ-დასავალში" ზედიზედ გამოქვეყნდა 22 მისიდან 5 ივნისის ჩათვლით. ინტერვიუებს არჩია პასუხი სათაურში დასმულ ორ მთავარ შეკითხვაზე: "რამ დაგვტყავს?" და "რა გადაგვარჩენს?" ინტერვიუებში პირდაპირი პასუხი გაცემულია მხოლოდ პირველ შეკითხვაზე - "რამ დაგვტყავს?". რაც შეეხება მეორე შეკითხვას - "რა გადაგვარჩენს?" - ეს განასუთრებული თემა და პასუხიც ორსახაა: პირდაპირი და

ირიბი. ამ კითხვაზე ირიბი პასუხია საშობავლო მოქმედების ჭაჭიასული გეგმა, რომელსაც პირობითად შეგვიძლია ვუწოდოთ "ჭაჭიას პაკეტი". ხოლო პირდაპირი პასუხი შეკითხვაზე, თუ რა გადაგვარჩენს, გადიდებული შრიფტით არის დაბეჭდილი ჭაჭიას კონცეფციის ბოლო აბზაცში: "პოლიტიკური და ეკონომიკური სტრატეგიის შეცვლა გარდაუვალია".

ალბათ, თითოეული ჩვენგანი დაფიქრებულა ჩვენი ქვეყნის პოლიტიკურ ინტელ პრობლემებზე: რა ღუპავს საქართველოს - ცუდი მთავრობა? ცუდი პარლამენტი? ცუდი პრეზიდენტი? ცუდი საზოგადოება?

ალექსანდრე ჭაჭიას კონცეფციით, საქართველოს ღუპავს "გლობალიზაციის" ამერიკული თეორია, რომლის თანახმად, "მსოფლიო მართვის ცენტრი ვაშინგტონში უნდა იყოს".

ვიდრე თბრობას გაეგვრძელებდენიდა, ჩვენი ურწილის მკითხველს ვთხოვო, არ დაივიწყოს სიტყვა "გლობალიზაცია" და თუ მას სადმე ყურს მოჰქრავს, ასხოვოს, რომ ეს სიტყვა "ჭაჭიას პაკეტის" პაროლია. პირდავად ავ აცადებთ სიტყმის ერთ-ერთ ინსტიტუტში უკვე მოვისმინე, რომ, თურმე, "საქართველოს უპირველესი მტერი გლობალიზაციაა"; თანაც, მოვისმინე ისეთი ადამიანისგან, რომელსაც წარმოადგენს არა აქვს "ჭაჭიას პაკეტი".

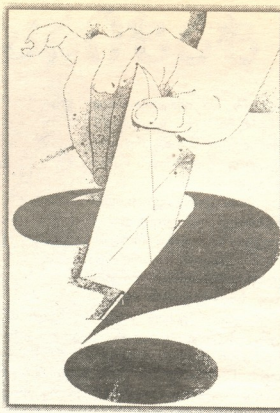
მამ, ასე: ალექსანდრე ჭაჭიას კონცეფციის მიხედვით, ის, რაც ბოლო წლებში საქართველოს დაატყდა თავს, კარგად გააზრებული პროცესია. კერძოდ, საქართველოს დაღუპვის გეგმას საფუძვლად უდგავს გლობალიზაციის ამერიკული თეორია, რომელიც ითვალისწინებს მთელ დედამიწაზე ერთიანი წესრიგის, ერთიანი პოლიტიკური და ეკონომიკური კანონების დამკვიდრებას.

იქის გამო, რომ რუსურსების მსოფლიო მარაგი შეზღუდულია, ამერიკა თავისი დოვალთის შესაწარმუნებლად ცდილობს, სუსტ-მა და ლატაკმა ქვეყნებმა არ გაიუმჯობესონ მდგომარეობა, რადგან, თუ ღარიბი ქვეყნები

მოსახლეობა გამდიდრდა, მდიდარ ქვეყნებში მოხმარების დონე შემცირდება. ამიტომ, გლობალისტების ამოცანაა, რაც შეიძლება მეტ ქვეყანაზე გაავრცელონ თავისი გავლენა და არ დაუშვან ლარები ქვეყნების გამდიდრება. სწორედ ამ მიზანს ემსახურებიან საერთაშორისო ორგანიზაციები: სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაცია და სხვები, რომლებიც მათ ხელში ჩაეგარდნილ ქვეყნებს ისეთ პირობებს უკარნახვენ, რომ მათი გიწვითარება პრინციპულად შეუძლებელი ხდება.

მაგრამ გლობალისტები, როგორც ნუსი, წინააღმდეგობას აწევენ ძირძველი მოსახლეობის მხრიდან, რომელიც ეროვნულ თვითშეგნებას იცავს და ეროვნული წარმოების განვითარებაზე ზრუნავს. ამიტომ, მკვიდრი მოსახლეობის წინააღმდეგ, გლობალისტები ყველა ქვეყანაში ადგილობრივ "შეხუთე კოლონას" ეყრდნობიან. საქართველოში "შეხუთე კოლონა" ეგრეთ წოდებული "რეფორმატორების" გუნდი და მათი მხარდამჭერი ინტელიგენციაა. მათი ხელისუფლებაში მოსვლა გლობალიზაციის მსოფლიო გეგმის ნაწილია. რასაკვირველია, "შეხუთე კოლონას" პატრონობის ნიშანყალი არ გაჩნდა. მათ ანტიეროვნულ საქმიანობას განაპირობებს მათივე წარმოშობა (გეოლოგებმა არქაოლოგი წარმოაშალა), კოსმოპოლიტური ცნობიერება, ინტელექტუალურ-ზნეობრივი განუვითარებლობა, ანომალური მიდრეკილებები და ფსიქიკური გადახრები. ჭაჭია კიდევ უფრო აზუსტებს ამ ბოლო ფრაზებს და განმარტავს, რომ ისინი, ვისაც "ახალგაზრდა რეფორმატორები" დარქვენ, არიან "შეძახები, მომხივქსუალისტები და ა. შ.". ზოგიერთი მათგანი: ანტიკლერის მიერ დაქირავებული ანტიტურაბ, ზოგს კი ვულუბრევილოდ სჯერა, რომ "ყველაზე ჭკვიანი, კვილი და საქართველოზე მზრუნველი ადამიანები ეროსა და ნატოს თანამშრომლები არიან". აქ უნდა შეეჩრდეთ და განემართოს: ჭაჭიას ენა პირდაპირ უპირისპირდება იმ ადამიანების ენას, რომლებსაც საქართველოს დამოუკიდებლობა სერიოზულ ღირებულებად მიიჩნიათ.

მაგალითად, ჭაჭიას ენაზე საქართველოს გადარჩენა უკნა ამერიკისთვის ხურგის შექცევის და რუსეთისკენ შემობრუნებას, ადამიანურ ენაზე კი ამას საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვა ჰქვია. ჭაჭიას ენაზე, ამერიკა საქართველოს დაქინებას აპირებს რადენინეტი პრინციპული პოზიციის მოგებით.

თუ ქართველობამ ეს პოზიციები დათმო, ესე იგი, მისი დაღუპვა გარდაუვლია.

ადამიანურ ენაზე, რაკი ჭაჭიას მიზანია საქართველოს სტრატეგიული კურსის და ფუნქციის შეცვლა, ამიტომ, ის საკითხები, რომლებიც მისთვის სამეცნიერ-სასიღვცო მნიშვნელობისაა, არსებითია საქართველოს დამოუკიდებლობისთვისაც, ოღონდ - პირუკუ: თუ ჭაჭიას თანამაზრებელმა თავისი გაიტახებს, ეს საქართველოს სახელმწიფო კურსის შეცვლით დასრულდება.

ამიტომ, ის საკითხები, რომლებიც "ჭაჭიას პაექტში" წარმოდგენილი საქართველოს გადარჩენის გეგმის სახით, სინამდვილეში, მისკვიდან ჩამოტანილი მწყობრი იდეოლოგიის ნაწილია, რომლის მიზანია რუსეთის გავლენის სიღრცის გაფართოება საქართველოს ხარჯზე. სამწუხაროდ, ამ იდეოლოგიის ხორცშესხმაში ბევრი ისეთი ადამიანია ჩართული, რომელსაც გული შესტკივა თავის სამშობლოზე და რომელსაც ჭაჭიას გავრისთვის ყურცი კი არაოდეს მოუყრავს.

"ჭაჭიას პაექტის" ძირითადი საკითხები, ანუ საკითხები, რომელთა მოგება აუცილებელია საქართველოს გადარჩენაზე, ესე იგი, სინამდვილეში, დღევანდელი სახელმწიფო კურსის შესაცვლელად, ასე შეიძლება ჩამოყალიბდეს:

1. გლობალისტებისთვის მთავარი დობროკობაა ცალკეული ქვეყნების ეროვნული ინტერესები, მოსახლეობის ეროვნული თვითშეგნება. ამიტომ, საქართველოში "შეხუთე კოლონას" ანუ ეგრეთ წოდებულ "რეფორმატორებს" დავადებული აქვთ, პირველ რიგში ებროლოგი ქართულ ეროვნულ კულტურას და ტრადიციებს, ქართულ თვითშეგნებას.

ესე იგი, ქვეყნის გადასარჩენად, მოსახლეობა უნდა დაუპირისპირდეს "რე-

ფორმატორებს".

2. ეროვნებით არაქართველი და ცნობიერებით კოსმოპოლიტი "რეფორმატორები", ამერიკელების დავალებით, ქართველებს ართმევენ ქართველობას. სწორედ ამ მიზნით, მათ ყველა სახის მოწმობიდან ამოიღეს გრაფა ეროვნების შესახებ. "ვინ იფიქრებდა ჯერ კიდევ 10 წლის წინ, რომ დამოუკიდებელი საქართველოს ხელისუფლება საკუთარ ეროვნულ სახელმწიფოში ეროვნებას გააუქმებდა?"

ესე იგი, მოსახლეობამ "რეფორმატორებს" არ უნდა მისცეს უფლება, რომ მათ გააუქმონ ეროვნების რეკვიზიტი პირადობის მოწმობები.

3. "რეფორმატორები" ებრძვიან მართლმადიდებელ ეკლესიას, რადგან იგი ღრმად ეროვნულია. "მართლმადიდებელი ერი ნაღვლებად ემორჩილება უცხო გავლენას და ყველანაირად ცდილობს თვითიყოფადობის შენარჩუნებას. შესაბამისად, ჩვენმა "შეხუთე კოლონამ" სათანადო მითითება მიიღო და დღეს მართლმადიდებელი ეკლესია, მართლმადიდებლური ტრადიციები ოსტრუქციის, დაცინის, დამცირების ობიექტად იქცა. პარალელურად, ნებისმიერ, ყველაზე ანტიკომუნური სექტებისთვისაც კი გზა ხსნილია."

ესე იგი, მოსახლეობამ "რეფორმატორებისგან" უნდა დაიცვას მართლმადიდებლობა.

4. "შეხუთე კოლონას" ანტიეროვნული საქმიანობის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა "ქართული ისტორიისა და კულტურის იმ მოდერნიზაცია დისკრედიტაცია, ვის სახელებთანაც არის დაკავშირებული ეროვნული თვითშეგნების, ეროვნული სულისკვლეობის განვითარება. ამ თვალსაზრისით, ფრიად დამახასიათებელია "რეფორმატორთა" დამოკიდებულება ილია ჭავჭავაძის, აკაკი წერეთლის, ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და გალაკტიონის მიმართ."

ესე იგი, მოსახლეობამ "რეფორმატორებისგან" უნდა დაიცვას თხოვრებულსაყრდენი ქართული ლიტერატურა.

5. საქართველოს ეკონომიკის ნგრევის მიზეზი უფრო მნიშვნელოვანეფელომითია, ვიდრე წინადა ეკონომიკური. "ქვეყნისა თუ დარგის ეკონომიკურ მდგომარეობას განაპირობებს საქართველოსთვის თავის შინავეული პოლიტიკა და ბარა - მთავრობის შემადგენლობა. მთავრობის შემადგენლობის არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს."

ესე იგი, მოსახლეობამ "რეფორმატორების" უსამართლო აგრესიისგან უნდა დაიცვას მთავრობა.

ჩემი მიზანი, ცხელია, არ არის ჭაჭიას იდეოლოგიის პროპაგანდა. მეთვის-

ველი ადვილად მიხვდება, რომ "ჭაჭიას პაკეტი" თავმოყრილი თემები დღეს უკვე საკმარისად აქტიულოვდა საზოგადოებისთვის. ყველაზე მთავარი ისაა, რომ "ჭაჭიას პაკეტი" საინფორმაციო ყოფს ორ შეურიგებელ იდეოლოგიურ ბანაკად: პატრიოტიზმად და კოსმოპოლიტიზმად. ეს თემები - კოსმოპოლიტიზმისგან ერთგნების, მართლმადიდებელი ეკლესიის და თხოუმტესაუკუნოვანი ქართული ლიტერატურის დაცვა - იმოსკვიდან "პაკეტი" გამოვხავნივთ იდეოლოგიის მთავარი თემებია. ქართველობის დიდი ნაწილი უკვე ჩართულია ამ თემების განხილვაში ისე, რომ წარმოდგენაც არა აქვს, რას იცავს. უფრო სწორად, დარწმუნებულია, რომ იცავს საქართველოს ინტერესებს და, სინამდვილეში, იცავს "ჭაჭიას პაკეტი" მოსკოვიდან "შემოდგომულ" იდეოლოგიას. თანაც, ამ შემთხვევაში მნიშვნელობა არა აქვს, ბარიკადის რომელ მხარეს დგას კონკრეტული ადამიანი, რადგან ნებისმიერ შემთხვევაში იგი ჭაჭიას გეგმის განხორციელებას - საზოგადოების გახლეჩას - ემსახურება.

იმისათვის, რომ "ჭაჭიას პაკეტი" ხორცშესხმაში საზოგადოების რაც შეიძლება დიდი ნაწილი ჩართოს, საჭიროა "პაკეტის" ერთიან საინფორმაციო უზრუნველყოფა. ამ მიზნით, "ჭაჭიას პაკეტი", მონათესავე საკითხების გარდა, თავმოყრილი არიან მონათესავე ინტერესების ადამიანებიც ისინი სხვადასხვა საკითხზე მომობენ, მაგრამ მუშაობენ "პაკეტში". იმას ნიშნავს, რომ თუ ნებისმირმა ჩვენგანმა იცის ძირითადი საკითხების წრე და იცის ის ადამიანებიც, რომლებიც ამ საკითხებიდან ერთ-ერთის ლობირებს, ზუსტად შეუძლია გამოიცნოს, რომ იგი უსათუოდ მხარს დაუჭერს "პაკეტში" თავმოყრილ ყველა სხვა საკითხსაც.

მაგალითად, კოსმოპოლიტიზმს და ხელისუფლებაში ამერიკის აგენტების თემის ეჭვიანიდ ვხვდნარ გოგოვად და ვალერი კვარაცხელია, ჟურნალისტები ირაკლი თოფლაძე, სიმონ ბალახაძე და გიორგი თოდუაძე; ეროვნული რეკვიზიტის თემის ენერგიულია იცავენ რევანშიზმს და გურამ შარაძე სექტანთან ბრძოლაც გურამ შარაძემ თთავა; თხოუმტესაუკუნოვანი ქართულ მწერლობას თამაზ ნიცივიძე დარაჯობს.

თითოეული მათგანს თავისი სტემენტრი აქვს და, იმავედროულად, საქმიანობს "პაკეტში". მაგალითად, თამაზ ნიცივიძე, მწერლობასთან ერთად, იცავს მართლმადიდებლობას და ეროვნების რეკვიზიტს, აგრეთვე, პრეზიდენტის ლაღატბი დაწინდობლად ამხლის ამერიკის აგენტებს და ეგრეთ წოდებულ "რეფორმატორებს"; გურამ შარაძე მართლმადიდებლობის და ეროვნების რეკვიზიტის მტრებთან ერთად ენერგიულად ებრძვის ილია ჭავჭავაძის

მტრებს და ასე შემდეგ. "ჭაჭიას პაკეტი" თავმოყრილი ის განუყოფელი, რომლებიც "პაკეტის" თემებზე მუშაობენ. სტრატეგიული დღეებია ორმოხბათი და პარასკევი. კვირა იწყება "საველ-დასავალის" შემტევი პოზიციით, შემდეგ დღეებში "პაკეტს" ამაგრებს "ახალი თიანა", ხოლო კვირის ბოლოს "ლიტერატურული საქართველო" ათიოდე გვერდს უთმობს ორიენტირულ და სხვადასხვა განუთიდან გადამოჭდული იმ მსახლებს, რომლებიც "პაკეტის" თემებს ინფორმაციულად უზრუნველყოფენ.

"ჭაჭიას პაკეტი" იმიტომაც არის პაკეტი, რომ იგი ერთიანად - თავისი თემებით, მომსახურე პერსონალით და შესაბამისი საინფორმაციო უზრუნველყოფით, - საქართველოს სტრატეგიული კურსის შეცვლას ემსახურება. ამას ალექსანდრე ჭაჭია ლიად აცნობებს და ხშირ-ხშირად იმეორებს იმისათვის, რომ მკითხველმა კარგად დაიამსოვროს.

*** განსაკუთრებულია ჭაჭიას დამოკიდებულება ელვარდ შვედარნდსის მიმართ.

ჭაჭია უფროად ისტინების საქართველოს რადიკალიზმს ეცროსაქანში, "ნავთობსადენის ადენი პრაპაგანდა" მის ერის შეურაცსყოფად და იდეოტრიზმად მიაჩნია, დიდ ექვს გამოთქვამს და გრადიენტულ აფორის უწოდებს აზურბაიჯანულ ნავთობთან დაკავშირებულ აურზაურს, ბუენოსაის მოსხენიერს, როგორც "გამოტყინებულს" და "შარაზმატებს"; სამეგობრედ, ჭაჭიას სურს, იქნისონ იმედი, რომ მმართველობის ბოლო ნღეებში შვედარნდსის "ამ დამანგრეველ პოლიტიკას უარყოფს და სერიოზულად მოკიდებს ხელს სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი, სტრატეგიული ამოცანების გადაწყვეტას".

ჭაჭიას გეგმები სახუმარო რომ არ არის, ამას ერთი საინტერესო ფრაზაც მოწმობს: "იმ კონკრეტული ზომების შინაარსზე, რომელთა განხორციელებას მე შევთავაზობდი, პრეზიდენტი ინფორმირებულია და იმედი მაქვს, რომ ქვეყნის გადარჩენისთვის მათ გამოიყენებს".

ზოგიერთს კი სულაც აკინყდება, რომ რუსეთი არსებობს.

*** ის ადამიანები, რომლებიც ბოლო ათი წლის განმავლობაში საქართველოში ცხოვრობენ, კარგად უნდ აცნობიერებდნენ, თუ რა მოჰყვება საზოგადოების გაყოფას იდეოლოგიურად შეურიგებულ ორ ნაწილად: "პატრიოტიზმად" და "კოსმოპოლიტიზმად". მით უმეტეს, როცა "პატრიოტიკა" ყველა, ვინც მხარს უჭერს ეროვნების ჩანერვას დოკუმენტბში, ვინც ებრძვის სექტებს და იცავს ილია ჭავჭავაძეს; ხოლო ის, ვინც ეროვნების გრავის გაუჭმებას თხოვს,

სექტების უფლებებს იცავს და ილია ჭავჭავაძის "დამცველებს" ებრძვის - ამერიკის აგენტი და ინტერნაციონალი ძალა.

საქართველომ ბოლოსამს ბევრი უბედურება გადაიტანა და სისხლისღვრის მიზეზი ყოველთვის პოლიტიკური ფინი იყო (და არა სოციალური).

ამ მორიგი დაპირისპირების შედეგიც ის იქნება, რომ "პატრიოტიკის" დარევიან "კოსმოპოლიტიკის" და სისხლის ფსხად შეეცდებიან ქვეყნის გადარჩენას.

*** ალექსანდრე ჭაჭიას გააქტიურებას უკვე მოჰყვა (ან დროში ზუსტად დამეზხება) არასამართლმწიტი პარტიების მხრიდან ვადადელი საპარლამენტო არჩევნების მოთხოვნა და შემოდგომაზე მოსალოდნელი დესტაბილიზაციის შესახებ ხშირი მითითება. ეს თემები "ჭაჭიას პაკეტის" უშუალო პირმოთხელისუფლებაში ეროვნული ძალები უნდა მოვიდნენ. მაგალითად, ირინა სარიშვილი-ქანტარია ვადადელდ არჩევნებაც ითხოვს, ფხანისა და სააკაშვილის აუგად ხსენებისაც არ ალუებს, დაბედების მომხრეში ეროვნების ჩანერვის მომხრეცაა და მართლმადიდებლობის დამცველობასაც ჩემოლობს.

ვადადელდ საპარლამენტო არჩევნების თხოვნს ბევრ უფუდილ, რომელიც ბოლოსამს აკვირ სათიანის დაუმტაბრდა (მათ ფარულ ალიანსზე - დესტაბილიზაციის კუბითი - ეჭვი 4 თვის წინ გამოთქვა ჟურნალისტმა ნანტო ონიანმა); ვადადელდ არჩევნებს ითხოვენ, აგრეთვე, შალვა ნათელაშვილი და პარლამენტარო უგუმერი პატიამცილოც კი, რომლებთანაც - არ დაგვაყენებს - ჭაჭიას "ახლო ურთიერთობა აკავშირებს".

ვადადელი საპარლამენტო არჩევნების თემა არაკონტრტუციულია. კონსტიტუციის თანახმად, არათუ პრეზიდენტს არ შეუძლია პარლამენტის დაშლა, არამედ, პარლამენტსაც კი არ შეუძლია თვითდაშლის გამოცხადება. 4 წლით არჩეული პარლამენტია 4 წლის განმავლობაში ხელშეუხებელი, ცხადია, ვიდრე პარლამენტის ენოში ტანკები არ შეგორდება.

ამიტომ, როგარეშე არჩევნების თემა აქტუალურია მხოლოდ სერიოზული დესტაბილიზაციის კონტექსტში. და ეს კონტექსტიც ფრთხილად მზადდება.

გასულ კვირაში "ვაშვთა სამყაროში" ნღმი ბოვუნეს, ყოფილ "იმედის" შენობაში კი - იარლი. ვერჯერობით, არც ნღმი აფეთქებულა და არც იარლიც გაუსერილა, მაგრამ მცირეოდენი პანიკის ატმოსფერო ნამდვილად შეიქმნა.

ხელისუფლების მიერ გამოცხადებულ ფაქტობრივი მორატორიუმის მიუხედავად, მოულოდნელად დააკვეთს ზვიად გამახაშვილის ხელისუფლების მომხრე გოჩა ბიჭაშვილი, რომლის საქმეც, სხვა ძემბილების საქმეებთან ერთად, პროკურატურის 1 ივლისამდე უნდა განეხილა - პარლამენტის

პუტინი და პუშკინი

ესაბოროტი საინფორმაციო საშუალებების მანგანის, ვლადიმერ გუსინსკის დაპატიმრებამ, იმისა დაუბუნდა, ეს ფაქტი პუტინს ბრძანებით განსჯილიყო თუ მის გარეშე, დაბადა ხოლო, რომ ისე განრღვევა ცენზურა და დაიწყება აზროვნების გაკონტროლების მცდელობა. არმდნად არსებობს ეს საფრთხე და, თუ გუსინსკის დაპატიმრება რაღაცის მომასწავებელია, რაზე მივგანიშნებს იგი?

ვერც ცენზურამ, ვერც გულაგამ ვერ შეძლო რუსეთში ინტელექტუალური ცხოვრების ჩახშობა. ამას მოწმობს გენია ახმატოვასი, მანდელშტამისა, შოსტაკოვიჩისა, პასტერნაკისა და პროკოვიჩისა, რომლებიც თვით სტალინური რეჟიმის კომპარულ ღუმელშიც კი ქმნიდნენ დიდებულ ნაწარმოებს. რუსი ლიდერები ითვისისწინებდნენ, რომ ისინი ვერ მოსპობდნენ რუსეთში ინტელექტუალურ ცხოვრებას და ცდილობდნენ, მასობრივი გავლენის საშუალებები კონტროლის ქვეშ ყოფილიყო, ხოლო ხელოვნების მოღვაწენი მათი მხარდამჭერნი ყოფილიყვნენ. გაზეთები უჭირდათ, ხელოვნების მოღვაწეები კი ხელისუფალთა "მხრეგაულ ალერსს" ზოგჯერ საპასუხო ალერსს შეგებებდნენ ხოლმე. პუტინი, მაგალითად, ამბობდა, "როცა ჩემს მეფეს ქებას ვასხმამ, მე არ ვიტყუებო". თვით მანდელშტამიც კი იძულებული გახდა, დაეწერა "ოდა სტალინს", მაგრამ ამან იგი ვერც გულაგისგან იხსნა და იქვე სიცილილსკან.

ველა ლიდერი - ლენინი, ბრუწჩოვი, ბრუჟევი, გორბაჩოვი - საბჭოთა იდეოლოგიურ მმართველობას რუსეთის ინტელიგენციის დახმარებით აშენებდა. კომუნისტების ღანგრვის შემდეგ ელცინი შეეცადა, რუსეთის ინტელექტუალური ენერჯია ფულის კეთების და მასობრივი ინფორმაციების ქსელში პეტრიალეზისა, "მაღალი კულტურა" კი კრემლში ბედის ანაბარად მიატოვა - გენდუმი გადარჩენილიყო, მანკავთ - გამჭრალყოფა. ახალი სტრატეგის თანახმად, ინტენსიტი და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები უნდა გამხ-

მენტის დადგინებით და ეროვნული თანხმობის კომისიასთან თანამშრომლობით. ამ დაკავების სამართლებრივი შინაარსის მიუხედავად, ძნელი მისახვედრი არ არის, რაც შეიძლება მოყოლოდა ამ ფაქტს - ვილაცის ტყვეში გასვლა და ვილაცის შიმშილობა. ნებისმიერ შემთხვევაში, საზოგადოებისთვის უცნობი პიქაშვილის დაკავება შეუასდგომდა პარლამენტის და პრეზიდენტის მხრიდან ეროვნული თანხმობის პროცესზე უარის თქმად. შეიქმნებოდა დაპირისპირების ფორმალური და ფაქტობრივი საფუძველი.

ვიდრე ზვიადისტები აქტიური პროტესტისგან თავს იკავებდნენ და საბოლოო გადაწყვეტილებას ელოდებოდნენ, არასასურველი განცხადებების გაკეთება მოასწრო აგაკი ვილაცამ და, უფრო მეტზე, ნატო ოინამმა "ტაიმი-აუტში" გამოაცხადა, რომ საჭეწოდ გააქტიურდნენ ზვიადისტები. სინამდვილეში, ისინი ხელისუფლების გადაწყვეტილებას ელოდებოდნენ და სწორად რომ თავს იკავებდნენ აქტიურობისგან, მაგრამ ევლადური კეთილდობა მათი გააქტიურებისთვის, მათ შორის, განცხადებები, რომ ისინი უკვე გააქტიურდნენ.

მართლაც საოცარია, რა ხდება ჩვენს ქვეყანაში და სადამდე წვდება "ჭაჭის პაკეტის" ძალაუფლება.

ამსობაში, დიდი პრობლემათა საპარალელურ უმრავლესობის წიაღში. სრულიად უქვეყლია, რომ მოქალაქეთა კავშირის ორი ლიდერი - ნიკო ლეკიშვილი და მიხეილ სააკაშვილი - გავლენის სიერებს ვერ იყვინ. საკანონისა, სააკაშვილმა რაიმე საკითხის მიმართ ინტერესი გამოამჟღავნოს, რომ ის საკითხი განწინებულია "ჩასაგდებად".

ცხადია, ვერც სააკაშვილი და ვერც ლეკიშვილი, თავისი მომხრეებთანად, ცალკეულდ იხ მხარე აგროვიენენ. მაგრამ რეფორმებისთვის წინამძღვედ მისი მისაცემად ყოველივეს მზად არის ოპოზიციის და ამ საქმეში განსაკუთრებით გაბოიინებს თავი მრეწველებმა.

ასე რომ, ვიდრე უმრავლესობას ნიკო ლეკიშვილი ხელმძღვანელობს, ფრაქცია "მოქალაქეთა კავშირი" კი - მიხეილ სააკაშვილი, ნებისმიერი პრინციპული გადაწყვეტილება განწინორულია "დასაბოლოად". ეს ვითარება საფრთხის უქმნის შურად ფეხისას საპარალელურ ძალაუფლებას და მას პრეზიდენტის წინაშე მუდმივ უფრო ხულობაში აწყოვებს. ბუნებრივია, ამ პრობლემაში საზოგადოებას ენერგულად უმორიერბენ, რომ ქვეყანაში საპარალელურ კრიზისია.

ვითარებას ისიც ართულებს, რომ შურად ფეხია იძულებულია, რაიმე ილიონს იხ პუტინის საკუთარ ხელში

მოსატყვევად. სააკაშვილი-ლეკიშვილის დაპირისპირების პრობლემა ეს წარმოადგენელ ამოცანად გამოიყურება. პრობლემას ფრაქციის ლიდერის შეცვლაც ვერ გადაჭრის, რადგან პარლამენტში მოქარა უმცირესობაში მოქცეა არა მხოლოდ სააკაშვილი, არამედ - რეფორმატორული სულისკვეთება. სწორედ "ანტირეფორმატორების" ნიშით გაუცხა ერთმანეთს ურავლესობის და ოპოზიციის იმ ნაწილმა, რომელც, სააკაშვილის და მისი მომხრეების გარეშეც, უპრობლემოდ ფლობს სასურველ იხ მხას.

ამსოლურად ყველა საკითხი, რომელც დღეს აქტუალურია საზოგადოების ნებისმიერ სექტორში - იქნება ეს ეროვნების რეკვიზიტი, მართლმადიდებლობა თუ თვითმყოფადობის დაცვა იქნება ეს მინისტრების შორის დაპირისპირება მიწარბობის სხდომაზე თუ პარლამენტში ვერგადანყვეტილი ან ცუდად გადაწყვეტილი საკითხები - ყველაფერი შეიძლება ბუნებრივად დაევიწყნო "ჭაჭის პაკეტზე". რადგან, სინამდვილეში, საქართველოში გრძელდება ომი დამოუკიდებლობის გასაუქმებლად.

"ჭაჭის პაკეტი", ცხადია, პრობოით ცნებაა, მაგრამ მას სრულიად არაპრობოითი, რეალური წიანი მოაქცევენ ქვეყნისთვის. თუ გაეთვალისწინებთ, დღეს უკვე რამდენი ადამიანია სრული ექვეყნი ჩართული "პატრიოტების" და "კოსმოპოლიტების" იდეურ ბრძოლაში, რამდენი ადელეგუს ეროვნების რეკვიზიტი და მართლმადიდებლობა, რამდენი ქართველი განწვერიანებული რომელიმე სექტაში, რამდენს ულის ძვირად ქართული კულტურის და ლტერანტურის ინტერესები - ცხადი გახდება, რომ თითოეული ჩვენგანი "ჭაჭის პაკეტის" რეალური ან პოტენციური მსხვერპლია.

ბოლოს, თუ იმასაც წარმოვიდგინებთ, რამდენად განსხვავებული იქნებოდა დღევანდლობისგან ჩვენი ქვეყნის ცხოვრება "ჭაჭის პაკეტის" გარეშე - კიდევ უფრო კარგად გავიზარებთ ამ "პაკეტის" მნიშვნელობას.

პაკი იფიქრებს, ეს ჭაჭია ვინ ყოფილია?

ალექსანდრე ჭაჭისთან დაკავშირებით ირონი არასწორია, რადგან იგი ჭკვიანურად ახმოვანებს იმას, რასაც სხები ჭკვიანურად გვმგვინ. "ჭაჭის პაკეტი", სინამდვილეში, "კრემლის პაკეტია".

წერილი მიზანმიმართულად დიდნება საზოგადოების იმ თითოეული წევრისთვის, რომლებიც საქართველო ჩინოფიკების და პოლიტიკოსების საკუთრებად კი არა - თავის სამშობლოდ მიანიხ.

* დასავლეთ-აღმოსავლეთის ინსტიტუტის განსაკუთრებული პროექტების დირექტორია.

დარიყო რუსეთში სამოქალაქო საზოგადოების გაფართოების კატალიზატორი და არა პოეზია.

იანვალში, პრეზიდენტის პოსტის დაკავების დროს, ვლადიმირ პუტინმა ფიცი დადო, რომ ააღორძინებს რუსი ხალხის მორალურ სულს, მის დიდებას და დაუბრუნებს დაკარგულ საერთაშორისო პატივისცემას. ამ მიზნის მისაღწევად მან გადაწყვიტა, რუსეთის ცხოვრებაში მაღალ კულტურას ლიდერის პოზიციები დაუბრუნოს, ხოლო მასმედია კი თავის მიზნურ (პოლიტიკურად) მდგომარეობაში დააბრუნოს. თუ ისეთმა გენიოსებმა, როგორც იყვნენ სოლჟენიცინი და სახაროვი, საბჭოთა კავშირის დამლა დააჩქარეს, პუტინის, ეტყობა, იმედი აქვს, რომ სხვა ხელვრანნი და მოაზროვნენ რუსეთისთვის ძველი დიდების დაბრუნებას შეძლებენ. მაგრამ რუსეთში პოლიტიკა ყოველთვის კონტროლის საშუალება იყო. ხოლო არამედამდეც მასმედია არის გზა პოლიტიკის კონტროლისკენ, პუტინიც, საეჭვოა ბუნებრივია, ცდილობს, რაც შეიძლება პირდაპირი მეთოდებით მართოს საინფორმაციო საშუალებები.

მართლაც, ნახევარწლიანი მმართველობის განმავლობაში პუტინმა დიდად შეუწყო ხელი რუსული კულტურის განვითარებას ვეღვა მიმართულებით, იქნება ეს კინემატოგრაფი, ლიტერატურა, მუსიკა, არქიტექტურა თუ მეცნიერება. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები, მათი პოლიტიკური სარგებლობის წყალობით, როგორც ჩანს, ამ სათუთო მზრუნველობის მიღმა დარჩნენ.

რუსეთის მოქალაქეებში გუსინსკის დაპატიმრებამ ავის-მომასწავლებელი გრძობა აღძრა. სტალინიც "საბჭოთა ლინევისტების, ათლეტების, ბავშვებისა და ჯარისკაცების საუკეთესო მეგობრად" ითვლებოდა, მაგრამ როგორც მწერლობის, კომპოზიტორების, პოეტებისა და მხატვრების "საუკეთესო მეგობარი", იგი რკინის ხელით მართავდა ვაზეთებსა და ინფორმაციის სხვა საშუალებებს.

სწორედ სტალინის "მეგობრობამ" მიიყვანა მანდილშტამი საფლავამდე, ხოლო პასტერნაკი, მოსტაკოვიჩი და ბულგაკოვი - რუსული იზოლაციამდე. იოსებ ბესარიონის ძემ, მას შემდეგ, რაც თავის საყვარელ მოსკოვის სამხატვრო თეატრში "თეთრი გვარდის" მიხედვით გადაღებული ფილმი ნახა, არაერთხელ დაურტავ ბულგაკოვს აღფრთოვანების გამოსათქმელად. "მსხვილ აფანასის ძემ, სტალინი გელაპარაკებთ", - ყურმილით მოსმენილმა ამ მოლოდინებმა ფრახამ ნივლის ავტორს შმისხვან ძარღვეში სისხლი გაუყენა. მოსტაკოვიჩს სტალინი ესაუბროდა იმის შესახებ, რომ საჭიროა დაიწეროს ნაკლები სიფიქსი და მეტი სიმღერა, განსაკუთრებით - კინოსთვის. "არ შეიძლება არ დავაფასოთ კინემატოგრაფის ევოლუციური ფეკტი - 120 მილიონ ადამიანს შეუძლია დახვდეს მაყურებელი" - ასეთი იყო სტალინის "შეუვალი" არგუმენტი.

ლობს, "წესრიგისა და აკანონის" დამცველ წინამორბედთა მიერ გამოცდილი "კულტურის კრტი" გაითამაშოს. მაღლობა ღმერთს, დღემდე კულტურული ცხოვრებაში პუტინის ჩარევა ნაკლებად გრანდიოზულ და სამშო ფორმებში კლინდებოდა. ბოლოს და ბოლოს, გუსინსკის დაპატიმრებაც ფორტორპორტიორთა თვალწინ მოხდა და იგი დამის სიბნელეში არ გაუყენებიათ გულვასკენ მიმავალ გზაზე. მაგრამ ეს სირბილე შეიძლება იმითაც აიხსნას, რომ დემოკრატიულ/კაპიტალისტურ მმართველობას შეუძლია თავს უფლება მისცეს, საბჭოთა ცენზურის ნაცვლად კონტროლის საკუთარი ფორმები გამოიყენოს. პუტინის სახელმწიფო ზემოქმედებას ახდენს რედაქტორებზე, გამომცემლებსა და თეატრების მესაკუთრეებზე საიჯარო გადასახადის მომატების, საგადასახადო აუდიტების ჩატარებისა და თვით სახანძრო და სანტიტარული კონტროლის შესახებ არსებული კანონმდებლობის გამოყენებითაც კი, რათა დახუროს არასასურველი ჟურნალების, თეატრებისა და კინოსტუდიების ოფისები.

მიზანი დაქუცმაცება და იზოლაციაა. ხმადაღლი ხმები შეიძლება ისმოდეს, მაგრამ ეს ხმები ერთნაირი უნდა იყოს; შეხედულებათა ქორსო, სადაც წამყვან პარტიას იმ ტიპის მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები ასრულებენ, როგორსაც გუსინსკი აკონტროლებს, როგორც ჩანს, აუცილებლად სჭირდება ზედამხედველობა, შემოწმება და, საჭიროების შემთხვევაში, თუ ისინი დასამუბნებას გასცდიან, როგორც ეს, კრემლის ხელისუფლების ბროკერების აზრით, გუსინსკიმ გააკეთა, აუცილებელია მათი გაკონტროლება. გუსინსკის იმპერია თავისი ტელევიზიებით და გაუფლენიანი ჟურნალ-გაზეთებით ეწინააღმდეგებოდა კრემლის მცდელობას, ეკონტროლებინა ისინი სხვა მეთოდებით. გუსინსკის დაპატიმრება შეიძლება იმის მიზნებზედ აღეკეთა, რომ საწყობი ჩამალული ძველი მათრახების გამოყენება კვლავაც შესაძლებელია.

შიორე მხრივ, კულტურის მუშაკთა მიმართ პუტინის კეთილგანწყობილ ჟესტებს (კრემლისთვის დამახასიათებელი იგივე კეთილგანწყობა, რომელიც ოლესჯად ადამიანთა სიცოცხლეს ემუქრებოდა) დღევანდელი ხელოვნების მოღვაწეებიც სათანადო კეთილგანწყობით იღებენ. ვალერი გერგევი (პეტერბურგის ყოფილი კიროვი, ამჟამად ეკ მარისთვის ოპერის თეატრის ცნობილი დირიჟორი) კმაყოფილი დარჩა იმ ინტერესით, რაც პრეზიდენტმა გამოიჩინა მის მიერ ხელახლა დადგმული პროოფიციის "ომისა და მშვიდობის" მიმართ, ისევე, როგორც ლეგენდარული ქართველი მიმღერალი ნანი ბრევჯავაძე, რომელსაც პუტინი, მას შემდეგ, რაც მოსკოვის კონსერვატორიაში მის კონცერტს ვერ დაესწრო, მუხლმორეული ევედრებოდა, ემღერა მისთვის.

ხელოვნთა და მედია-ბარონების მიმართ განსხვავებული მიდგომა ჯერჯერობით ამართლებს პუტინის ვატივებს. ის-კარიბი დაჯილდოებული ფილმის - "მზით დღავალუნის" რეჟისორი ნიკიტა მიხალკოვი, რუსეთის ხელოვნების აკადემიის პრეზიდენტი ნიკოლაი პეტროვი, პოეტი და კომპოზიტორი ალექსანდრე გრადსკი და ინტელექტუალის სხვა წევრები პრესასთან შეხვედრის დროს იყავდნენ იმ სტრატეგიას, რასაც პუტინი ახორციელებს ჩქნეში. "როცა ჩვენს ერი რაიმე მიზნის მისაღწევად თავისი ძალების მობილაგებას ახდენს, ეს სავალდებულოა ყველაფისთვის, პრესის ჩათვლით". - ნათქვამია მათ წერილობით მიმართვაში. სტალინი ასეთ სენტიმენტებს მოხარული შეხვდებოდა. ვლადიმერ გუსინსკი, როგორც ჩანს, პირველია, ვინც თავის თაზე გამოცდათა თვისუფლების საზღვრები და ხსენებულ ვალდებულებათა სიღრმეები.

პროჩეპტ სინფიკატი, ივნისი, 2000 წ.

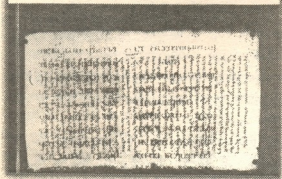
ვლადიმერ პუტინისეული "კანონის დიქტატურა" ცდი-

ქართველი ინჟინერები*

ახალი სასწავლო წელი ახალი ძრავტორებით

მაკაო პარაშუმი ლიტერატურის
ძრავტორებით

IX
კლასი

დღეს წინათ განათლების სამინისტროსათვის არსებული შრომითი ლიტერატურის მეთოდური სამუშაოთა ოპონიზით გამოირთა "ძველი ქართული ლიტერატურის ქრესტომათის" ("მეცნიერება" თბ.1999 წ. შეადგინეს და კომენტარები დაურთეს მანანა გიგინეიშვილმა, ლაურა გრიგოლაშვილმა და ვახტანგ როდინაიამ) განხილვა, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს მეცნიერებმა, მასწავლებლებმა, მეთოდისტებმა. მომხსენებელმა საქ. მეცნიერების ნიერკორესპონდენტმა, თხუ ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიის კათედრის გამგემ, პროფ. ელვაჯა ხინიანიძემ ვრცლად ისაუბრა ქრესტომათის რაობაზე, მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ამ ქრესტომათით ახალი ეტაპი იწყება ძველი ქართული მწერლობის სასკოლო სწავლებაში. მანვე უყარაღებდა გაბაზვილა ნიგინის ერთ ღირსებაზე: ქრესტომათია შედგენილია არა მხოლოდ დიდი ცოდნითა და გამოცდილებით, არამედ 14-15 წლის ყმაწვილებისათვის განსაკუთრებული სიყვარულითა და ნდობით.

განათლების მინისტრმა ალ. კარტოზიამ, ძველი ქართული მწერლობის აღიარებულმა სპეციალისტებმა, პროფ. სორეგო რ. სირიძემ და გ. ფარულავამ მაღალი შეფასება მისცეს ქრესტომათიას, მის შედგენილობას, პროფესიულ დონეზე შემუშავებულ კომენტარებსა და განმარტებებს, ამ კომენტარების გამომწვეულად დახვეწილ სტილსა და ენას.

ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ საშუალო სკოლის მასწავლებლებმა: ლელა ნიკარაშვილმა, კახა თოდუამ, ქვიინო რეხვაიშვილმა, ია გრიგალაშვილმა, მარინე ჯალაღონიამ, დიდი ცნობადობა, ტელეინტერაქტუის შედარებულ ლადა

ძელოდემ და სხვებმა ერთხმად აღნიშნეს, რომ ახალმა ქრესტომათიამ ახალი ამოცანების წინაშე დააყენა სკოლა და რომ ამ წიგნის სკოლაში დანერგვა ნამდვილად შეუწყობს ხელს სასწავლო პროცესის არა ფორმალურ, არამედ რეფორმისტულ განახლებას. მასწავლებლები უზად არიან ფეხი აუწყონ ამ სიახლეს. ერთ-ერთი მასწავლებლის მეტად საგულანსმომ აზრით, ამ ქრესტომათიამ წიგნისკენ, სკოლისკენ მოსწავლის შემობრუნებას უკვე მისცა ბიძგი.

აღსანიშნავია, რომ ახალი ქრესტომათის შემდგენელ-კომენტატორებს არ ღალატობთ ზომიერების გრძობა. შედგენისას თვალისწინებულია შესწავლის, მოწაფის ასაკი და გრძედივი შესაძლებლობანი. თანამედროვე შედაგოგავკაში ეს უმნიშვნელოვანესი და მეტად სათუთი საკითხია, რადგან "ტვირთი განწესებულები ეყოფინ ნავსა, უკეთუ დაუფიქროს, დაიბუქას, და უკეთი სუბუქად იყოს, ქართა ილელავსა წარტაცონ".

ზუნებრივია, ყველა გამომსვლელის მიერ გამოთქმული იყო საქმის ინტერესებმა გამომდინარე შემწივნები და სურვილები ქრესტომათის მიმართ.

სხვობად ერთგავრი დისონანსი შემოიგნა გამომცემლობა "განათლების" მთავარმა რედაქტორმა გივი ბოჯგუამ, რომელსაც, როგორც თვითონვე აღნიშნა, უპირველესად ამობრავებდა თავისი გამოცემლობის ინტერესები, დახანებით საყვედურით კი გამოთქმა, რომ ქრესტომათია დაიბუქდა არა გამომცემლობა "განათლებაში", არამედ "მეცნიერებაში".

შეგინწავია, რომ გ. ბოჯგუასაგან, როგორც არასპეციალისტსაგან, ცოტა უზრუნველი იყო ძველი ქართული მწერლობის ცნობილი მკვლევრების დამოძღვრა იმის თაობაზე, თუ რომელი ძველი უნდა დაეინყვით ძველი ქართული მწერლობის შესწავლა, ან როგორ უნდა შემოკლებეს ესა თუ ის ტექსტი, რა არის იამიკო, ვანსავლით თუ არა სკოლაში "იოანე და ექვთიმე ათონელის ცხოვრება" და სხვ. გ. ბოჯგუას გამოსვლამ იგრძნობიდა ერთი ტენდენცია. თითქოს წიგნის შემდგენელ-კომენტატორები სათანადო პატივს არ მიაგებენ ჩვენს უდიდეს მეცნიერებს, თვით შემდგენელთათვის სათაყვანებელ მასწავლებლებს - აკაკი შინაძის, ალექსანდრე ბარამიძესა და ილია აბუაძეს.

ახალმა დრომ ახალი ამოცანების წინაშე დააყენა სკოლა. ძველი ქართული მწერლობის შესწავლისას მხოლოდ ერთგული და სოციალური პრობლემების წამწევა აღარ არის საკმარისი. საჭიროა ტექსტის მხატვრულ-ეთიკი-

კური პრინციპების გაშუქება, ნაწარმოების საღვთისმეტყველო-საწარმოებრივი შინაარსის განმარტება. სწორედ ამის გამო ქართული ლიტერატურის მასწავლებლებმა კარგა ხანია ვიგრძინით, რომ 50 წლის წინ შედგენილი ქრესტომათია მოქველდა. ჩვენ აღარც ვსარგებლობთ ამ წიგნით. აღსანიშნავია, რომ იგი ამოღებული იყო განათლების სამინისტროს მიერ რეკომენდირებული წიგნების წუსხიდანაც. გ. ბოჯგუას გამოცემამ კი შეგვაშფოთა, გამოიკვირა სურვილი, რომ გამომცემლობა "განათლების" ინტერესები ამტკიცებინა, ახალ ქრესტომათის დატვირთვით სახელმძღვანელოდ გვედრით ამოუყენონ ძველი ქრესტომათია. ჩვენს ზოგიერთ კოლეგას ეგებ არც სურდეს გათვლილი გზიდან გადახვევა და სიახლეთან შექიფდება. ამ ტენდენციამ თუ იმსაღვრა, ახალი ქრესტომათის სკოლაში შემოსვლას თუ ერთი გამომცემლობის ინტერესები მაინც გადავიტოვო, ეს მოსწავლე-ახალგაზრდობის სწავლა-განათლების საქმეს ნამდვილად შეაფერებს.

შევთანხმდით და ყველაზე მაღლა მოსხალეს ინტერესები დაეყენათ ახალი ქრესტომათის აღტურნებულ სახელმძღვანელოდ მხოლოდ ახალი პრინციპებით, მხოლოდ თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად შედგენილი წიგნის შემოტანა შეძლებოდა.

მონაფესა და მისდებულს შეძილება შექონდეს ქართული ლიტერატურის არა ერთი, არამედ რამდენიმე სახელმძღვანელო, ოღონდ ვიპოვოთ, რომ ამ სახელმძღვანელოთა შორის არ უნდა იყოს ნახევარი საუკუნის წინ შედგენილი ქრესტომათია, რომელმაც დიდი ხანია ამწურა თვალი. ვფიქრობთ ამ სახელმძღვანელოს კვლევა სკოლაში დაეკვიდრება მოწაფეთა ლიტერატურულ ინტერესებს, მათ გაზრდილ მოთხოვნებს აღარ შესაბამება.

მონაფესთან ცოცხალმა ურთობითამ დადგანასა, რომ ახალმა ქრესტომათიამ თავისი მიზანდასახულობა უკვე გააძარცვა. წიგნმა მოსწავლეს ხელს საშუალება ჩანს ეცნობოდ ძველ ქართულ ლიტერატურაში აძიწრულ პრობლემებს, განეგრძო ფიქრი და, საკუთარი თვალსაწიერიდან გამომდინარე, გასწიერდა სურვილი და ლტოლვა მარადინერბული სულიერი ფასეულობებისადმი.

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ახალმა ქრესტომათიამ სრული დატვირთვით რომ იმუშაოს სკოლაში, აუცილებელია შრომობის კოლექტივის შესასწავლად განკუთვნილი საათების გაზრდა.

* ქ. თბილისის 122-ე საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი

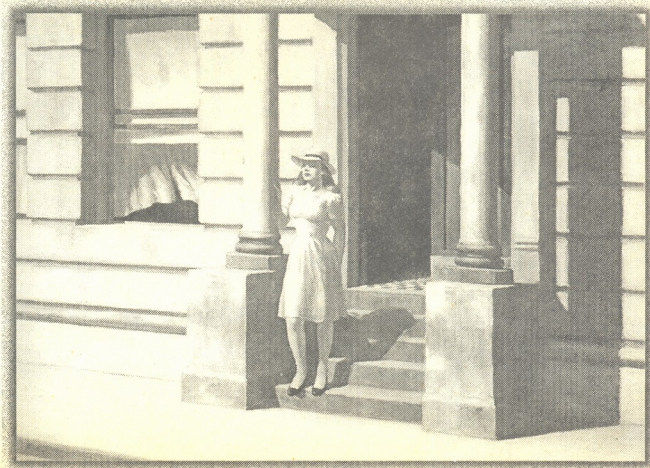
ოტარ ბაჩიაშვილი, ქალები II, 1987

<http://www.opentext.org.ge/arili>

გადასვლა

გერმანიის კონსტიტუციის კომისია, ზაფხული, 1943

ნიკოლოზი ღვაჭიტი ანდრიაშის ნაგებობა

ნიკოლოზი ღვაჭიტი, პირველი შეხვედრა, 1984